

poradnik BIBLIOTEKARZA

Lipiec-Sierpień

7-8/2000

- Prof. dr hab. MARCIN DRZEWIECKI
Książka i inne formy przekazu treści
w środowisku edukacyjnym
- Wakacje z biblioteką
- Andrzej Wajda – życie i twórczość

Specjalny dodatek
Edukacja czytelnicza
i medialna

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

INDEKS 369594

ISSN 0032-4752

NOWOCZESNE CENTRUM
INFORMACYJNE SZKOŁY

BIBLIOTEKA SZKOLNA MOL

JEDYNY KOMPUTEROWY PROGRAM BIBLIOTECZNY

*zalecany przez
Ministerstwo Edukacji Narodowej
dla bibliotek szkolnych*

*- w zestawie zalecanych
środków dydaktycznych nr 0140*

**WYKONANY SPECJALNIE
DLA BIBLIOTEK SZKOLNYCH**

**POSIADA WSZYSTKIE
FUNKCJE POTRZEBNE
W BIBLIOTECE
SZKOLNEJ**

**PONAD 1700 SZKÓŁ
KORZYSTA
Z PROGRAMU**

ZYSKASZ NA CZASIE - JUŻ ZACZNIJ PRACĘ Z "MOLEM"

MOL ^{Sp. z o.o.}

81-340 Gdynia
ul. Hryniewickiego 10
tel./fax (058) 661 15 83
tel./fax (058) 620 39 53
e-mail: mol@mol.com.pl

VULCAN
ZARZĄDZANIE OŚWIATĄ

51-657 Wrocław
ul. Kazimierska 15
tel. (071) 348 01 01
fax (071) 348 01 03
e-mail: vulcan@vulcan.edu.pl

JADWIGA ANDRZEJEWSKA

EDUKACJA CZYTELNICZA I MEDIALNA W SZKOLE PODSTAWOWEJ

**Zestawienie bibliograficzne konspektów lekcji bibliotecznych
prowadzonych przez bibliotekarzy oraz bibliotecznych lekcji przedmiotowych
realizowanych przez nauczycieli różnych przedmiotów nauczania**

Cz. 1. KONSPEKTY LEKCJI BIBLIOTECZNYCH

Niniejsze zestawienie stanowi kontynuację cyklu publikowanego sukcesywnie co pięć lat od 1986 r. w „Poradniku Bibliotekarza”¹. Część pierwsza zawiera scenariusze lekcji opublikowane w latach 1994-1998² oraz kilka pozycji z lat wcześniejszych, nie ujętych w poprzednim zestawieniu z powodu trudności w dotarciu do wydawnictw lokalnych.

Układ tematów zajęć jest dostosowany do obowiązującej jeszcze do czerwca 1999 r. wersji programu przysposobienia czytelniczego i informacyjnego w szkole podstawowej z 1990 r. W niektórych przypadkach w celu dostosowania się do programu musiała nastąpić zmiana adresu konspektów, co P. T. Autorzy zechcą mi wybaczyć. Naturalnie, mają oni pełną swobodę w elastycznym traktowaniu programu, do czego zachęcają jego autorki – Barbara Tomkiewicz i Wiesława Papierska: „każdy nauczyciel-bibliotekarz może niektóre tematy poszerzać lub dokonywać przesunięć treści między poziomami”. Taki właśnie autorski oryginalny program proponuje Elżbieta Wójcicka, publikując cykl scenariuszy zajęć bibliotecznych bez wyraźnego adresu, wykraczających poza czasowe ramy ustalone w programie Ministerstwa Edukacji Narodowej (większość trwa 90 minut) i wprowadzających elementy pedagogiki zabawy. W podobnym duchu są opracowane konspekty Magdy Miller i Alicji Maciejek.

Mam nadzieję, że zestawienia bibliograficzne konspektów lekcji bibliotecznych ułatwią bibliotekarzom bibliotek szkolnych, pedagogicznych i publicznych dla dzieci tworzenie kartotek – niezbędnego elementu warsztatu ich pracy dydaktycznej. Nawet gdy nastąpią zmiany programowe, łatwo będzie przeszerzować kartki w kartotece, dostosowując jej układ do nowych programów.

W zreformowanym systemie szkolnym edukacja czytelnicza, medialna i informacyjna jest realizowana przez wszystkich nauczycieli jako międzyprzedmiotowa ścieżka edukacyjna. Sądzę jednakże, że zgodnie z przestroga zawartą w przysłowiu „Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść” powinny ostać się zajęcia biblioteczne prowadzone przez nauczycieli-bibliotekarzy, podczas których wyposażą oni uczniów w podstawowe wiadomości z zakresu użytkowania informacji i w zaczątki stosownych umiejętności, pogłębiane i utrwalane następnie przez pozostałych nauczycieli.

* * *

Na końcu zestawienia znajduje się wykaz konspektów wykraczających poza wymagania programu – do dowolnej realizacji przez bibliotekarza z klasami lub na zajęciach kół miłośników biblioteki.

¹ „Poradnik Bibliotekarza” 1986 nr 3 s. 16-20, nr 4 s. 10-17, 1989 nr 6 s. 17-20, nr 7-9 s. 33-35, 1994 nr 5 s. 14-19.

² Opóźnienie druku niniejszego zestawienia nastąpiło z przyczyn niezależnych od autorki.

Skróty tytułów czasopism

- Bibl. w Szk.* – Biblioteka w Szkole
Bibl. Bydg. – Bibliotekarz Bydgoski
Bibl. Olszt. – Bibliotekarz Olsztyński
Bibl. Zamoj. – Bibliotekarz Zamojski
Biul. Inf.-Instr. / Woj. Bibl. Krak. – Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny, / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie
Kwart. Met. – Kwartalnik Metodyczny
Pomag. sobie w pr. – Pomagamy sobie w pracy
Por. Bibliogr.-Met. – Poradnik Bibliograficzno-Metodyczny
Por. Bibl. – Poradnik Bibliotekarza

Publikacje zawierające zbiory konspektów lekcji bibliotecznych

1. BORECKA Irena: **Lekcje biblioteczne w szkole specjalnej.** Wałbrzych, 1992

Kl. I: Biblioteczka w mojej szkole; kl. II: Jestem czytelnikiem, Czasopisma dla dzieci; kl. III: Moje ulubione książki, Książka z naszej półeczki, Korzystamy z katalogu ilustrowanego; kl. IV: Podręcznik i słownik ortograficzny pomocą w uczeniu się, Moje ulubione książki o zwierzętach, Skąd czerpiemy wiadomości o lesie, Poznajemy encyklopedię i słowniki; kl. V: Nasi ulubieni autorzy, O dalekich krajach; kl. VI: Czasopisma w naszej bibliotece; kl. VII: Biblioteka w moim mieście

2. DAMPS Krystyna, MARCISZEWSKA Maria, CISKA Teresa: **Przysposobienie czytelnice i informacyjne w szkole podstawowej.** – Płock, 1996

3. **Formy pracy bibliotek szkolnych : (lekcje biblioteczne, konkursy, inscenizacje) / wybór i oprac. M. Pietryka, E. Pliszka. Zesz. 2 : Szkoły podstawowe.** – Słupsk, 1995

4. MACIEJEK Alicja: **Drama na lekcjach przysposobienia czytelniczego i informacyjnego : (konspekty zajęć) // Bibl. w Szk.** – 1997, nr 3, s. 6-11

5. MARCISZEWSKA Maria: **Konspekty lekcji bibliotecznych dla szkół podstawowych : kl. I-VIII.** – Płock, 1994

6. **Materiały metodyczne dla nauczycieli bibliotekarzy szkolnych / oprac. H. Klimza, Z. Libertowska.** – Częstochowa, 1995

7. **Materiały metodyczne do pracy z dziećmi / zebrał i oprac. E. Rychlicka.** – Legnica, 1995

8. MILLER Magda: **Ludendo discimus // Bibl. w Szk.** – 1996, nr 9, s. 1-8

9. **Warsztaty bibliotekarskie : praca pedagogiczna.** – Łódź, 1992

10. WÓJCICKA Elżbieta: **Konspekty zajęć z edukacji czytelniczego w szkole podstawowej. Cz. 1 // Bibl. w Szk.** – 1998, nr 4, s. 1-28

11. WÓJCICKA Elżbieta: **Konspekty zajęć z edukacji czytelniczego w szkole podstawowej. Cz. 2 // Bibl. w Szk.** – 1998, nr 5, s. 4-24

Lekcje według programu przysposobienia czytelniczego i informacyjnego

KLASA I

Biblioteka i jej zbiory

12. DAMPS K. ... : **Nasza biblioteka.** Zob. poz. 2, s. 20-21

13. ŁOBACZEWSKA M.: **Pasowanie na czytelnika biblioteki szkolnej // Por. Bibl.** – 1995, nr 7-8, s. 54-55

14. WÓJCICKA E.: **W świecie książek i dziwów : pierwsza wizyta w bibliotece wraz z pasowaniem na rycerza książki.** Zob. poz. 10, s. 3-7

KLASA II

Uczeń w czytelnicy szkolnej

15. DAMPS K. ... : **Czytelnicy naszym miejscem pracy.** Zob. poz. 2, s. 21-22

16. MARCISZEWSKA M.: **Nasza klasa pracuje w czytelnicy.** Zob. poz. 5, s. 5-6

Uczeń w wypożyczalni szkolnej

17. DAMPS K. ... : **Zasady korzystania z wypożyczalni.** Zob. poz. 2, s. 23

18. LISZEWSKA Krystyna, OCHONCZENKO Zdzisława: **Książka – przyjaciel, którego szanujemy // Bibl. w Szk.** – 1996, nr 4, s. 26

19. ŁOBACZEWSKA Małgorzata: **Wykonujemy katalog ilustrowany do książek z serii „Poczytaj Mi Mamo” // Por. Bibl.** – 1996, nr 1, s. 32-33

20. WÓJCICKA E.: **Bliskie spotkania : wizyta w wypożyczalni.** Zob. poz. 10, s. 24-25

KLASA III

Budowa książki dla dzieci

21. BARTOL Irena: **Budowa książki.** Zob. poz. 3, s. 2-4

22. DAMPS K. ... : **Jak zbudowana jest książka.** Zob. poz. 2, s. 24-25

23. GŁĄB Zdzisława: **Poznajemy budowę książki // Por. Bibl.** – 1996, nr 7-8, s. 46-48

24. KAZIMIERCZYK Jolanta: **Książka – jej droga do biblioteki. Budowa książki.** Zob. poz. 3, s. 13-17

25. KLASA Beata: **Budowa książki.** Zob. poz. 3, s. 11-12

26. ŁOPATKA Marzena: **Poznajemy budowę książki.** Zob. poz. 3, s. 5-8

27. MACHULSKA Halina: **Co „myśli” książka o swojej treści, budowie i właścicielu? // Drama.** – 1994, z. 10, s. 11-12

28. MARCISZEWSKA M.: **Jak zbudowana jest książka? Zob. poz. 5, s. 6-7**

29. MILLER M.: **Budowa książki.** Zob. poz. 8, s. 6-7

„Poradnik Bibliotekarza” – Twoim czasopismem

30. PIETRYKA Maria, PLISZKA Elżbieta: **Budowa książki.** Zob. poz. 3, s. 9-10. Toż: *Bibl. w Szk.* – 1996, nr 4, s. 12
31. WÓJCICKA E.: **Poznajmy się bliżej – budowa książki.** Zob. poz. 10, s. 8-10
32. WÓJCICKA E.: **Wielki Pokaz Mody Książkowej : szata graficzna książki.** Zob. poz. 10, s. 18-20
33. WÓJCICKA E.: **Wszystko ma swój początek i koniec : wartość informacyjna karty tytułowej i spisu treści.** Zob. poz. 10, s. 11-13

Karta katalogowa a strona tytułowa książki

34. DAMPS K. ... : **Wykonujemy kartę katalogową.** Zob. poz. 2, s. 25-26
35. MACIEJEK A.: **Opis książki na karcie katalogowej.** Zob. poz. 4, s. 6-7
36. NOWAK Janina: **O czym „opowiada” karta katalogowa? // *Bibl. w Szk.* – 1995, nr 6, s. 22-23**
Zajęcia z wykorzystaniem komputerów
37. WÓJCICKA E.: **Jak siostry? Karta tytułowa a karta katalogowa książki.** Zob. poz. 10, s. 14-15
38. WÓJCICKA E.: **Jesteśmy ilustratorami katalogu.** Zob. poz. 10, s. 20-21
39. WÓJCICKA E.: **Tworzymy katalog ilustrowany.** Zob. poz. 10, s. 22-23

KLASA IV

Zawartość treściowa książki. Encyklopedie i słowniki

40. DAMPS K. ... : **Książka popularnonaukowa w naszej bibliotece.** Zob. poz. 2, s. 32-33
41. DAMPS K. ... : **Wydawnictwa informacji bezpośredniej – encyklopedie i słowniki.** Zob. poz. 2, s. 26-27
42. DAMPS K. ... : **Wydawnictwa informacji bezpośredniej i ich miejsce w bibliotece szkolnej.** Zob. poz. 2, s. 35-36
43. **Encyklopedie i słowniki – źródła informacji bezpośredniej.** Zob. poz. 7, s. 99-110
44. LISZEWSKA Krystyna: **Encyklopedie, kroniki i słowniki // *Bibl. w Szk.* – 1996, nr 6, s. 25. Też: *Por. Bibl.* – 1996, nr 6, s. 32-33**
Lekcja z wykorzystaniem komputera i multimediów
45. MALCZUK Maria: **Książka popularnonaukowa i jej budowa // *Bibl. w Szk.* – 1995, nr 10, s. 14-15**
46. MARCISZEWSKA M.: **Encyklopedie i słowniki jako wydawnictwa informacyjne.** Zob. poz. 5, s. 8-10

47. MARCISZEWSKA M.: **Poznajemy książkę popularnonaukową.** Zob. poz. 5, s. 10-12
48. WÓJCICKA E.: **Kapsuła czasu : wyszukiwanie informacji w książkach i czasopismach.** Zob. poz. 11, s. 16-19
49. WÓJCICKA E.: **Wśród książek i czasopism : wizyta w czytelnicy.** Zob. poz. 11, s. 11
50. ZWOLSKA Alicja: **Poznajemy książki popularnonaukowe.** Zob. poz. 3, s. 20-21

KLASA IV

Katalog alfabetyczny

51. DAMPS K. ... : **Katalogi biblioteczne informują o zbiorach – katalog alfabetyczny.** Zob. poz. 2, s. 29-30
52. MILLER M.: **Katalog alfabetyczny.** Zob. poz. 8, s. 7-8
53. WÓJCICKA E.: **Jak znaleźć tę książkę? Korzystamy z katalogów alfabetycznych.** Zob. poz. 11, s. 5-7

KLASA V

Katalog rzeczowy

54. BIS Monika: **Katalogi biblioteczne jako informatory o zbiorach w bibliotece // *Por. Bibl.* – 1998, nr 4, s. 18-20**
Katalog alfabetyczny i rzeczowy
55. BOHDZIUN Joanna: **Katalogi biblioteczne jako informacja o książkach gromadzonych w bibliotece.** Zob. poz. 9, s. 3-7
56. DAMPS K. ... : **Katalog rzeczowy i jego budowa.** Zob. poz. 2, s. 30-32
57. JANKOWSKA Lidia, MAY Zyta: **Katalog rzeczowy w bibliotece szkolnej.** Zob. poz. 3, s. 18-19
58. **Katalogi – źródło informacji pośredniej.** Zob. poz. 7, s. 89-94
59. **Kradzież w bibliotece : (biblioteczna zabawa w detektywa) / tłum. z hiszp. A. Wolnik ; oprac. S. Niedziela // *Por. Bibl.* – 1995, nr 3, s. 26-34**
Poszukiwanie książek w katalogach biblioteki publicznej dla dzieci
60. WŁUDZIK Alicja: **Korzystanie z katalogu rzeczowego według UKD.** Zob. poz. 6, s. 69-74
61. WÓJCICKA E.: **Jak i kiedy korzystać z katalogów rzeczowych?** Zob. poz. 11, s. 7-11
62. WÓJCICKA E.: **Na granicy wiedzy... : katalogi biblioteczne.** Zob. poz. 10, s. 26-28

Zainteresowania i zamięłowania czytelnicy uczniów. Biblioteka domowa

63. DAMPS K. ... : **Biblioteczka domowa ucznia.** Zob. poz. 2, s. 36-37

Czytaj „Poradnik Bibliotekarza” – warto!

64. MACIEJEK A.: *Moje zainteresowania czytelnicze. Biblioteka domowa ucznia.* Zob. poz. 4, s. 8-9

65. RUSIŃSKA-GIERTYCH Halina, SMO-CZYK Dorota: *Nasze zamiłowania i zainteresowania czytelnicze // Por. Bibl. – 1997, nr 7-8, s. 31-33*

KLASA VI

Czasopismo jako źródło aktualnej wiedzy

66. BINKIEWICZ-KOŁODZIEJ Danuta: *Czasopismo i gazeta – źródłem aktualnej wiedzy : podział czasopism, gromadzenie i zasady korzystania z prasy w czytelniku // Por. Bibl. – 1994, nr 7-8, s. 30-31*

67. CHWIEDUK Grzegorz: *Czasopisma i ich rola.* Zob. poz. 3, s. 22-25

68. MILLER M.: *Budowa czasopisma.* Zob. poz. 8, s. 5-6

69. WÓJCICKA E.: *Czy wszystko wiemy o czasopiśmie?* Zob. poz. 11, s. 13-15

Kartoteki w bibliotece

70. DAMPS K. ... : *Kartoteki w bibliotece szkolnej.* Zob. poz. 2, s. 33-35

71. IWICKA-OKOŃSKA Anna: *Tworzymy kartotekę osobistą.* Zob. poz. 9, s. 8-13

72. Kartoteki. Zob. poz. 7, s. 95-98

73. MACIEJEK A.: *Tworzymy kartotekę zagadnieniową.* Zob. poz. 4, s. 9-11

74. MARCISZEWSKA M.: *Kartoteka jako pomoc w poszukiwaniu potrzebnych informacji w nauce szkolnej.* Zob. poz. 5, s. 12-14

75. NOWAK Janina: *Zajęcia w klasie VI z wykorzystaniem komputerów : wyszukiwanie materiałów na określony temat (w warsztacie informatycznym biblioteki szkolnej) // Bibl. w Szk. – 1994, nr 6, s. 14. Toż (inna wersja). Zob. poz. 3, s. 25-26*

KLASA VII

Źródła informacji o książce

76. DAMPS K. ... : *Wydawnictwa informacji pośredniej.* Zob. poz. 2, s. 37

Wyszukiwanie informacji na określony temat. Zestawienie bibliograficzne

77. KUŚ Urszula: *Renesans w sztuce i literaturze : sporządzanie zestawienia tematycznego // Por. Bibl. – 1995, nr 11-12, s. 44-45*

78. MOSLER-KOWALCZYK Ewa: *„Andrzejkowy wieczór”, Wigilia Bożego Narodzenia – zwyczaje ludowe, obrzędy religijne : wyszukiwanie w źródłach informacji na określony temat // Por. Bibl. – 1993, nr 10, s. 31-33*

79. MOSLER-KOWALCZYK Ewa: *Generał Władysław Sikorski : opracowanie zestawienia tematycznego // Por. Bibl. – 1994, nr 6, s. 30-32*

80. MOSLER-KOWALCZYK Ewa: *Julian Tuwim – setna rocznica urodzin poety : gromadzenie materiałów // Por. Bibl. – 1994, nr 9, s. 29-30*

81. MOSLER-KOWALCZYK Ewa: *50. rocznica wybuchu powstania warszawskiego : poszukiwanie materiałów // Por. Bibl. – 1994, nr 7-8, s. 29-30*

82. PANIEWSKA Aleksandra: *Wyszukiwanie informacji na określony temat : tworzenie zestawień tematycznych // Pomag. sobie pr. – 1995, nr 4, s. 41*

83. *Źródła informacji bibliotecznej.* Zob. poz. 7, s. 111-116

Sporządzanie zestawienia bibliograficznego

KLASA VIII

Wyszukiwanie informacji na określony temat. Notatki

84. CYNOWSKA Anna: *Multimedialne źródła informacji na przykładzie Encyklopedii PWN // Por. Bibl. – 1998, nr 6, s. 21*

85. DAMPS K. ... : *Jak robić notatki.* Zob. poz. 2, s. 44-45

86. DAMPS K. ... : *Wyszukiwanie informacji na określony temat w książkach i czasopiśmie. Sporządzanie notatek.* Zob. poz. 2, s. 40-41

87. KAMYSZEK Grażyna: *Poszukiwanie informacji na określony temat w encyklopediach, leksykonach, słownikach i katalogu.* Zob. poz. 3, s. 27-28

88. KUŚ Urszula: *Odzyskanie niepodległości przez Polskę : wyszukiwanie informacji i sporządzanie notatek // Por. Bibl. – 1994, nr 10, s. 19*

89. LISZEWSKA Krystyna: *Wykorzystanie technik komputerowych : nowe nośniki informacji // Por. Bibl. – 1996, nr 7-8, s. 44-46*

90. MOSLER-KOWALCZYK Ewa: *Poszukujemy materiałów na temat życia i twórczości Jana Parandowskiego // Bibl. w Szk. – 1996, nr 2, s. 11*

91. PLISZKA Elżbieta: *Laureaci Nagród Nobla w naszej bibliotece.* Zob. poz. 3, s. 33-35. Też: *Bibl. w Szk. – 1996, nr 2, s. 10-11*

92. RZEŹNICZAK Katarzyna: *Jak się uczyć, żeby się nauczyć : notatka tradycyjna i mind-map // Bibl. w Szk. – 1998, nr 11-12, s. 14-15*

93. ŻURAWSKA Bożena: *Krzysztof Kolumb – umiejętność redagowania notatki.* Zob. poz. 6, s. 76-80

Zasady korzystania z wybranych bibliotek

94. BATOR Barbara: *Kształtowanie umiejętności poszukiwania informacji : poznajemy biblioteki naszego miasta (w ramach współpracy biblioteki pedagogicznej z bibliotekami szkolnymi) // Bibl. w Szk. – 1996, nr 1, s. 18-19*

Dołącz i Ty do czytelników „Poradnika Bibliotekarza”

95. DAMPS K. ... : Biblioteki w naszym regionie. Zob. poz. 2, s. 42-43

96. DAMPS K. ... : Rola biblioteki w społeczeństwie. Zob. poz. 2, s. 43-44

97. KAMIŃSKA Danuta: Chcę zostać czytelnikiem Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku. Zob. poz. 3, s. 29-30

98. MAKULEC Elżbieta: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, jej zbiory i warsztat informacyjny. Zob. poz. 3, s. 31-32

99. MARCISZEWSKA M.: Rola biblioteki w społeczeństwie. Zob. poz. 5, s. 16-18

100. Sieć bibliotek publicznych w Legnicy. Zob. poz. 7, s. 117-122

101. WALACHNIEWICZ-JASIŃSKA Irena: Rodzaje dokumentów gromadzonych w bibliotece. // *Kwart. Met.* – 1996, nr 2, s. 52-54

Dzieje książki

102. KACZMARZYK Barbara: Historia książki // *Kwart. Met.* – 1995, nr 1, s. 58-60

103. MACIEJEK Alicja: Jak powstał alfabet // *Bibl. w Szk.* – 1997, nr 4, s. 5-7; I książki mają swoją historię. Tamże, s. 8-11. Zob. poz. 4

104. MILLER M.: Dzieje książki. Zob. poz. 8, s. 3-4

Pozaprogramowe zajęcia biblioteczne

105. CZARNECKA Helena: Ekslibris... znak własnościowy bibliofila i zbiorów // *Bibl. w Szk.* – 1995, nr 3, s. 17

106. DAMPS K. .... : Jakie dokumenty gromadzi nasza biblioteka. Zob. poz. 2, s. 38-39

107. GIEWARTOWSKA Danuta: Dlaczego na karcie katalogowej umieszcza się nazwisko tłumacza? // *Por. Bibl.* – 1998, nr 3, s. 28-30

Klasa VIII

108. JANKOWSKA Beata: Poznajemy nowe czasopismo dla dzieci pt. „Plac Słoneczny 4” // *Bibl. Bydg.* – 1997, nr 1, s. 35-39

Klasa IV, V

109. NIEDZIELA Stanisława: Dzieje polskiego komiksu // *Kwart. Met.* – 1997, nr 3, s. 45-48

110. WALACHNIEWICZ-JASIŃSKA Irena: Zawody związane z książką // *Kwart. Met.* – 1996, nr 4, s. 42-47

Klasa II-IV

111. WÓJCICKA E.: Z życia książki : droga książki od pisarza do czytelnika. Zob. poz. 11, s. 19-21

112. ZARZYCKA Aleksandra: Samodzielnie redagujemy „Gońca Rumskiego” // *Por. Bibl.* – 1998, nr 5, s. 25-26

Klasa VII

Cz. 2. PRZEDMIOTOWE LEKCJE BIBLIOTECZNE

Zajęcia biblioteczne, zwane czasami niezbyt logicznie tematycznymi lekcjami bibliotecznymi, są jedną z ważniejszych form edukacji czytelniczej i informacyjnej. Reforma edukacji narodowej, w tym zwłaszcza programów nauczania nakłada na nauczycieli wszystkich przedmiotów i bloków przedmiotowych obowiązek realizacji edukacji czytelniczej i medialnej jako międzyprzedmiotowej ścieżki edukacyjnej. Warto więc, by bibliotekarze upowszechniali jej ideę i formy jej realizacji¹ wśród nauczycieli swoich szkół.

Inicjatywa przedmiotowych lekcji bibliotecznych wyszła początkowo głównie ze środowisk bibliotekarzy bibliotek publicznych. Gdy okrzepł zawód etatowego bibliotekarza szkolnego, scenariusze zaczęli publikować bibliotekarze wywodzący się z szeregów nauczycieli różnych specjalności. Mniej liczne są natomiast konspekty autorstwa nauczycieli nie będących bibliotekarzami.

Większość interesujących nas scenariuszy jest publikowana w czasopismach bibliotekarskich. Może to nasuwać mylne przypuszczenie, że to bibliotekarze powinni prowadzić te lekcje. Nikt nie jest bardziej powołany do prowadzenia przedmiotowych zajęć bibliotecznych niż specjaliści z danego przedmiotu. Owszem, bibliotekarze powinni im w tym pomagać, a nawet – jeśli mają odpowiednie przygotowanie rzeczowe – poprowadzić przykładową lekcję, hospitowaną przez grono pedagogiczne.

Zachęcamy zatem nauczycieli do organizowania w bibliotece szkolnej, publicznej lub pedagogicznej – zajęć, podczas których uczniowie samodzielnie zdobywają wiadomości na dany temat, wykorzystując katalogi, kartoteki, bibliografie i inne wydawnictwa informacyjne w poszukiwaniu materiałów, a następnie zapoznają się z odpowiednimi tekstami i innymi dokumentami, wynotowują związane informacje i referują je w określonym porządku, a pozostali uczniowie notują całość wiadomości odnoszących się do tematu lekcji lub problemu do rozwiązania.

¹ Por. J. Andrzejewska: *Bibliotekarstwo szkolne. Teoria i praktyka*. Warszawa 1996. T. 2 s. 70-77; Tejże: *Formy pracy nauczycieli nad realizacją edukacji samokształceniowej*. „Nowe w Szkole” 1997/98 nr 9 s. 13-15, nr 10 s. 22-23, 1998/99 nr 2 s. 12-15.

Publikacje zawierające zbiory konseptów lekcji bibliotecznych

1. **Ekologia w pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczyciela : zeszyt metodyczny / pod red. K. Dzikowskiej. – Leszno, 1996**
2. **Materiały metodyczne do pracy z dziećmi / zebra. i oprac. E. Rychlicka. – Legnica, 1995**

KLASY I-III

3. **BEDNARZ Józefa: Wokół jesiennego liścia // *Bibl. w Szk.* – 1996, nr 9, s. 26-27**
Klasa I
4. **BIRECKA Mariola: W krainie Pocahontas // *Bibl. w Szk.* – 1997, nr 9, s. 25-27**
Klasa II, III
5. **BISEWSKA Ewa: Spotkanie w Dolinie Muminków // *Por. Bibl.* – 1994, nr 6, s. 14-15**
Klasa III
6. **DARUK Anna, POPÓW Małgorzata: Godzina radości z Janem Brzechwą // *Bibl. w Szk.* – 1997, nr 4, s. 17**
Klasa II
7. **Hans Christian Andersen – największy bajkopisarz świata. Zob. poz. 2, s. 83-88**
8. **Jan Brzechwa – poeta dziecięcej radości. Zob. poz. 2, s. 65-70**
9. **JANECZKO-WITKOWSKA Krystyna: Ze-gar // *Por. Bibl.* – 1997, nr 10, s. 31-32**
Klasa II
10. **Kuferek braci Grimm. Zob. poz. 2, s. 77-81**
11. **MARKIEWICZ Zofia: „Ziemia planetą wiecznie zieloną” // *Por. Bibl.* – 1995, nr 9, s. 38-39**
Klasa I
12. **SOŁTYS Renata: Poznajemy naszą bibliotekę // *Bibl. w Szk.* – 1996, nr 10, s. 6**
Język polski – klasa I
13. **Tuwim – Tralaluwim. Zob. poz. 2, s. 71-75**
14. **ZWOLIŃSKA Wanda: Różne sposoby utrwalania tekstu na podstawie wierszy Juliana Tuwima // *Bibl. w Szk.* – 1994, nr 10, s. 2**

KLASY IV-VIII

Biologia

15. **MILLER Magda: Wyszukiwanie informacji na określony temat : (las i jego mieszkańcy) // *Bibl. w Szk.* – 1996, nr 9, s. 4-5**

Chemia

16. **GRANOSIK Jadwiga: Maria Skłodowska-Curie : dwukrotna laureatka Nobla // *Por. Bibl.* – 1995, nr 4, s. 30-31**
Klasa VII, VIII

Ekologia. Ochrona środowiska

17. **BRUĐŁO Elżbieta: Czasopismo „Aura” źródłem wiedzy ekologicznej // *Por. Bibl.* – 1995, nr 7-8, s. 49-50**
18. **BUCHCIC Elżbieta: Ekologia – temat na dziś // *Bibl. w Szk.* – 1995, nr 1-2, s. 35-36**
Klasa IV – korzystanie z encyklopedii
19. **GOŁEMBKA Lucyna: Jakie wiadomości na temat ochrony przyrody znajdziemy w naszej bibliotece szkolnej? Zob. poz. 1, s. 85-86**
Klasa V
20. **HENDZEL Halina, HYLA Elżbieta: Szukamy wiadomości o ekologii i ochronie środowiska w wydawnictwach informacji bezpośredniej. Zob. poz. 1, s. 88-89**
Klasa VII
21. **STANISŁAWSKA Iwona: Wyszukiwanie materiałów na temat : ochrona środowiska – wód // *Bibl. w Szk.* – 1997, nr 9, s. 3**
Starsze klasy
22. **WALKOWIAK Beata: Poszukiwanie materiałów o ochronie przyrody. Zob. poz. 1, s. 82-83**
Klasa IV
23. **WARZYCHA Elżbieta: Poszukiwanie materiałów w zbiorach bibliotecznych na określony temat : tworzenie zestawień tematycznych // W: Spotkania z książką / Jadwiga Nowakowska, Elżbieta Warzycha. – Sieradz, 1995. – s. 80-82**
Ochrona przyrody i naturalnego środowiska człowieka
24. **WAWRZYŃIAK-WRZESIŃSKA Jolanta: Poszukiwanie materiałów o ochronie przyrody // *Bibl. w Szk.* – 1995, nr 1-2, s. 36-37. Toż: zob. poz. 1, s. 90-92**
Klasa VIII
25. **WOJTKOWIAK Kazimiera: Chemiczne zanieczyszczenia żywności : wyszukiwanie informacji w źródłach. Zob. poz. 1, s. 87-88**
Klasa VII
26. **WRÓBŁOWA Dorota: O czym młody ekolog wiedzieć powinien : wyszukiwanie i dobór informacji na określony temat. Zob. poz. 1, s. 83-85**
Klasa V
27. **ZOLTEK Zdzisława: Jak my sami możemy chronić naszą planetę // *Por. Bibl.* – 1996, nr 7-8, s. 53-55**
Klasa VII, VIII szkoły specjalnej
28. **ŻURAWSKA Bożena: Ochrona roślin : poszukiwanie materiałów w kartotece zagadnieniowej // W: Materiały metodyczne dla nauczycieli bibliotekarzy szkolnych / oprac. H. Klimza, Z. Libertowska. – Częstochowa, 1995. – s. 74-76**
Klasa VI

Materiały do pracy z czytelnikiem tylko w „Poradniku Bibliotekarza”

Geografia

29. KLEMBA Dorota: **Poznajemy Ziemię Gorzowską** // *Por. Bibl.* – 1996, nr 5, s. 33-35

30. NIEMIRSKA Wioletta: **Poznajemy województwo olsztyńskie** // *Bibl. Olszt.* – 1997, nr 1-2, s. 59-62

Starsze klasy

31. POKORSKA Jolanta: **Chorzów – moje miasto : lekcja regionalna w bibliotece pedagogicznej** // *Por. Bibl.* – 1995, nr 7-8, s. 51-54

Klasy VII, VIII

32. RUSIŃSKA-GIERTYCH Halina, SMO-CZYK Danuta: **Korespondenci TV informują : lekcja geografii w klasie VII** // *Bibl. w Szk.* – 1997, nr 9, s. 1

Temat: kraje Europy Zachodniej

Godziny wychowawcze

33. OLEK Urszula: **Konspekt zajęć czytelnicy w oparciu o opowiadanie Małgorzaty Musierowicz** // *Wychowawca.* – 1996, nr 10, s. 22-23

Historia

34. BIELA Alicja: **Jan Matejko – wybitny polski malarz (1838-1893)** // W: **Formy pracy bibliotek szkolnych / wybór i oprac. M. Pietryka, E. Pliszka. Zesz. 2 : Szkoły podstawowe.** – Słupsk, 1995. – s. 37-41

35. IWANIEC Renata: **Tadeusz Kościuszko : dzieje życia i czynów** // *Bibl. w Szk.* – 1994, nr 2, s. 40

Klasy VI, VII

36. KRÓL Bożena: **Emilia Szaniecka : 1804-1896** // *Por. Bibliogr.-Met.* – 1996, nr 2, s. 47-50

Klasy VII, VIII

37. KRÓL Bożena: **„Jeszcze Polska nie zginęła” : 200 rocznica powstania hymnu narodowego** // *Por. Bibliogr.-Met.* – 1997, nr 2, s. 40-42

Klasy VII, VIII

38. KUŚ Urszula: **Odzyskanie niepodległości przez Polskę : wyszukiwanie informacji i sporządzanie notatek** // *Por. Bibl.* – 1994, nr 10, s. 19

39. MOSLER-KOWALCZYK Ewa: **Generał Władysław Sikorski : opracowanie zestawienia tematycznego** // *Por. Bibl.* – 1994, nr 6, s. 30-32

40. SASIADOWICZ Maria: **Poznajemy historię i zabytki Tarnowa** // *Biul. Inf.-Instr. Woj. Bibl. Krak.* – 1995, nr 2, s. 85-88

Klasa VIII

Język polski

41. GIEMZA-ŻURAWSKA Maria: **Henryk Sienkiewicz : 1846-1916** // *Por. Bibliogr.-Met.* – 1996, nr 4, s. 47-51

Klasa VIII

42. KIDA Jan: **Ćwiczenia leksykograficzne i leksykalne z wykorzystaniem „Słownika poprawnej polszczyzny PWN”** // *Bibl. w Szk.* – 1994, nr 9, s. 25-26

Klasa VIII

43. KIDA Jan: **Korzystamy ze słownika wyrazów obcych** // *Bibl. w Szk.* – 1994, nr 4, s. 27

Klasa VII

44. KIDA Jan: **Korzystam z różnych źródeł informacji** // *Bibl. w Szk.* – 1995, nr 9, s. 26-27

Klasa VIII

Słowniki językowe i rzeczowe

45. KIDA Jan: **Poznajemy „Słownik poprawnej polszczyzny PWN”** // *Bibl. w Szk.* – 1994, nr 9, s. 24-25

Klasa VIII

46. KIDA Jan: **Poznajemy słownik wyrazów obcych** // *Bibl. w Szk.* – 1994, nr 4, s. 26

Klasa V

47. KIDA Jan: **Synteza wiedzy o Stefanie Żeromskim z wykorzystaniem słowników** // *Bibl. w Szk.* – 1995, nr 9, s. 27

Klasa VIII

48. KIDA Jan: **Wykorzystanie „Słownika poprawnej polszczyzny PWN” w opracowaniu tematu : skrótońce, ich odmiana i składnia** // *Bibl. w Szk.* – 1994, nr 9, s. 25

Klasa VII

49. KIDA Jan: **Wykorzystujemy różne słowniki na lekcjach** // *Bibl. w Szk.* – 1995, nr 9, s. 25-26

Klasa VIII

50. KIDA Jan: **Wzbogacamy nasze słownictwo za pomocą słownika wyrazów obcych** // *Bibl. w Szk.* – 1994, nr 4, s. 27

Klasa VI

51. KIDA Jan: **Znaczenie słownika wyrazów bliskoznacznych w bogaceniu języka uczniów** // *Bibl. w Szk.* – 1994, nr 2, s. 36-39

Klasy V-VIII

52. KIDA Jan: **Znaczenie słownika frazeologicznego w kształceniu językowym uczniów szkoły podstawowej i średniej** // *Bibl. w Szk.* – 1994, nr 6, s. 21-25

Klasy VII, VIII

53. KUNCEWICZ-DYGAŁA Danuta: **Ta, co nie umarła... – we wspomnieniu, melodii, słowie** // *Bibl. w Szk.* – 1997, nr 9, s. 6

Klasa VIII

54. KUNCEWICZ-DYGAŁA Danuta: **Zapraszamy do Soplicowa** // *Bibl. w Szk.* – 1998, nr 9, s. 20-21

Klasa VIII

55. LEWANDOWSKA Barbara: **Wędrówka śladami Stasia i Nel** // *Bibl. w Szk.* – 1998, nr 6, s. 6-7

Klasy V-VI (z wykorzystaniem technik dramatycznych)

„Poradnik” – pomoże Ci w każdej sytuacji!

56. MILLER Magda: **Słownikowe repetytorium** // *Bibl. w Szk.* – 1996, nr 9, s. 2-3

Elementy dramy

57. MOSLER-KOWALCZYK Ewa: **Julian Tuwim – setna rocznica urodzin poety : gromadzenie materiałów** // *Por. Bibl.* – 1994, nr 9, s. 29-30

58. MOSLER-KOWALCZYK Ewa: **Poszukujemy materiałów na temat życia i twórczości Jana Parandowskiego** // *Bibl. w Szk.* – 1996, nr 2, s. 11

Klasy VII, VIII

59. NOCOŃ Halina: **Z Sienkiewiczem w przeszłość** // *Bibl. w Szk.* – 1997, nr 9, s. 4-5

Klasa VII

60. PISKULAK Roman: **„Świat wokół nas” : układamy ilustrowany słownik ortograficzny** // *Por. Bibl.* – 1996, nr 3, s. 29-30

61. SZELIGA Maria: **Selma Lagerlöf : 140 rocznica urodzin pisarki** // *Bibl. Zamoj.* – 1998, nr 1, s. 49-51

Klasy IV, V

62. SZMELTER-WOŹNIAK Teresa: **Bał u Zeusa** // *Bibl. w Szk.* – 1997, nr 9, s. 8-9

Klasa V: Mity

63. WALCZAK Beata: **Poszukujemy materiałów na temat życia i twórczości Adama Mickiewicza** // *Bibl. w Szk.* – 1998, nr 9, s. 22-24. Toż: *Por. Bibl.* – 1998, nr 11, s. 28-30

Klasa VIII

64. WOJCIECHOWSKA Danuta: **Henryk Sienkiewicz** // *Bibl. w Szk.* – 1996, nr 6, s. 21

65. WÓJCICKA Elżbieta: **Jesteśmy twórcami : piszemy i wydajemy baśnie** // *Bibl. w Szk.* – 1998, nr 5, s. 22-24

66. WÓJCICKA Elżbieta: **Korzystanie z wydawnictw informacji bezpośredniej** // *Bibl. w Szk.* – 1997, nr 4, s. 20-22

Klasa VII

Matematyka

67. BUŁKA Zofia: **Wielcy matematycy** // *Bibl. w Szk.* – 1998, nr 6, s. 21

Klasy VI-VIII

Plastyka

68. GIEWARTOWSKA Danuta: **Czyje ilustracje do baśni „O krasnoludkach i sierotce Marysi” wybieram i dlaczego?** // *Bibl. w Szk.* – 1995, nr 9, s. 16

69. RADZISZEWSKA Zofia: **Współpraca nauczycieli bibliotekarzy z nauczycielami plastyki i techniki : cykl zajęć „Ekslibris biblioteki w mojej szkole”** // *Bibl. w Szk.* – 1995, nr 3, s. 16-18. Zob. też poz. 34, 60

Technika

70. WAWRECZKO Andrzej: **Naprawa książek** // *Bibl. w Szk.* – 1997, nr 10, s. 5-7. Zob. też poz. 69

Wiedza o społeczeństwie

71. MARKIEWICZ Zofia: **Odkryj nową Europę** // *Bibl. w Szk.* – 1995, nr 5, s. 10-11

Klasa VIII: Wspólnota Europejska

CZY JUŻ MASZ
naszą najnowszą publikację
z serii:

Propozycje i Materiały

pt. **CO NAM ZOSTAŁO Z TYCH LAT**

80-lecie „Bibliotekarza”
50-lecie „Poradnika Bibliotekarza”

Niewiele mamy publikacji o naszym czasopiśmiennictwie. Jeśli chcesz poznać historię bibliotekarskiego piśmiennictwa, odbiór społeczny naszych czasopism a także dowiedzieć się trochę o „kuchni” redakcyjnej to kup tę książkę.

Cena tylko 12 zł

Do nabycia:

w **Dziale Promocji i Kolportażu SBP** 02-086 Warszawa al. Niepodległości 213, zamówienia telefoniczne pod nr (0-22) 608-28-26, fax: (0-22) 608-28-23 i w **Wydawnictwie SBP** 00-335 Warszawa ul. Konopczyńskiego 5/7 – wyłącznie sprzedaż od ręczna.

Z „Poradnikiem Bibliotekarza” – zawsze i wszędzie

Poradnik BIBLIOTEKARZA nr 7-8 (604-605), 2000

W NUMERZE

- Od redaktora 2
- PROBLEMY • DOŚWIADCZENIA • OPINIE**
- Marcin Drzewiecki** 3 Książka i inne formy przekazu treści w środowisku edukacyjnym
- Robert C. Miller** 6 Biblioteki publiczne i szkolne w Stanach Zjednoczonych. Cz. 2. Biblioteki szkolne
- Eugenia Śmielska** 11 Państwowe Pomaturalne Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy we Wrocławiu
- Elżbieta Gromadzka** 15 Komputeryzacja bibliotek szkolnych
- RELACJE**
- Władysław Michnał** 16 Dalajlama w Książnicy Pomorskiej w Szczecinie
- Bogumił Woźniakowski** 18 Łódzcy bibliotekarze zmierzają do Unii
- Małgorzata Kisilowska** 19 Forum informacji naukowej w CBW
- Ewa Czerniak** 20 Jubileusz Biblioteki Pedagogicznej w Pruszkowie
- KSIĄŻKA**
- Świat książki dziecięcej*
- Helena Gutowska** 21 Bibliotekarskie pasje Marii Kownackiej
- Salon Pisarzy*
- Małgorzata Kisilowska** 23 Poezja humoru i zadumy
- RECENZJE**
- 24 Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać! (oprac. J. Chruścińska)
- Kalejdoskop*
- Bogdan Klukowski** 25 45 Targi Książki w Warszawie
- BIBLIOTEKA • ŚRODOWISKO**
- Urszula Kuś** 26 Wakacje z biblioteką
- Izabela Nagórska** 27 Koło Przyjaciół 7 RBP w dzielnicy Łódź-Górna
- Maria Majewska** 28 Wirtualna podróż do Krakowa
- WARSZTATY CZYTELNICZE**
- 31 Kraków rok 2000. Europejska Stolica Kultury
- 33 A jednak człowiek! Montaż poetycki poświęcony twórczości Jana Pawła II
- 35 Andrzej Wajda – życie i twórczość. Scenariusz wystawy
- Internet w bibliotece*
- Seweryn Dobrzelewski** 38 Wyszukiwanie plików w anonimowych FTP
- Z żalobnej karty*
- Anna Mokrzycka** 41 Danuta Orłowska (1928-1999)
- Prawo biblioteczne*
- Krystyna Kuźmińska** 42 Kwalifikacje zawodowe bibliotekarzy
- Czytelnicy piszą*
- 43 Sprawozdanie z „Chotomalii”
- 44 MBP w Brodnicy nagrodzona medalem „Bibliotheca Magna Perennisque”
- INFORMACJE • KOMUNIKATY • DONIESIENIA 44**
- Dodatek*
- Jadwiga Andrzejewska** Edukacja czytelnicza i medialna w szkole podstawowej

Od Redaktora

Wreszcie mamy wakacje – czas długo oczekiwanego odpoczynku od pracy na tonie przyrody, nabierania sił przed wzmocnionym wysiłkiem jesiennym, przed rozpoczęciem roku szkolnego i akademickiego. Z tego też powodu chciałam, aby numer 7/8 miał charakter typowo wakacyjny, czyli treściowo różnorodny, lekki i przyjemny. Nie w pełni ten szlachetny zamiar mi się udał. W trakcie prac nad komponowaniem numeru okazało się, iż zgromadzone materiały mają charakter edukacyjny i bibliotekarsko-szkolny. Pomyślałam wówczas, że wszystko co piękne szybko mija i wkrótce przed nami wrzesień – miesiąc rozpoczęcia nauki. W tej sytuacji prezentowana Państwu w tym numerze „Poradnika” problematyka jest trochę wrzesniowa, ale jednocześnie jak najbardziej aktualna.

W dziale «Problemy. Doświadczenia. Opinie» proponuję Państwu lekturę cyklu artykułów tematycznie związanych z edukacją i bibliotekami szkolnymi. Artykuł prof. dr. hab. Marcina Drzewieckiego (uwaga: wysokie miejsce autora w naszym zeszłorocznym sondażu) poświęcony jest nowatorstwu w edukacji, czyli zastosowaniu mediów. Porządkuje naszą wiedzę nt. multimedialnych i określa ich miejsce w kontekście tradycyjnego przekazu, jakim jest książka. Autor konstatuje, że obecna edukacja ma już charakter „wiązany” i osoba studiująca korzysta obok książki również z wydawnictw elektronicznych, Internetu, Word Wide Web (WWW). Nadal pozostanie jednak głęboko związana z drukiem (tekstem), a rewolucja multimedialna tylko ją wzbogaci. To jest właściwy kierunek przemian edukacyjnych, pomimo trudności z komputeryzacją szkół i placówek oświatowych. Kolejna praca prof. Roberta C. Millera z USA dotyczy rozważań nt. sytuacji amerykańskich bibliotek szkolnych. Okazuje się, że wiele problemów mamy wspólnych, zwłaszcza w zakresie łączenia tych placówek z bibliotekami publicznymi. Łączyć czy nie łączyć różnego typu placówki biblioteczne – to są dylematy jakby przeniesione z naszych warunków. Autor spojrzął na biblioteki szkolne i publiczne nie od strony pięknych fasad i nowoczesnego wyposażenia (jak czyni wielu naszych polskich autorów), ale od problemów, z którymi owe placówki się zmagają. Kolejne artykuły to jubileuszowe wspomnienie o dziejach „Sorbonny wrocławskiej”, czyli Państwowego Pomaturalnego Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy, obchodzącego we wrześniu br. 40 lat (serdeczne gratulacje od „Poradnika Bibliotekarza”) oraz dywagacje metodyczne nt. komputeryzacji bibliotek szkolnych.

W dziale «Relacje» warto przeczytać informacje nt. wizyty Dalajlamy – przedstawiciela narodu tybetańskiego w Książnicy Pomorskiej w Szczecinie. Możemy być dumni, że Dalajlama – największy autorytet buddyjski – odwiedził w czasie napiętego pobytu w Polsce bibliotekę i zainteresował się koncepcją zorganizowania w niej centrum światowej literatury buddyjskiej. Polecam również rekomendowaną w numerze 6 relację z Forum informacji naukowej w Centralnej Bibliotece Wojskowej pióra M. Kisilowskiej. Sądzę, że czytelnicy „Poradnika” z przyjemnością przeczytają artykuł Marii Gutowskiej o bibliotekarskich pasjach Marii Kownackiej (wielu znakomitych literatów wywodzi swoje życiowe korzenie z bibliotekarstwa), a także felieton B. Klukowskiego o 45 Targach Książki w Warszawie (wciąż jeszcze żywych w naszej pamięci). Nieco obszerniejsze niż zazwyczaj są działy: «Biblioteka. Środowisko» i «Warsztaty Czytelnicze». Tu właśnie znajdzie czytelnik ową różnorodność tematyczną i akcenty wakacyjne („Wakacje z biblioteką” Urszuli Kuś, „Wirtualna podróż do Krakowa” Marii Majewskiej) i aktualne (montaż poetycki poświęcony Janowi Pawłowi II oraz scenariusz wystawy o życiu i twórczości Andrzeja Wajdy, konkurs o Krakowie – stolicy europejskiej Roku 2000). Podstawowe teksty wzbogacone są tradycyjnie statymi cyklami i rubrykami: Prawo biblioteczne, Internet w Bibliotece, Czytelnicy piszą itp. W środku numeru niespodzianka w postaci dodatku bezpłatnego do czasopisma – „Edukacja czytelnicza i medialna w szkole podstawowej” Jadwigi Andrzejewskiej, czyli zestawienie bibliograficzne konspektów lekcji bibliotecznych, realizowanych w szkole podstawowej.

Życzę udanej lektury podczas gorącego lata i wspaniałych wakacji! Do zobaczenia we wrześniu.

JADWIGA CHRUSCIŃSKA

PS. Dziękujemy pięknie za listy, w których dostrzegacie Państwo nasze starania o podniesienie poziomu aktualności materiałów drukowanych w „Poradniku”. Te słowa podnoszą nas na duchu i zachęcają do dalszego wysiłku redakcyjnego nad ulepszaniem tego najbardziej popularnego w środowisku bibliotekarskim periodyku.

Redakcja

Książka i inne formy przekazu treści w środowisku edukacyjnym

MARCIN DRZEWIECKI

Współczesne środowisko edukacyjne (nauczyciele, uczniowie, studenci, administracja oświatowa, zarządzający nauką, bibliotekarze, pracownicy informacji, a także ośrodki i instytucje współpracujące z oświatą, nauką, kulturą, ze środkami społecznego przekazu włącznie) jest uczestnikiem nowej epoki technologicznej – epoki multimediów.

Wokół problematyki multimediów zauważyć można dużo chaosu i zamieszania; pojawiają się także poglądy ekstremalne głoszące, że XXI w. zakończy epokę książki (druku). „Galaktyka Gutenberga”¹ ma przejść bezpowrotnie do historii. Zamiast tradycyjnych nośników informacji (druku) życiem społecznym (a więc i edukacją) zawładną komputery, hiperteksty, a zamiast czytać będziemy „nawigować” po światowej bibliotece (oczywiście wirtualnej) obejmującej całość dorobku ludzkości.

Uporządkujmy ten zgiełk, albowiem często autorzy tych prognoz epatują faktami z życia i organizacji bankowości, biznesu czy organizacji produkcji w najbogatszych krajach świata, nie znając niestety specyfiki szkoły, nauczania, nie orientując się w psychologicznych podstawach dydaktyki dzieci, młodzieży szkolnej i studenckiej. Kartą nieznaną „młodych wilków” medialnych jest historia nauczania oraz tak bardzo z nią związana historia myśli technicznej.

Nowatorstwo w pedagogice nie zaczęło się przecież od wynalazku komputera, a komputer nie jest jedynym wyznacznikiem nowoczesnego nauczania o czym, według mnie, warto pamiętać i wiedzieć, zwłaszcza wtedy, gdy uważamy, że siernieżność szkoły, w której pracujemy zupełnie nas przygniata. Kiedy zapytałem adiunkta Uniwersytetu Warszawskiego dlaczego nie chce poprowadzić pewnych interesujących zajęć odpowiedział mi, że musi

poczekać, aż dostanie specjalną folię, którą właśnie wysłano mu z Niemiec. Adiunkt był zdziwiony moim zdziwieniem, gdyż zawsze uważałem, że do przeprowadzenia ciekawych zajęć trzeba mieć przede wszystkim... osobowość, a potem folię.

Chciałbym więc teraz uporządkować chronologię myśli nowatorskiej w edukacji. Ograniczę się tylko do mijającego stulecia, w którym wyodrębnię (stosując uproszczenie) dwa okresy:

1. Okres „audiowizualny” do lat 60-70. naszego stulecia.

2. Okres „komputerowo-multimedialny” od lat siedemdziesiątych do chwili obecnej.

W podziale tym dużo jest uproszczeń, ale oddaje on charakter zmian szkoły XX w.

Edukacja okresu pierwszego poddawana była ciągłym zabiegom modernizacyjnym. Historia myśli pedagogicznej zarejestrowała takie działania nowatorskie (na owe czasy) jak „plan daltoński”, pedagogikę C. Freineta, teorię „maksymalizmu pedagogicznego”, nauczanie problemowe, programowane, generatywne i wiele innych działań.

Okres ten charakteryzował się dążeniem do wzbogacenia procesu dydaktycznego o nowe (głównie techniczne) środki nauczania, które miały minimalizować werbalizm w nauczaniu (a teraz się twierdzi, że dzieci nie umieją mówić), wzbogacać proces dydaktyczny, walczyć z tablicą i kredą jako wyznacznikami upadającej szkoły (ciekawe jest, że jak się prześledzi historię pedagogiki, to upadek szkoły jako instytucji przewidywano już w epoce starożytnej).

Teoria np. maksymalizmu pedagogicznego jest przykładem skrajnego traktowania środków technicznych (głównie audiowizualnych) jako panaceum na wszelkie niedostatki dydaktyki. Życie codzienne szkoły, praktyka pedagogiczna zweryfikowały poglądy „maksymalistów”. Przy pełnej akceptacji audiowizji i jej dużego znaczenia dla procesu nauczania – środki audiowizualne istnieją nie zamiast tekstu, podręcznika, książki, ale obok. Kamera wideo, nagrania CD, film etc. wspo-

¹ J. Skrzypczak: *Edukacyjne funkcje mediów w perspektywie metodologicznej*. W: *Media a edukacja*. Red. nauk. W. Strykowski. Poznań 1997 s. 71.

magają podręcznik, tekst literacki, popularno-naukowy, encyklopedię, słownik, atlas, czyli te dokumenty, które bibliologia określa jako graficzne.

Okres multimedialny w edukacji rozpoczął się w latach 70. na Zachodzie i kilka lat później w Polsce. Trwa on do chwili obecnej, a jeśli wierzyć strategom marketingu z przemysłu elektronicznego, to lata 10. nowego stulecia będą także latami multimediów. Charakteryzując ten okres – na początku należy założyć, że rozumiemy o czym mówimy. Czyli, co to są multimedia? Zbyt wielu ludzi nadaje temu pojęciu różne znaczenia. Nalepkę „multimedia” przykleja się do karty dźwiękowej komputera, do baz danych, które administrują kilkoma obrazami, a znane amerykańskie czasopismo komputerowe „Byte” pisało: „Jeżeli Państwo nie wiecie czym są multimedia to się tego dowiecie gdy je zobaczycie lub usłyszycie”². Brytyjski magazyn „Multimedia” przyznaje, że każdy pod tym pojęciem widzi co innego i ten termin może oznaczać wszystko albo nic³.

Biorąc za podstawę przetłumaczoną na język polski pracę B. Steinbrinka *Multimedia*⁴, która wchodzi już do kanonu lektur informatycznych przyjmujemy, że pod pojęciem „multimedia” rozumie się trzy dziedziny aktywności związane z utrzymaniem i przekazywaniem informacji:

1. Techniki wydawnicze.

2. Elektronikę komercyjną, obejmującą produkcję aparatury (hardware).

3. Zastosowania komputerowe (software).

Dzięki wysokiej technologii elektronicznej dziedziny te, dotychczas nieskoordynowane, udało się połączyć w jedno medium służące wymianie informacji.

Jest oczywiste, że multimedia to coś więcej niż tylko obecność różnorodnych mediów. Bardziej znaczące, wręcz decydujące jest tu ich wzajemne przenikanie się i interakcyjny dostęp. Dlatego też można w literaturze przedmiotu spotkać, obok terminu „multimedia” wyrażenie równoważne, „integracja mediów”.

Dla edukacji problem tkwi w tym, aby multimediów używano w konkretnych sytuacjach dydaktycznych, aby skutecznie pomagały rozwiązywać problemy nauczania i wychowania. Okres multimedialny jest więc,

w historii pedagogiki, przedłużeniem okresu audiowizualnego, o którym wspominałem poprzednio. Slajdy, płyty, taśmy, filmy, prezencja – typowe pomoce audiowizualne były słabo ze sobą powiązane (nie można mówić o systemie pomocy audiowizualnych), proces nauczania realizowany przy ich pomocy charakteryzował się małą efektywnością i z reguły nie zadowalał uczniów ani nauczycieli.

Multimedia zastosowane w edukacji pozwalają na interakcję. Dzięki nim programy dydaktyczne stwarzają użytkownikowi możliwość oddziaływania na przebieg ich realizacji. Program reaguje odmiennie w zależności od wprowadzanych danych, przystosowując się każdorazowo do potrzeb użytkownika (np. interakcyjne gry komputerowe).

Wróćmy do problemu książki i innych mediów w edukacji. Mottem epoki multimedialnej jest hasło „Jeden obraz mówi więcej niż 1000 słów”. Z pewnością komputery nowego stulecia będą różnić się od swoich poprzedników tym, że otworzą całkiem nowe możliwości w zakresie przetwarzania obrazów nieruchomych i ruchomych. Pomimo tego komunikacja poprzez obraz nie zastąpi komunikacji poprzez mowę. Mowa ludzka jest rozwiniętym na przestrzeni tysiącleci, bardzo złożonym systemem komunikacji i wprowadzenie multimediów nie spowoduje regresu tego systemu. To system komunikacji poprzez mowę jest wzbogacony animacją komputerową, wizualizacją modeli i obrazów, a nie odwrotnie.

Poprawne więc będzie stwierdzenie, że integracja multimediów może ułatwić symulację procesów komunikacji międzyludzkiej i w istotny sposób ją wspomagać. Najefektywniejszą formą takiej komunikacji jest i pozo- stanie w przyszłości mowa ludzka.

Komunikacja międzyludzka (interpersonalna) jest przedmiotem wykładanym w wielu szkołach i uczelniach na Zachodzie. Programom multimedialnym wyznaczono w tej komunikacji wyraźną rolę wspomagającą. Na międzynarodowej konferencji poświęconej multimediom w 1992 r. w San Francisco jeden z uczestników, chcąc zdystansować się do ogólnej euforii multimedialnej, wygłosił swój referat w podkoszulce z napisem „Text”. Jednym z wniosków wspomnianej konferencji było stwierdzenie, że utrwalone od lat formy komunikacji międzyludzkiej przystosowują do siebie otoczenie z całym jego zapleczem technicznym.

² B. Steinbrink: *Multimedia. U progu technologii XXI wieku*. Wrocław 1993 s. 17.

³ *Tamże*.

⁴ *Tamże*, s. 17-18.

Jak więc obecnie postrzegany jest w edukacji użytkownik, który korzysta z tradycyjnego przekazu, jakim jest książka?

Po pierwsze – jest nadal w większości, gdyż książka jest podstawowym, trwałym, stosunkowo tanim narzędziem uczenia się i nauczania. Nie wymaga aparatury technicznej, jest łatwa w użyciu, przenośna, podręczna, dostępna.

Po drugie – aktywni użytkownicy bibliotek (tych realnych, a nie wirtualnych) realizują swoje czytelnictwo w nieco odmiennej niż dawniej sytuacji, którą określe jako sytuację pewnego „przemieszczenia”. Oprócz bowiem książki (druku) ludzie mają do dyspozycji wydawnictwa elektroniczne, Internet i World Wide Web (WWW), po których mogą dość swobodnie nawigować (trudno w tym wypadku użyć terminu: czytelnictwo). A więc czytelnictwo jest wspomagane ową „nawigacją” po źródłach, zasobach, bazach danych. Na sytuację „przemieszczenia” składa się ponadto fakt, że zmianie ulega tylko przekaznik (zdjęcie, film czy tzw. hipertekst), jednak istota przekazów – czyli ich treść trafia do odbiorców nadal.

Ze względu na duże znaczenie w dydaktyce tzw. hipertekstu chciałbym w dalszej części rozważyć poświęcić temu przekaznikowi więcej miejsca.

Termin hipertekst (ang. *hypertext*) stworzył w 1965 r. Teodor Nelson. Pojęcie hipertekstu Nelsona związane jest z jego koncepcją wszechświatowej biblioteki Xanadu – nigdy nie zrealizowanego systemu hipertekstowego, obejmującego wszystkie dokumenty, uniwersum literatury. Do czynienia z hipertekstem mamy wtedy, gdy pewna liczba dokumentów zostaje ze sobą powiązana odsyłaczami, tworząc strukturę. Tekst, dodatkowo wzbogacony o grafikę i elementy multimedialne, ztraca linearny charakter. Nelson definiuje hipertekst jako tekst „odczytywany niesekwencyjnie”⁵.

Powstała po połączeniu odsyłaczami strukturę można penetrować począwszy od dowolnie wybranego elementu różnymi, wyznaczonymi przez odsyłacze szlakami.

Nie ma jasno określonego punktu początkowego ani końcowego, nie jesteśmy skazani na określony z góry porządek odczytywania, otwarte są przed nami drogi samodzielnej penetracji.

Hipertekst dla samodzielnej pracy ucznia w szkole ma znaczenie podstawowe. Obecny proces dydaktyczny posiłkuje się nośnikami

tradycyjnymi i technologiami nowoczesnymi przy zachowaniu równowagi i harmonii między nimi. Korzystając ze zróżnicowanych nośników informacji – edukacja ewoluuje od kierunku linearnego do strukturalnego.

Dzięki narzędziom nowej generacji wszystkie kierunki aktywności informacyjnej uczących się i nauczających znalazły się w zasięgu ręki każdego użytkownika komputera. Korzystający z WWW, mając do czynienia z otwartą strukturą danych, określa swoje zainteresowania, drogą kolejnych wyborów porusza się po literaturze.

Hipertekst łączy różne dokumenty w swoistą strukturę wyposażoną w mechanizmy odsyłające czytelnika bezpośrednio do innych dokumentów czy ich fragmentów. Uczeń – student może przebyć samodzielnie drogę od dokumentu źródłowego do cytowanego, omawianego czy krytykowanego. Taki proces pozwala spojrzeć na pewne uniwersum dokumentów, zmienia się sposób widzenia świata, tempo obiegu informacji, jej kształt.

Edukacja pozostanie zawsze jednak mocno związana z tekstem, książką, drukiem. Rewolucja multimedialna (tak jak poprzednio audiowizualna) wzbogaciła naszą szkołę, dydaktykę o nowe narzędzia komunikacji międzyludzkiej.

Sądzę, że nadszedł już czas nowych przemysłów dla nauczycieli, bibliotekarzy, twórców programów nauczania, a także ośrodków akademickich kształcących nauczycieli w zakresie problematyki kształcenia umiejętności korzystania z informacji, a szerzej z przygotowania do życia edukacyjnego w dobie multimedii. Tzw. przysposobienie czytelniczko-informacyjne (zwane często nauczaniem kultury czytelniczko-informacyjnej) realizowane w polskich szkołach w formie okazjonalnych lekcji bibliotecznych zaczyna tracić sens. Lekcje te, nie powiązane z programem nauczania, a już na pewno nie wynikające z metod i form nauczania poszczególnych przedmiotów w szkole, są manufakturą w dobie hipertekstu, WWW, Internetu. Zachodzi pilna konieczność przekształceń w tym zakresie. Nie neguję potrzeby nauczania korzystania z informacji w szkole, ale sposób jego dotychczasowej realizacji. Nie może być to cykl lekcji dotyczących katalogów, bibliografii, encyklopedii nie powiązanych z dydaktyką. Jeżeli warsztat informacyjny, techniki i metody wyszukiwania i przetwarzania informacji będą towarzyszyły codziennej rzeczywistości dydaktycznej, wte-

⁵ W. Wypych: *Elektroniczne publikacje. Encyklopedia przed wyzwaniem*. „P. C. Kurier” 1996 nr 20 s. 52-58.

dy praca bibliotekarza w szkole nabierze tego właściwego wymiaru. Pogadanka do uczniów o strukturze układu UKD i rodzajach opisu bibliograficznego może być obecnie często postrzegana jako „zagospodarowywanie” czasu wolnego ucznia i bibliotekarza.

Zastanówmy się czym jest tzw. kultura informacyjna we współczesnej szkole? Czym jest informacja w szkole? Nie jest to na pewno ani przedmiot, ani blok, ani tzw. „ścieżka” (modne dzisiaj określenie). Już od wielu lat na różnego typu międzynarodowych konferencjach (IFLA, IASL, FID, UNESCO)⁶ podkreśla się, że proces informacyjny w szkole jest bardziej procesem poznania (w sensie filozoficznym) i aktywności intelektualnej niż przysposobienia manualno-pamięciowego. To stwierdzenie, w nowym wieku, wieku szkoły z dostępem do zasobów wirtualnych, szkoły wykorzystujące multimedia nabiera szczególnego znaczenia.

⁶ Marcin Drzewiecki: *Biblioteki szkolne i pedagogiczne w Polsce*. Warszawa 1990 s. 43-50. *Rola w procesie dydaktycznym i miejsce w krajowej sieci biblioteczno-informacyjnej*.

I w zakresie kształcenia z podstaw informacji zachodzi wspomniana wyżej sytuacja „przemieszczenia” – dotychczasowy model linearny informacji w szkole (potrzeby informacyjne + zdobycie informacji = satysfakcja) zostaje zastąpiony modelem strukturalnym (potrzeby informacyjne + zdobycie informacji = nowe potrzeby informacyjne), któremu sprzyja swobodna nawigacja po zasobach bibliotecznych i informacyjnych.

Sytuacja swobodnej nawigacji po różnego typu źródłach niestety nie jest rzeczywistością polskiej szkoły kończącego się stulecia. Ten fakt winien obligować do szybkich zmian. Coraz więcej szkół ma komputer, dostęp do Internetu, do multimediów. Zanim nastanie powszechne zaspokojenie, programy kształcenia muszą wyprzedzać rzeczywistość.

Trudniej jednak jest zmienić mentalność niż uzyskać dla szkoły dostęp do Internetu.

Prof. dr hab. Marcin Drzewiecki jest dyrektorem Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW oraz Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej w Warszawie

Świat bibliotek

Biblioteki publiczne i szkolne w Stanach Zjednoczonych

Cz. 2. BIBLIOTEKI SZKOLNE

ROBERT C. MILLER

Wprowadzenie

Biblioteki znajdują się w większości szkół podstawowych i średnich. Ponad 90% szkół publicznych ma bibliotekę czy centrum medialne, jak w ostatnich latach przyjęto je nazywać. Biblioteki szkolne, poza przypadkami, o których będzie mowa dalej, są zarządzane przez kuratoria szkolne stosownie do przepisów stanowych zdecydowanie odmiennych w różnych stanach. Biblioteki szkolne są ogromnie zróżnicowane; niektóre z nich dysponują bardzo aktualnymi programami działania realizowanymi przez profesjonalnych bibliotekarzy i specjalistów od mediów. Jednakże zdarza się, szczególnie w szkołach podstawowych, że w bibliotekach zatrudniane są osoby nie będące bibliotekarzami w różnym wymiarze czasu pracy. Jeden bibliotekarz

obsługujący kilka szkół nie należy do rzadkości. Bez względu na to, jak się ich nazwie, bibliotekarze szkolni są na ogół traktowani jako pełnoprawni członkowie kadry dydaktycznej szkół. Pracują według tego samego rozkładu co nauczyciele, mają to samo wynagrodzenie i inne przywileje, zwykle też mają te same co nauczyciele obciążenia pozadydaktyczne, do których należą między innymi doradztwo zawodowe i edukacyjne, utrzymywanie kontaktów z rodzicami, monitorowanie świetlic, stołówek i łazienek uczniowskich. Nie dziwi zatem, że w stanowych wymaganiach dotyczących uprawnień większy nacisk kładzie się na przygotowanie pedagogiczne tych osób, mniejszy na magisterium z bibliotekoznawstwa.

Oprócz szkół publicznych w Stanach Zjednoczonych istnieje wiele szkół prywatnych i parafialnych w dużo mniejszym stopniu podlegających przepisom stanowym. Niektóre z nich mają znakomite biblioteki, w wielu

jednak, zwłaszcza w szkołach podstawowych, w ogóle nie ma biblioteki, a uczniowie i nauczyciele muszą korzystać z placówek publicznych.

Cenzura i jej oblicza

Najważniejszymi problemami w bibliotekarstwie są swoboda informacji i unikanie cenzury. W niektórych społecznościach w USA obserwuje się niekiedy silne naciski ze strony organizacji religijnych, społeczno-politycznych, jak i luźniej zorganizowanych grup obywateli, mające na celu niedopuszczanie do bibliotek lub usunięcie z nich zbiorów niewłaściwie traktujących pewne tematy, takie jak na przykład seks nastolatków, homoseksualizm, aborcja, rasa, religia i inne – oczywiście w opinii owych społeczności. Są też grupy czy osoby, które uważają, że pewne książki, włączając wiele dzieł należących do klasyki, nie powinny się znajdować w bibliotekach, bo przedstawiają niesprawiedliwy obraz grup etnicznych czy religijnych. Wreszcie tym, co może gorszyć czytelników, jest użycie nie stosownego słownictwa. W skład listy „selekcyjnej” wchodzi m.in. *Biblia*, *American Heritage Dictionary*, niektóre dzieła W. Szekspira, J. Steinbecka, K. Dickensa, L. Carrolla, J. Joyce’a i E. Hemingwaya. Te same problemy stają także przed nauczycielami i bibliotekarzami, którym różne grupy próbują narzucać swoje opinie lub wpływać na to, jakie materiały będą wykorzystywane w nauczaniu.

Specyficzną formą cenzury są próby ograniczenia wszystkim młodym ludziom dostępu do pewnych materiałów bibliotecznych. Innym obliczem cenzury są wysiłki zmierzające do umieszczenia w bibliotekach publicznych materiałów produkowanych przez takie skrajne grupy jak scientolodzy, krecjoniści czy negujący fakt holocaustu.

Potencjalni cenzorzy czasami wysuwają argument, że polityka gromadzenia zbiorów w bibliotece jest sama w sobie formą cenzury. Rzeczywiście może tak być, jeśli nie rządzi nią wnikliwie przemyślane i jawnie określone zasady. Dobra polityka jest podstawą wszelkich zmagani biblioteki z różnymi formami cenzury, zaś administracja i zarządy bibliotek muszą popierać decyzje zgodne z jej założeniami. Ważne jest także jasne określenie metod postępowania ze skargami zarówno ze strony społeczności, jak i samych bibliotekarzy. Skargi powinny być przedstawiane na piśmie

i żadne decyzje nie powinny być podejmowane „na gorąco”, tj. zanim skarga nie zostanie wnikliwie rozważona przez odpowiedni organ. Biblioteki szkolne i publiczne, zwłaszcza w mniejszych społecznościach, dość regularnie mają do czynienia z problemem cenzury. Sprawiedliwe i przemyślane reakcje są niezmiernie ważne, jeśli chce się zwiększyć czy utrzymać poparcie społeczne dla biblioteki.

Problemy kadrowe

Zarówno w bibliotekach publicznych, jak i szkolnych pojawiają się trudne problemy kadrowe, choć nie tak dokuczliwe jak w bibliotekach akademickich, gdzie kwestie te dodatkowo mogą być komplikowane przez istnienie kategorii pracowników o specjalnym statusie, tj. wykładowców. Dąży się do tego, aby przepisy stanowe pozwalały (przynajmniej teoretycznie) na orzeczenie, komu przysługuje tytuł bibliotekarza. W bibliotekach publicznych na stanowisku bibliotekarza zwykle wymagany jest stopień magistra z uczelni, której program kształcenia uzyskał akredytację American Library Association, zaś na stanowisku kierowniczym – dodatkowo określona liczba lat stażu zawodowego. Zdarza się jednak, zwłaszcza w mniejszych bibliotekach, że rezygnuje się z egzekwowania tych warunków. Wymagania co do statusu profesjonalisty w bibliotekach szkolnych są określone przez stanowe zasady certyfikacji, które zwykle większy nacisk kładą na przygotowanie w zakresie pedagogiki niż bibliotekoznawstwa. Na problemy kadrowe dodatkowo wpływ ma wielkość biblioteki. Biblioteki publiczne są większymi jednostkami usługowymi zatrudniającymi więcej personelu. Z drugiej strony zarówno w bibliotekach szkolnych, jak i publicznych dąży się do tego, żeby zarządzanie kadrami w całej bibliotece było podporządkowane jednemu wspólnemu zbiorowi zasad i procedur.

Finanse

Wspólnym problemem wszystkich organizacji non-profit są finanse. Biblioteki szkolne i publiczne nie są tu wyjątkiem. Chociaż problemy finansowe są ogromnie zróżnicowane w poszczególnych stanach i regionach, to prawdopodobnie większość bibliotek określiłaby swój status jako instytucji niedofinansowanej. Wraz ze wzrostem społecznego zapotrzebowania na usługi biblioteczne,

zwłaszcza z wykorzystaniem nowoczesnych technik informacyjnych, rosną także potrzeby finansowe bibliotek. Szkoły doświadczają z kolei coraz większych nacisków wynikających ze wzrastającego zróżnicowania społeczności uczniowskich (na przykład systemem szkolnym w Los Angeles objęci są uczniowie mówiący ponad 80 różnymi językami), potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa, różnorodnego doradztwa itp. Z drugiej strony znane są przypadki, gdy protesty podatników doprowadziły do zamrożenia lub zmniejszenia taryf podatków lokalnych, co z kolei odbiło się na zmniejszeniu finansów szkół i bibliotek. Analogiczne zjawisko występuje też na poziomie stanowym, przyczyniając się do redukcji wsparcia finansowego bibliotek publicznych z tego źródła. Niektóre stany dokonują rewizji i wdrażają nowe sposoby wspierania szkół i bibliotek z funduszy stanowych. Wreszcie w ostatnich latach zasilenia finansowe ze źródeł federalnych są bardzo niepewne i zmniejszają się z roku na rok.

Próbując sobie radzić z problemami finansowymi, biblioteki publiczne podejmują różne kroki, włączając w to próby pozyskiwania prywatnych i publicznych grantów na określone programy, tworząc fundacje, sprzedając specjalistyczne usługi zwłaszcza biznesowi. Niektóre biblioteki, realizując programy, korzystają z pracy ochotników zamiast płatnych pracowników i decydują się na różne „dodatkowe przedsięwzięcia” takie jak sklepy z upominkami, podnajmowanie powierzchni obcym instytucjom, żeby zwiększyć fundusze ponad to, co przypada bibliotece z wpływów podatkowych. Biblioteki szkolne mają mniejsze możliwości w tym zakresie - przeważająca większość ich budżetu pochodzi od szkoły.

Outsourcing

Biblioteki wszystkich typów, żeby podreperować swoje fundusze coraz częściej wykorzystują outsourcing. Oznacza on zlecenie jednostkom z zewnątrz realizacji pewnych (nie głównych) funkcji. Outsourcing może przynieść bibliotece wiele potencjalnych korzyści, włączając w to eliminację lub redukcję wydatków takich, jak na przykład utrzymanie kserografów; sprawia, że nie ma potrzeby zatrudniania nowego personelu czy to na określony, zwykle krótki czas, czy to w celu wykonania, czasami specjalistycznego zadania, takiego jak na przykład skatalogowanie dokumentów obcojęzycznych czy naprawienie jakiegoś sprzętu. Wreszcie, przynajmniej w teorii,

zawieranie umów z „zewnętrznym” personelem jest mniej kosztowne dla biblioteki, ponieważ unika się w ten sposób ponoszenia dodatkowych kosztów wynikających z pewnych przywilejów i ze stosunku pracy (zwłaszcza wieloletniego). W pewnych przypadkach outsourcing jest też stosowany w celu wyeliminowania ze sceny związków zawodowych.

Nie jest niespodzianką, że wiele osób związanych z zawodem bibliotekarskim jest bardzo przeciwnych outsourcingowi twierdząc, że naprawdę nie zmniejsza się w ten sposób kosztów, a cierpi przy tym jakość, ponieważ biblioteka traci kontrolę nad wykonywanymi zadaniami. Jeśli jednak umowa (kontrakt) zostanie starannie przemyślana i szczegółowo sformułowana, jeśli wyraźnie zostaną określone sfery kompetencji i odpowiedzialności oraz mechanizmy monitoringu, to można się spodziewać, że uda się uniknąć większości problemów, a biblioteka na tym skorzysta. Bezwzględnie ważne jest jednak, żeby cały personel liniowy biblioteki był mocno zaangażowany w formułowanie i negocjowanie kontraktu oraz bieżące monitorowanie zadań.

Bezsprzecznie w przypadku każdej biblioteki największym „jednorazowym” wydatkiem jest budynek. Każdego roku buduje się wiele budynków bibliotek publicznych. Niektóre z nich, powstające w większych miastach są dość duże. Fundusze pochodzą głównie z zaakceptowanych przez wyborców obligacji, choć także ze źródeł prywatnych i grantów stanowych. Biblioteki szkolne zwykle mieszczą się w budynkach szkół, a koszt ich budowy jest częścią kosztów całego projektu. Tutaj także fundusze pochodzą głównie z obligacji publicznych. W przypadku bibliotek szkolnych rzadko można mówić o dotacjach prywatnych.

Dostęp do zasobów i usług

Problemem, z którym borykają się zarówno biblioteki szkolne, jak i publiczne jest dostęp do zasobów i usług. Biblioteki szkolne zwykle są otwarte w tych samych godzinach co szkoła. Oznacza to, że nie ma do nich dostępu wieczorami, w dni wolne od pracy i święta. Tymczasem uczniowie odrabiają prace domowe po lekcjach, czyli wtedy, kiedy szkoła jest zamknięta. Nie mają zatem wyboru i muszą korzystać z bibliotek publicznych. Z punktu widzenia zarządzania wydaje się to być potwornym marnotrawstwem zasobów, zwłaszcza że niejednokrotnie biblioteka publiczna nie ma, czy nie może mieć pewnych specjal-

nych materiałów, które są w bibliotece szkolnej. Ponadto obecność uczniów odrabiających lekcje w bibliotece publicznej może też być postrzegana jako problem. Często obecność dużych grup młodzieży i ich „młodzieżowe” zachowanie zniechęcają pewnych dorosłych do odwiedzin, zwłaszcza, że czasami obie te kategorie użytkowników „walczą” o te same materiały. Wreszcie nie można pominąć niezmiennego problemu wielu bibliotek – bycia nieprzygotowanym do zaspokajania pewnych potrzeb użytkowników.

Łączenie bibliotek szkolnych i publicznych – za i przeciw

Dla niektórych osób, włączając w to autora artykułu, istotą wielu problemów pojawiających się we wzajemnych relacjach bibliotek szkolnych i publicznych jest brak koordynacji. Planowanie w każdej z tych bibliotek często odbywa się w izolacji. Jednym z najbardziej obiecujących trendów ostatnich lat jest umieszczanie biblioteki szkolnej i publicznej we wspólnym budynku. Zjawisko to ma długą tradycję, choć jego akceptacja wydaje się być cykliczna i również jest odmienna w różnych stanach. Władze stanowe resortu edukacji raz wspierają tę tendencję, innym razem nie, lub wręcz tego zabraniają. W dodatku poszczególne rozwiązania bardzo się różnią co do sposobów finansowania, zarządzania, fizycznej konfiguracji itp. Najczęściej takie połączone (unią administracyjną i/lub lokalową) biblioteki są dołączone, znajdują się w obrębie lub sąsiadują z budynkiem szkolnym. Wiele z nich ma zintegrowane zbiory, ale znane są też przypadki, gdy zbiory i usługi przeznaczone dla uczniów i dla użytkowników biblioteki publicznej są całkowicie rozdzielone.

Co sprawia, że takie podejście do usług bibliotecznych budzi rosnące zainteresowanie? Można wskazać kilka tego przyczyn. Najważniejszą jest bezsprzecznie presja finansowa, szczególnie na szkoły, które często spotykają się z zamrażaniem lub redukowaniem poziomu funduszy lokalnych pochodzących z podatków; inne to niepewne dotacje stanowe oraz spadek finansowania z poziomu federalnego. Te same problemy mają biblioteki publiczne, choć w ich przypadku konsekwencje zdają się być mniejsze niż w przypadku szkół.

Wzrasta też zainteresowanie obywateli odpowiedzialnością instytucji publicznych. Ludziom nie znającym się na bibliotekarstwie, choć nie tylko im, wydaje się, że biblioteki

publiczne i szkolne dublują się, i że łączenie stwarza możliwość lepszego wykorzystania pieniędzy publicznych lub, inaczej mówiąc, możliwości poczynienia znaczących oszczędności. Niemal w ogóle nie ma jednak rzetelnych badań, które niezbicie dowiodłyby, że łączenie bibliotek istotnie przyczynia się do realnej oszczędności środków. Mój pogląd na tę kwestię jest następujący: wydaje mi się, że można spodziewać się jakiejś oszczędności środków, o ile cały proces łączenia biblioteki szkolnej i publicznej zostanie właściwie zaplanowany i pokierowany.

Wreszcie, choć trudno byłoby to skrupulatnie udowodnić, wśród bibliotekarzy szkolnych i publicznych obserwuje się zmianę myślenia, której wyrazem jest zwiększająca się popularność orientacji na społeczność w ogóle oraz coraz powszechniejsza świadomość ciągłości procesu bycia użytkownikiem – od dzieciństwa do wieku dojrzałego.

Dlaczego łączenie bibliotek nie jest zbyt powszechne? Z jednej strony wpływ może tu mieć fakt, że zachęty i naciski wychodzą ze strony „zewnątrznych” wobec szkół i bibliotek władz stanowych, co powoduje naturalny, niezależny od meritum sprawy opór. Z drugiej strony niektórzy administratorzy i członkowie zarządów zarówno w bibliotekach szkolnych, jak i publicznych boją się utraty władzy i kontroli – chcą mieć wyłączne prawo do kierowania. Czasami również obywatele obawiają się, że taka połączona biblioteka nie będzie gościnną dla dorosłych użytkowników lub że poziom usług zarówno dla uczniów, jak i dla pozostałych użytkowników ogólnie się obniży. Bibliotekarze obu stron obawiają się z kolei, że personel takiej połączonej biblioteki nie będzie rozumiał i wychodził naprzeciw potrzebom „ich” klientów. Jest wreszcie kilka problemów praktycznych, często będących efektem złego planowania i działania. Należą doń: lokalizacja niedogodna z punktu widzenia użytkowników biblioteki publicznej; to, że dorośli musieliby wchodzić na teren szkoły, żeby dostać się do biblioteki; hałas i zamieszanie, jakie panuje w szkołach; brak miejsc do parkowania, brak dostępu do toalet „okupowanych” przez uczniów itd.

Pouczające może być przyjrzenie się praktycznemu przykładowi. Na początku lat dziewięćdziesiątych XX w. w szybko rozwijającym się, liczącym wówczas 130 tys. mieszkańców mieście Chandler w Arizonie zaplanowano filię biblioteki publicznej. W tym

samym czasie Chandler Public Schools, całkowicie odrębna jednostka samorządowa, stanęła wobec problemu wybudowania nowej szkoły średniej. W obu przypadkach chodziło o tę samą (południową), szybko rozwijającą się część miasta, w której mieszka wiele starszych osób. Szukając pieniędzy, okręg szkolny zwrócił się do miasta z propozycją „unii lokalowej” z biblioteką publiczną. Początkowo obywatele mieli obawy, że dorośli mogą źle się czuć w takiej połączonej bibliotece. Udało się jednak rozwiać te obawy. Miasto i szkoła sfinansowały budowę po połowie. Obecnie szkoła łoży na utrzymanie budynku i wyposażenia, płaci pensję jednemu bibliotekarzowi i jednemu pracownikowi technicznemu oraz rocznie pewną, zależną od liczby uczniów, sumę na uzupełnianie zbiorów. Biblioteka zapewnia finansowanie i zarządza, między innymi jest odpowiedzialna za zatrudnianie całego personelu, katalogowanie, obsługę informacyjną itp. Uczniowie korzystają z odrębnego wejścia przez szkołę, zaś pozostali użytkownicy – z wejścia „od ulicy”. Zadbano o odrębny duży parking dla tych ostatnich, gdyż trzeba nadmienić, że w USA wielu uczniów szkół średnich przyjeżdża do szkoły samochodami. Półtora roku po otwarciu wszyscy są zadowoleni, pomijając pewne niewielkie zakłócenia takie jak oświetlenie czy oznakowanie parkingu. Użytkownicy „publiczni” wiedzą, że uczniowie najintensywniej korzystają z biblioteki w godzinach rannych i starają się unikać wówczas wizyt w bibliotece. Uczniowie z kolei skorzystali w ten sposób, że mają znacznie większy wybór materiałów i dłuższe godziny otwarcia w porównaniu z typową biblioteką szkolną.

W świetle wskazanych wcześniej problemów oraz przykładu miasta Chandler spróbujmy zastanowić się jakie czynniki sprzyjają sukcesowi w łączeniu bibliotek. Pierwszym i najważniejszym jest dokładne planowanie oparte między innymi na skonsultowaniu się ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, w tym nauczycielami, uczniami, personelem obu bibliotek, użytkownikami i tymi, którzy może jeszcze nie stali się użytkownikami, ale mieszkają w okolicy. Po drugie, jeśli możliwe, powinien to być nowo zbudowany budynek. Przebudowy są bowiem bardzo trudne i często kończą się niepowodzeniem. Ponadto taka przebudowana biblioteka może być postrzegana

na przez społeczność nie jako coś nowego, ale w dalszym ciągu jako biblioteka szkolna.

Kluczem do sukcesu jest położenie – budynek musi być łatwo dostępny dla użytkowników spoza szkoły, widoczny z ulicy i dobrze oznakowany. Powinien mieć oddzielne, zachęcające wejście od strony odpowiednio dużego, dobrze oświetlonego parkingu. W bibliotece muszą być publiczne toalety. Powinno też być oddzielne bezpośrednie wejście ze szkoły. Wszystko trzeba tak zorganizować, żeby poza wyjątkowymi sytuacjami użytkownicy biblioteki nie wchodzili na teren szkoły, chociaż dobrze by było, żeby biblioteka sąsiadowała z jakąś aulą i kafeterią dostępną zarówno dla personelu biblioteki, jak i dla użytkowników.

Na poziomie zarządzania istotne jest rozważne i szczegółowe sformułowanie umowy między biblioteką a szkołą. W umowie powinno być określone kto za co odpowiada, włączając w to takie kwestie jak nadzór, opieka, telefony, kopiarki i dostęp do Internetu. W umowie powinny się też znaleźć postanowienia co do losu majątku w wypadku ewentualnej rezygnacji z umowy.

Jak w każdej innej bibliotece bezsprzecznie kluczem do sukcesu jest personel. W połączonej bibliotece wymagania i warunki pracy powinny być jednakowe wobec wszystkich. Mam na myśli między innymi strukturę stanowisk, uposażenie, inne przywileje i godziny pracy. W dodatku należałoby przeszkolić personel w zakresie problemów różnych kategorii użytkowników i efektywnego radzenia sobie z nimi.

Kryteria oceny działalności bibliotek

Kończąc, chciałbym poruszyć drażliwy problem oceny bibliotek. Poświęcono mu wiele uwagi w literaturze bibliotekarskiej i bibliotekoznawczej. Zaproponowano i przetestowano wiele różnych podejść do tego zagadnienia. Napisano kilka obszernych monografii analizujących temat aż do najmniejszych szczegółów. Większość zaproponowanych metodologii ma pewne zalety, ale żadna nie wydaje się w pełni satysfakcjonująca. Częściowo przyczyną są trudności z określeniem pojęcia dobrej biblioteki, zwłaszcza że różni użytkownicy mogą proponować różne definicje. Tradycyjne miary oceny bibliotek bazowały na wielkości zbiorów, personelu i budżetu, w istocie nie mówiąc nic konkretnego o tym, jaka jest biblioteka z punktu widzenia aktualnego i po-

tencjalnego użytkownika czy choćby efektywności wykorzystania zasobów. Większość zawodowych organizacji bibliotekarskich w Stanach Zjednoczonych zaproponowało lub zaadaptowało różne narzędzia i miary do wykorzystania w różnych typach bibliotek. Do najszerszej stosowanych należą miary sformułowane w książce *Output Measures for Public Libraries: a Manual of Standardized Procedures* opublikowanej przez American Library Association. Zawiera ona szczegółowe opisy dwunastu miar bazujących na badaniu zarówno na próbie, jak i całej populacji. Mimo, że w tytule mowa jest o bibliotekach publicznych, propozycje w niej zawarte mogą być wykorzystywane w bibliotekach różnych typów. Być może największą zaletą tego i podobnych narzędzi jest to, że umożliwiają rzetelnniejsze porównania bibliotek. Nie znaczy to jednak, że udzielają odpowiedzi na pytanie: co sprawia, że biblioteka jest dobra. Wraz z automatyzacją i zaistnieniem mediów elektronicznych, często łączących się ze zjawiskiem „samoobsługi” użytkowników, ocena bibliotek stała się nawet w pewnym sensie trudniejsza. Komputery mogą ułatwić liczenie, ale nie powiedzą, co liczyć i co to znaczy. A może w ogóle nie ma jednoznacznej odpowiedzi na pytanie o dobrą bibliotekę? Oczywiście poza

odповідzią w umyśle indywidualnego użytkownika.

Wnioski

Amerykańskie biblioteki wszystkich typów, małe i duże, publiczne i szkolne mają długą tradycję służenia społeczeństwu. Wszystko wskazuje na to, że cieszą się też szerokim poparciem społecznym, czego dowodzą wyniki badań. Równocześnie w bibliotekach niezbędne są zmiany, jako że zmieniają się oczekiwania użytkowników i środowiska. Przykładem jest rewolucja medialna w bibliotekach szkolnych, mająca zarówno wiele pozytywnych, jak i negatywnych.

Biblioteki wszystkich typów jeśli chcą przetrwać, być zdolnymi do życia, dobrze zaopatrzonymi instytucjami publicznymi, muszą zrozumieć użytkowników i odpowiedzieć na ich potrzeby. Wymaga to zdolności przywódczych i wizji, jak również znaczących umiejętności politycznych. Wszystko wskazuje na to, że nie brakuje tych umiejętności w zawodzie bibliotekarza. Jestem spokojny o przyszłość bibliotek.

Prof. Robert C. Miller jest emerytowanym wykładowcą
Notre Dame University, Illinois – USA

Tłum. JADWIGA WOŹNIAK

Od red. Cz. 1 artykułu prof. R. C. Millera w nr 6 „Poradnika Bibliotekarza”.

40 lat
działalności

Państwowe Pomaturalne Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy we Wrocławiu *

EUGENIA ŚMIELSKA

Kiedy w 1960 r. tworzone Studium Bibliotekarskie jako jednostkę eksperymentalną na okres przejściowy, nie przypuszczano, że będzie ona obchodzić swój czterdziestoletni jubileusz, przypadający na wrzesień bieżącego roku.

Studium powstało w miejsce likwidowanych liceów bibliotekarskich działających w latach 1954-1959, a powołanych dla zaspokojenia potrzeb pracowniczych rozbudowującej się

– w myśl dekretu o bibliotekach – sieci bibliotek publicznych. Stwierdzono jednak, że nauka w czteroletnich liceach dawała zbyt małą wiedzę zarówno ogólną, jak i fachową. Zakładano wówczas, że w przyszłości pracownicy bibliotek powinni posiadać pełne wykształcenie wyższe. Stąd rozbudowa na wielu uczelniach katedr bibliotekoznawstwa w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych.

Powołując Studium wzorowano się na powstałych nieco wcześniej dwuletnich studiach nauczycielskich. Cykl kształcenia miał trwać dwa lata z podziałem na cztery semestry, oparty na podbudowie szkoły średniej. Państwowe Studium Bibliotekarskie było szkołą jednowydziałową do roku 1962, kiedy to utwo-

* Do 1994 r. nazwa szkoły brzmiała: Pomaturalne Studium Kulturalno-Oświatowe i Bibliotekarskie (PSKOiB).

rzo Wydział Kulturalno-Oświatowy. Od tego czasu nosiło nazwę Państwowe Studium Kulturalno-Oświatowe i Bibliotekarskie.

Po zlikwidowanym Liceum Bibliotekarskim we Wrocławiu Studium otrzymało wyposażenie wraz z biblioteką. Szkoda, że nie zadbano wówczas o przekazanie budynków będących w posiadaniu Liceum, gdyż brak odpowiedniej bazy mocno zaciążył na dalszym sprawnym funkcjonowaniu szkoły.

Krystyna Hrycyk – dyrektor PPSKAKiB prezentuje logo szkoły

Po kilku przeprowadzkach Studium otrzymało w 1975 r. budynek poszkolny przy ul. Niemcewicza 4, gdzie mieści się dzisiaj razem z przedszkolem. Zajmuje całe trzecie piętro i dodatkowo 2 sale na II piętrze; w latach dziewięćdziesiątych adaptowano na sale dydaktyczne część piwnic. Jednak w dalszym ciągu panuje ciasnota; w bibliotece nie ma oddzielnej czytelnicy, brak pomieszczeń na gabinety metodyczne, na sprzęt audiowizualny, kserokopiarkę i inne urządzenia.

Powstają też nowe kierunki kształcenia. W 1972 r. utworzono Wydział Zaoczny. Sale są zajęte od rana do późnego wieczora. Tylko dzięki życzliwości zaprzyjaźnionych instytucji wrocławskich, takich jak Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum Narodowe oraz liczne kluby, które użyczają swoich pomieszczeń, Studium funkcjonuje sprawnie.

Pierwszym dyrektorem i organizatorem Studium był mgr Aleksander Kudelski, związany

przez wiele lat ze Studium, w którym prowadził zajęcia z nauki o książce. W kwietniu 1962 r. funkcję dyrektora przejęła dr Zofia Szymandera i pełniła ją aż do przejścia na emeryturę w 1979 r.

Pierwsze lata działalności Studium były trudne. Problemem, który należało rozwiązać w pierwszej kolejności były programy nauczania. Programy ramowe oraz siatka godzin została opracowana przez Komisję działającą przy Zarządzie Szkół Artystycznych Ministerstwa Kultury i Sztuki. Niektórzy autorzy programów dla Wydziału Bibliotekarskiego wywodzili się z Wolnej Wszechnicy Polskiej i Rocznej Szkoły Bibliotekarskiej w Warszawie, m.in. K. Świerkowski, A. Niemczykowa, R. Przelaskowski, K. Remerowa i inni. Stąd można by doszukiwać się pewnych nawiązań do idei okresu międzywojennego w tradycji kształcenia bibliotekarzy.

Eugenia Śmielska

Programy dla Wydziału Kulturalno-Oświatowego rodziły się dłużej, w trakcie licznych konferencji i dyskusji, być może dlatego, że krótsze były tradycje kształcenia pracowników kulturalno-oświatowych. W ciągu czterdziestolecia programy te ulegały kilkakrotnie modyfikacjom przy znacznym udziale wykładowców Studium. Modernizacja treści nauczania była adekwatna do zmian zachodzących w kraju i na świecie, nie tylko w sferze spraw społecznych i politycznych, ale także środków masowego przekazu.

Zmiany te były powodem tworzenia nowych specjalizacji. Na Wydziale Kulturalno-Oświatowym były to: specjalizacja turystyczna, teatru amatorskiego, taneczna i inne. Na Wydziale Bibliotekarskim powstała w 1985 r. specjalizacja biblioterapeutyczna, przygotowująca do

pracy z czytelnikiem chorym i niepełnosprawnym. Tworzenie specjalizacji wynikało z zapotrzebowania zgłaszanego przez domy kultury, kluby, domy opieki społecznej, szpitale.

Proces powstawania nowych kierunków zintensyfikował się za czasów dyrekcji mgr Janiny Szumigraj i mgr Krystyny Hrycyk.

Przemiany, jakie dokonywały się w końcu lat osiemdziesiątych spowodowały konieczność zweryfikowania dotychczasowych programów, zastanowienia się nad perspektywami kształcenia, tak aby stworzyć młodzieży optymalne szanse na uzyskanie satysfakcjonującej pracy.

Jeśli chodzi o programy, to w Studium ważną zasadą współpracy kolejnych dyrektorów z gronem pedagogicznym było niekrepowanie inicjatywy i pozostawianie znacznej swobody w doborze metod w ich realizowaniu. Być może dlatego kadra w Studium jest ustabilizowana, a większość wykładowców przepracowała tu znaczną część swoich zawodowych lat. Dzieje się to także dzięki życzliwej atmosferze panującej w Studium chyba od zawsze.

Organizując nowe specjalizacje, dyrekcja nie napotykała większych trudności w zatrudnianiu odpowiednich nauczycieli, mimo małego wymiaru godzin i niewysokich zarobków.

Nie było dotąd w czterdziestoletniej działalności Studium problemu z naborem słuchaczy, choć lata dużego napływu kandydatów Studium ma już za sobą. Były to lata sześćdziesiąte, siedemdziesiąte i pierwsze lata osiemdziesiąte, kiedy to trzeba było ograniczać nabór, a poszczególne roczniki liczyły powyżej trzydziestu osób. Obecnie na poszczególne specjalizacje przyjmuje się po ok. dwudziestu kandydatów. Słuchacze Studium rekrutują się głównie z województwa dolnośląskiego, województw ościennych, rzadziej spoza tych terenów, często z małych miejscowości. Napływ kandydatów byłby większy, gdyby Studium dysponowało własną bursą.

Sporo absolwentów podejmuje studia wyższe, gdyż szkoła pomaturalna jaką jest Studium nie zaspokaja ich ambicji. Najczęściej są to studia humanistyczne takie jak: bibliotekoznawstwo, pedagogika, psychologia, kulturoznawstwo i inne. Niestety, obecny schemat ustroju szkolnego nie pozwala absolwentom Studium na kontynuowanie nauki na drugim czy trzecim roku studiów, nawet na kierunkach często

o identycznym profilu. Kandydaci z dyplomem Studium muszą zaczynać od egzaminu wstępnego na pierwszy rok studiów wyższych.

Młodzież oprócz zajęć teoretycznych, praktyk śródsesemestralnych i dyplomowych, organizuje i uczestniczy w imprezach organizowanych na terenie Wrocławia przez instytucje kulturalne. Udział w tych imprezach, które często mają charakter warsztatów, wzbogaca wiedzę zawodową słuchaczy; są one sprawdzianem ich zaangażowania i inicjatywy. U podstaw bowiem kształcenia młodzieży na obu wydziałach leży wyrobienie otwartej postawy na różnorodne potrzeby ludzi, dla których będą pracować.

Już od początku kształcenia na Wydziale Bibliotekarskim zakładano, że przygotowuje się słuchaczy do pracy w bibliotekach publicznych i szkolnych (choć chętnie byli i są zatrudniani w bibliotekach naukowych i innych). Słuchacze tego wydziału oprócz wiedzy fachowej uzyskanej na zajęciach z przedmiotów zawodowych i ogólnych uczestniczą we wcześniej już wspomnianych imprezach i warsztatach, nabywając umiejętności animatorów kultury. Jak wynika z kontaktów z absolwentami pracującymi w bibliotekach publicznych, oprócz podstawowej pracy w bibliotece są oni organizatorami życia kulturalnego. Przykładem tej działalności są wystawy, festyny, kiermasze książek, wycieczki i inne imprezy przyczyniające się do atrakcyjności biblioteki i ożywienia kulturalnego środowiska.

Potrzebę wzbogacania wiedzy fachowej o formy animacji kulturalnej potwierdzają również słuchacze Studium Zaocznego. Jak już wcześniej wspomniano, kształcenie zaoczne bibliotekarzy rozpoczęto w 1972 r. Rok później również dla słuchaczy Wydziału Kulturalno-Oświatowego. Stało się to na skutek ogromnego zapotrzebowania na taką formę kształcenia, gdyż znaczny procent czynnych zawodowo bibliotekarzy nie posiadał odpowiedniego przygotowania. W pierwszych latach, z powodu dużego napływu kandydatów prowadzono dwa równoległe oddziały. Następnie przez kilka lat Studium prowadziło filię kształcenia zaocznego w Legnicy (w latach 1980/1982). Wciąż liczny nabór słuchaczy na studia zaoczne powoduje, że tę formę kształcenia utrzymuje się nadal.

W minionym czterdziestolecu zarządzało szkołą kolejno czterech dyrektorów. Pierwszym był nieżyjący już mgr Aleksander Kudel-

ski. Następnie kierowanie szkołą przejęła dr Zofia Szymandera. Na ten okres (1962-1979) przypada spiętrzenie trudności lokalowych, trzy przeprowadzki (1964, 1972, 1975). Mimo to w tym okresie dwukrotnie korygowano programy nauczania na Wydziale Bibliotekarskim. Rozszerzono praktyki, obok dotychczasowej miesięcznej praktyki dyplomowej wprowadzono praktyki śródsesemestralne (w II i III semestrze). Zajęcia teoretyczne były na bieżąco konfrontowane z praktyką. Na Wydziale Kulturalno-Oświatowym powstały nowe specjalizacje: turystyczna i teatralna.

W 1979 r. funkcję dyrektora przejmuje mgr Janina Szumigraj. Następuje burzliwy okres zmian społeczno-politycznych zakończony transformacją ustrojową kraju. Zmianom tym towarzyszyły trudności finansowe i organizacyjne. Zaistniała też potrzeba tworzenia nowego modelu pracownika kultury. Pociągnięto to za sobą pewne zmiany programowe oraz powoływanie nowych specjalizacji (taneczna, biblioterapeutyczna).

W 1987 r. dyrektorem Studium zostaje mgr Krystyna Hrycyk, która kontynuuje prace nad realizacją nowych specjalizacji, dla których uzyskuje aprobatę Ministerstwa Kultury i Sztuki i wypracowuje wraz z gronem specjalistów programy dydaktyczne (specjalizacja filmowa, animacja społeczności lokalnych, arteterapia). Ożywia się też znacznie współpraca z Ministerstwem Kultury i Sztuki. Wzrasta liczba pełnozatrudnionych nauczycieli, co sprzyja stabilizacji kadry. Pracę dyrektora wspierają kierownicy wydziałów zarówno w działaniach organizacyjnych, jak i merytorycznych, związanych z kierunkiem kształcenia. Funkcję kierownika Wydziału Bibliotekarskiego w latach 1964-1984 pełniła mgr Eugenia Śmielska, od 1984 r. do chwili obecnej – mgr Genowefa Surniak, obie absolwentki bibliotekoznawstwa. Wydziałem Kulturalno-Oświatowym w latach 1962-1972 kierował mgr Józef Kargul, absolwent pedagogiki, następnie w latach 1972-1981 mgr Irena Bieniek, absolwentka psychologii, a od 1981 r. funkcję tę pełni mgr Maria Kulewska - absolwentka filologii klasycznej i Międzywydziałowego Studium Kul-

turalno-Oświatowego. Jest ona równocześnie wicedyrektorem Studium.

Jak wspomniano kadra pedagogiczna Studium jest ustabilizowana. Wiele osób pogłębia swoje kwalifikacje drogą studiów podyplomowych, kursów specjalistycznych bądź podejmuje prace naukowe zakończone doktoratem. Stopniowo też następuje wymiana kadry. W ciągu ostatnich lat odeszli na zawsze z grona długoletnich pracowników: Halina Pabiszowa, Maria Kunc, Aleksander Kudelski, Irena Bieniek, otoczeni do końca szacunkiem i opieką. Wielu stopniowo przechodzi na emeryturę, m.in. Zofia Szymandera, Walentyna Misińska, Irena Rzeszowska, Kazimiera Stobiecka, Eugenia Śmielska, Feliks Szleszkowski.

Trwa spór w różnych środowiskach na temat modelu kształcenia bibliotekarzy i animatorów kultury. Wypowiadają się zarówno pracownicy nauki różnych uczelni, jak i środowisko praktyków. Proponuje się różne modele kształcenia, przez jednych aprobowane, przez innych krytykowane. Tymczasem Studium powołane jako szkoła eksperymentalna działa już czterdzieści lat. Przez cały czas tu także trwa proces poszukiwania optymalnego wzorca kształcenia, w którym uczestniczyli wszyscy pracownicy z dyrektorem na czele. Ten proces nadal trwa i Studium jest otwarte na nowe konstruktywne pomysły.

Obecnie w Studium młodzież kształci się w dalszym ciągu na Wydziale Bibliotekarskim, na którym są dwie specjalizacje: bibliotekarska i biblioterapeutyczna oraz na Wydziale Animatorów Kultury na następujących specjalizacjach: turystyka, teatr, taniec, film, animacja społeczności lokalnych, arteterapia.

Wymiernym rezultatem czterdziestoletniej działalności Studium jest liczba absolwentów, którzy ukończyli Studium i otrzymali dyplom. W okresie 40-letniej działalności Studium ukończyło 4212 osób, z czego na Wydziale Bibliotekarskim 2137 osób, a na Wydziale Animatorów Kultury (dawniej Kulturalno-Oświatowy) 2075 osób.

Eugenia Śmielska jest emerytowanym nauczycielem PPSKAKiB we Wrocławiu; byłym kierownikiem Wydziału Bibliotekarskiego PSKOiB w latach 1964-1984

Państwowe Pomaturalne Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy we Wrocławiu prowadzi nabór na Wydział Bibliotekarski na specjalizację bibliotekarską i biblioterapeutyczną systemem dziennym oraz na zaoczny Wydział Bibliotekarski.

Dokumenty: podanie, życiorys, 3 fotografie, zaświadczenie o stanie zdrowia na wydział dzienny należy składać w sekretariacie Studium do dnia 25 sierpnia 2000 r. Dokumenty na wydział zaoczny należy złożyć do końca sierpnia, rozmowa kwalifikacyjna odbędzie się 9 września br.

Zgłoszenia: PPSKAKiB 50-238 Wrocław, ul. Niemcewicza 4, tel./fax: (0-71) 322-20-08; 322-76-82

Komputeryzacja bibliotek szkolnych

ELŻBIETA GROMADZKA

Biblioteki szkolne, które reprezentuje, już ok. 8 lat temu podjęły wyzwanie komputeryzacji. Z pomocą przyszedł program komputerowy, napisany specjalnie dla nas, o wdzięcznej nazwie MOL. Można by zadać pytanie – jaki jest sens komputeryzować tak małe placówki jak biblioteki szkolne? To właśnie tutaj przychodzą wszyscy uczniowie; jest to miejsce, w którym dzieci otrzymują do ręki pierwszą książkę, uczą się jak z nią się obchodzić, a w bibliotece skomputeryzowanej mogą ponadto zobaczyć, że placówka taka to nie tylko książka, ale też komputer, multimedia i Internet.

Jaką więc rolę pełni komputer w bibliotece szkolnej? Przede wszystkim odciąża nauczyciela od czasochłonnych prac rutynowych poprzez automatyzację ewidencji zbiorów, inwentaryzację, katalogowanie, ewidencję wypożyczeń i prac sprawozdawczych. Nauczyciel bibliotekarz, będący niejednokrotnie jednoosobowym działem gromadzenia, opracowania, informacji naukowej i pedagogiem jednocześnie, zyskuje czas na prace merytoryczne i na współdziałanie z czytelnikiem. Ponadto przygotowuje uczniów, szczególnie w gimnazjach i liceach, do samodzielnego wyszukiwania informacji w bazie komputerowej i Internecie. Zbiory multimedialne dodatkowo uatrakcyjniają proces dydaktyczny.

Wracając do programu MOL, który został wdrożony w ponad 1000 bibliotekach szkolnych w całej Polsce należy powiedzieć, że jest to program bardzo przyjazny i dobrze służący szkolnym bibliotekom. Dodatkowym jego atutem jest brak wygórowanych wymagań sprzętowych oraz możliwość wykorzystania „importu” w postaci opisów „Przewodnika Bibliograficznego”, w wyborze dla bibliotek szkolnych. Ponadto można zainstalować „Słownik haseł wzorcowych BN” lub inny, opracowany według specyficznych potrzeb bibliotek szkolnych autorstwa Elżbiety Sobiborowicz, a także symbole UKD, które skorelowane z hasłem przedmiotowym automatycznie uzupełniają opis bibliograficzny opracowywanej książki. Autor programu, dr Jacek Gajkiewicz, pracuje systematycznie nad kolejnymi jego wersjami, dostosowanymi do postulatów i „rosnących apetytów” nauczycieli bibliotekarzy. Ostatnio

otrzymaliśmy możliwość katalogowania i wypożyczania czasopism. Twórcy programu zadbali też o bezpieczeństwo danych: w opcji „archiwizacja” następuje automatyczne pakowanie i przechowywanie kopii na dysku lub dyskietkach. MOL ułatwia przeprowadzenie skontrum, a statystyka biblioteczna jest prawdziwą przyjemnością – uczniowie (łącznie z biblioteką) sami się dopominają o comiesięczne „wydruki” i „zaległości”. Program może być jednostanowiskowy, jak i sieciowy. Może być też częścią szkolnej sieci komputerowej, w skład której wchodzi: sekretariat, pokój nauczycielski i pracownia informatyczna – w zależności od koncepcji dyrektora szkoły, przebojowości bibliotekarza, a praktycznie przeważnie od finansów, jakimi dysponuje szkoła.

Szkoła, w której pracuję, jest obecnie zespołem – szkoła podstawowa i gimnazjum, liczy ponad 1000 uczniów i ok. 100 nauczycieli, z bibliotek korzystają również pracownicy administracji szkolnej i obsługi, a także rodzice i absolwenci. Komputeryzację rozpoczęliśmy w 1992 r., obecnie w bazie komputerowej jest opracowanych 23 tys. pozycji, w tym oprócz książek – dokumenty filmowe, dźwiękowe, zbiory specjalne takie jak: mapy i plansze oraz pomoce dydaktyczne. Prowadzimy również kartotekę zawartości czasopism, w której mamy 1500 haseł oraz katalog, akcesję i wypożyczanie 60 czasopism. Książki mają opis w drugim stopniu szczegółowości, symbol UKD, hasła przedmiotowe oparte o *Słownik haseł wzorcowych Biblioteki Narodowej*, często uzupełnione o słowa kluczowe, uwzględniające specyfikę szkolną. Przy wypożyczaniu książek można się posłużyć czytnikiem kodów kreskowych, który przyspiesza wypożyczanie oraz eliminuje błędy przy wprowadzaniu numerów inwentarzowych. Biblioteka posiada sieć komputerową, do której podłączone są trzy terminale w wypożyczalni. W najbliższym czasie czwarty terminal zostanie udostępniony czytelnikom jako katalog, gdyż od 1995 r. nie kontynuujemy katalogu kartkowego. Biblioteka od niedawna jest podłączona do sieci Internet, co w przyszłości umożliwi udostępnianie bazy innym bibliotekom szkolnym. Jednak i bez tego udogodnienia nasza baza już służy kilku bibliotekom jako bank danych, gdyż w programie

MOL jest opcja „eksport i import danych”. Dodatkowym atutem programu MOL jest jego pełna kompatybilność z programem LIBRA, wdrażanym w wielu bibliotekach publicznych.

Z perspektywy jednego z najstarszych użytkowników MOL-a, a także osoby, która w MOL-u szkoli nauczycieli-bibliotekarzy (na kursach w Centrum Edukacji Nauczycieli, a także w filii CEBID w Gdańsku), mogę powiedzieć o samych zaletach programu, który wyszedł naprzeciw specyficznym potrzebom bibliotek szkolnych i tak „małego” klienta potraktował bardzo poważnie. Program zmienia się i „rośnie” razem z bibliotekami szkolnymi i ich czytelnikami, lecz grozi nam w najbliższej przyszłości, że nas „przerośnie”. Otóż

zgodnie z najnowszą „modą komputerową” autor przygotował wersję MOL-a dla środowiska WINDOWS – niestety wiąże się to z większymi wymaganiami sprzętowymi i może okazać się barierą nie do pokonania. W tej sytuacji proponowałabym, obok banku książek dla bibliotek, utworzyć bank sprzętu komputerowego, który mogliby przekazywać sponsorzy (np. banki często wymieniające sprzęt na nowszy). Może takim pośrednikiem mogłoby być Stowarzyszenie Komputeryzacji Bibliotek, które zainicjowało swoją działalność w Gdańsku, przy WBP im. J. Conrada.

Elżbieta Gromadzka jest nauczycielem bibliotekarzem, doradcą metodycznym w Gdańsku

RELACJE

Dalajlama w Książnicy Pomorskiej w Szczecinie

WŁADYSŁAW MICHNAŁ

W dniu 13 maja 2000 r. złożył wizytę w Szczecinie XIV Dalajlama Tenzin Giaco, największy autorytet buddyjski, najwyższy przedstawiciel narodu tybetańskiego, jego duchowy opiekun i polityczny zwierz-

chnik, laureat Pokojowej Nagrody Nobla (1989 r.). Przyjazd Dalajlamy był wielokrotnie anonsowany w lokalnych mediach, toteż na dziedzińcu Zamku Książąt Pomorskich witało go kilka tys. szczecinian.

Książnica Pomorska była drugim punktem popołudniowego pobytu Dalajlamy w Szczecinie. W godzinach przedpołudniowych odbyła się tutaj sesja

Powitanie Dalajlamy w progach Książnicy Pomorskiej

naukowa na temat: „Słowo Buddy. Pisma różnych tradycji buddyjskich”. Miała ona na celu wymianę poglądów osób zajmujących się naukowo studiami buddyjskimi w różnych ośrodkach akademickich w kraju oraz przegląd stanu wiedzy i badań na te tematy. Sesja ta w zamiarze organizatorów ma zapoczątkować cykl podobnych spotkań związanych z realizacją programu gromadzenia w Książnicy Pomorskiej księgozbioru o tematyce buddyjskiej, co stworzy zupełnie nowe możliwości studiów, badań i programów naukowych. Słuchaczami sesji byli członkowie działającego w Szczecinie od 1998 r. Instytutu Marpy (Marpa Institute Poland). Jest on organizatorem seminariów i konferencji poświęconych tematyce buddyjskiej.

W Bibliotece wielki hol wystawowy i galerie były wypełnione gośćmi. W progach Książnicy powitał dostojnego gościa dyr. Stanisław Krzywicki, wręczając mnichowi katak – biały jedwabny szal oznaczający w tradycji tybetańskiej wolę dobrych intencji. Taki sam katak włożył Krzywickiemu na ramiona Dalajlama. Następnie gość odsłonił tabliczkę ze swoim imieniem na honorowej ścianie Biblioteki pod napisem „Zasłużeni dla Książnicy Pomorskiej”.

Wchodzący do holu Dalajlama został powitany rześzystymi oklaskami ponad trzystu uczestników, na co on odpowiadał pozdrowieniami, ukłonami i serdecznym uśmiechem. Dyrektor w swoim powitalnym przemówieniu przedstawił krótko osiągnięcia Biblioteki oraz poinformował o programie gromadzenia światowej literatury o buddyzmie („The Buddhist

Book Project”). W odpowiedzi Dalajlama mówił o mającej ponad dwa tysiące lat kulturze tybetańskiej, swojej pokojowej misji oraz staraniach na rzecz odzyskania autonomii przez Tybet.

Kolejny punkt programu to wymiana подарunków. Książnica wyróżniła gościa złotym Ekslibrisem oraz ofiarowała specjalnie przygotowany reprint Konstytucji 3 Maja i dziewiętnastowieczną książkę Mikołaja Przewalskiego *Podróże po Tybecie*. Dalajlama przekazał Bibliotece zabytkową, złotem pisaną (sam nie wiem jak starą – zauważył) sutrę *Dorjee Chodpa* (Sutrę Mądrości) oraz reprint *Gyad Tongpa* (Sutrę Doskonałej Mądrości). Następnie w asyście prezydenta Szczecina Marka Koćmiela zasadził drzewko magnolii, które upamiętniło wizytę i wzbogaciło „rajski ogród” na tarasie szóstego piętra nowego gmachu bibliotecznego.

Ważnym punktem programu pobytu Dalajlamy w Książnicy było otwarcie wielkiej wystawy „Buddyzm i Tybet w zbiorach Książnicy Pomorskiej”. Oprócz własnych, głównie XIX i XX-wiecznych zbiorów zaprezentowano książki w językach angielskim i niemieckim otrzymane z USA i Niemiec. Także szczecinianie wypożyczyli wiele pamiątek. Oprócz typowych książek można było podziwiać buddyjskie modlitewniki, święte posążki, kaligrafie i fotografie. Efektowną oprawę wystawy stanowiły barwne tanki (święte malowidła). Krótka konferencja prasowa w gabinecie dyrektora była ostatnim punktem programu pobytu Dalajlamy w Książnicy Pomorskiej i w Szczecinie.

Przemówienie powitalne wygłasza dyr. Stanisław Krzywicki

Zdjęcia: Jan Surudo

Wymiana podarunków

Na zakończenie warto sobie uzmysłowić wielorakie korzyści, jakie nasza Biblioteka odniosła już z tej wizyty. Przede wszystkim staje się ona znaczącym salonem Szczecina, w którym przyjmuje się wybitnych gości, na ogół zawsze w towarzystwie przedstawicieli władz państwowych lub samorządowych. Pobyt Dalajlamy i wystawa zainaugurowały gromadzenie literatury światowej na temat buddyz-

mu, co zaowocowało już licznymi darami. Po trzecie, liczne artykuły i doniesienia prasowe oraz relacje radiowe i telewizyjne kształtują dobrą opinię o Bibliotece, podnoszą jej prestiż i zachęcają mieszkańców do korzystania z jej bogatej oferty.

Dr Władysław Michnal jest kierownikiem
Działu Instrukcyjno-Metodycznego
Książnicy Pomorskiej im. St. Staszica w Szczecinie

Łódzcy bibliotekarze zmierzają do Unii

BOGUMIŁ WOŹNIAKOWSKI

Z inicjatywy mgr Elżbiety Pawlickiej – dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi odbyły się już dwa seminaria dla bibliotekarzy bibliotek publicznych z terenu województwa łódzkiego, poświęcone integracji Polski z Unią Europejską.

Pierwsze, zorganizowane przy współudziale Instytutu Europejskiego, miało miejsce 8 grudnia 1999 r. Poświęcone było zagadnieniom ogólnym. Monika Maj z Instytutu Europejskiego omówiła genezę integracji europejskiej od powołania Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (1951 r.), Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (1957 r.), po Traktat o Unii Europejskiej (1992 r.) i Traktat Amsterdamski (1997 r.).

Marcin Szewczyk, również z Instytutu Europejskiego, zajął się problematyką polityki kulturalnej Unii. Unia Europejska zwraca szczególną uwagę na podnoszenie poziomu wiedzy oraz szerzenie kultury i historii narodów europejskich. W realizacji polityki kulturalnej bierze pod uwagę zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowym i europejskim, niekomercyjną wymianę dóbr kultury, twórczości artystycznej, literackiej oraz audiowizualnej. Natomiast Bogumił Woźniakowski, pracownik WiMBP, podjął problem europejskiego systemu ochrony praw człowieka. Skupił się na omówieniu Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (1950 r.), Europejskiej Karty Socjalnej (1961 r.), Aktu Końcowego KBWE (1975 r.) oraz Deklaracji Podstawowych Praw i Wolności (1989 r.).

Drugie seminarium przeprowadzono 17 maja 2000 r. Poświęcone było problematyce bibliotekarskiej.

Dr Marian Niziołek z Akademii Pedagogicznej w Krakowie wygłosił referat „Rola i miejsce bibliotek w świetle przepisów Unii Europejskiej”. Pierwszą uchwałę w sprawie bibliotek państw Wspólnoty Europejskiej podjęła rada ministrów kultury tych krajów w 1985 r. W uchwale apelowano o „współpracę między bibliotekami w dziedzinie informacji”, powołano Komisję mającą zająć się problematyką bibliotek, ze szczególnym uwzględnieniem zgromadzonego w nich dziedzictwa kulturowego. W lutym 1987 r. Komisja przyjęła plan działania, zawierający cztery główne zadania:

- promocję możliwości i dostępu do współczesnych, nowoczesnych usług bibliotecznych,
- rozwój nowych technologii z zachowaniem zasad ekonomii,
- normalizację, stosowanie istniejących norm lub wypracowanie nowych, jeśli są potrzebne,
- współpracę w dziedzinie narodowych polityk bibliotecznych.

Obecnie kładzie się nacisk na wyrównanie dysproporcji w rozwoju bibliotek między różnymi krajami Wspólnoty Europejskiej, szczególnie między Europą Północną a Południową, jak również krajami kandydującymi, czyli Polską, Węgrami i Czechami.

Kończąc swój wywód prelegent poinformował o konieczności wydania brakujących aktów wykonawczych do obowiązującej obecnie w naszym kraju ustawy o bibliotekach, jak i jej nowelizacji, tak aby odpowiadała normom obowiązującym w Unii Europejskiej.

Na zakończenie B. Woźniakowski wygłosił komunikat poświęcony prawom człowieka w sferze kultury, będący uzupełnieniem jego wystąpienia na poprzednim seminarium. Omówił w nim podstawowe unormowania prawne dotyczące tego zagadnienia, zawarte w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (1948 r.) oraz w Międzynarodowych Paktach Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (1966 r.), jak też w ustawodawstwie krajowym, głównie Konstytucji RP.

Obydwu seminarium towarzyszyły ekspozycje publikacji dotyczących problematyki unijnej, będących w zbiorach Biblioteki, przygotowane przez Działy Informacji i Bibliografii oraz Instrukcyjno-Metodyczny WiMBP w Łodzi.

Bogumił Woźniakowski pracuje
w Dziale Instrukcyjno-Metodycznym
WiMBP w Łodzi

Forum informacji naukowej w CBW

MAŁGORZATA KISIŁOWSKA

Centralna Biblioteka Wojskowa była w dniu 18 maja 2000 r. gospodarzem spotkania zatytułowanego „Forum integracyjne krajowych stowarzyszeń z zakresu informacji naukowej, bibliotekarstwa i dziedzin pokrewnych”, zorganizowanego wspólnie z Polskim Towarzystwem Informacji Naukowej oraz Instytutem Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego, pod patronatem Komitetu Badań Naukowych. Tytuł imprezy obiecywał więc – przynajmniej w moim oczekiwaniu – prezentację działalności, możliwość poznania i jednoczesnego porównania dokonań wielu różnych stowarzyszeń z naszej dziedziny, ewentualnie nawet deklaracje wspólnych przedsięwzięć. Dodajmy, że organizacje te nie są dobrze znane w całym środowisku. Każda z nich zajmuje się pewnym aspektem działalności biblioteczno-informacyjnej (lub pokrewnej), a więc grupuje zaledwie część pracowników tej sfery. Okazja wzajemnego poznania spotkała się zapewne z dużym zainteresowaniem.

Tymczasem spośród tych najbardziej znanych zaprezentowano dwa stowarzyszenia (Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej i Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, a jeśli można to uznać za swego rodzaju quasi-organizację – także Konsorcjum Bibliotek Śląskich), nie wspominając nawet o Polskim

Towarzystwie Bibliologicznym, Polskim Towarzystwie Czytelniczym, Towarzystwie Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich, a tym bardziej o organizacjach z „dziedzin pokrewnych”. Obudziło to moje spore wątpliwości i poczucie braku zrozumienia celu takiego spotkania.

Można natomiast wnioskować, że ze względu na zainteresowania i obszar działania organizatorów, konferencja koncentrowała się na zagadnieniach informacji naukowej. Prezentowano tę – wąską skądinąd i niedocenianą przez władze – tematykę w różnych aspektach i z odmiennych punktów widzenia. Przede wszystkim w perspektywie społeczeństwa informacyjnego i integracji europejskiej, która stawia nam – jako państwu – wymóg stworzenia nowoczesnej infrastruktury bibliotecznej i informacyjnej dla wszystkich sektorów życia kraju. Cele te (o stosunkowo bliskim już terminie realizacji) nakładają na wszystkie organizacje bibliotekarskie i informacyjne misję oddziaływania na użytkowników i procesy komunikacyjne w sferze nauki i praktyki, obowiązek budowania autorytetu bibliotek w społeczeństwie i współpracy z różnymi grupami użytkowników.

W dalszym ciągu obrad zajęto się sprawami najtrudniejszymi. Omawiano m.in. stan prac (a właściwie ich brak) nad polskimi programami w dziedzinie informacji naukowej i technicznej na tle działań Unii Europejskiej (na przykładzie systemu informacji o tzw. szarej literaturze). Joanna Pasztaleniec-

-Jarzyńska, zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej, przedstawiła zebranych rolę tej książnicy w kształtowaniu polityki informacyjnej kraju oraz trudności, jakie w jej realizacji spowodowała obowiązująca ustawa o bibliotekach.

Nie zapomniano także o różnorodnych formach, typach i potrzebach kształcenia uniwersyteckiego w naszej dziedzinie, wedle wymogów współczesnego rynku pracy, przedstawianych z perspektywy dwóch wiodących polskich placówek akademickich (Uniwersytet Warszawski i Jagielloński).

O praktycznym wymiarze polityki informacyjnej SBP mówił jego prezes, dr Stanisław Czajka. Stowarzyszenie realizuje ją głównie w działalności wydawniczej i organizacji szkoleń.

Druga część spotkania dotyczyła już raczej sfery praktyki biblioteczno-informacyjnej, na przykładzie m.in. osiągnięć Konsorcjum Bibliotek Śląskich w restrukturalizacji oddziałów informacji naukowej w bibliotekach partnerskich (projekt Tempus), współpracy American Information Resource Centre przy ambasadzie USA z polskimi ośrodkami informacji naukowej, sieci transmisji danych „Pionier”.

Prezentacjom tym nie można odmówić wartości. Wręcz przeciwnie – problematyka informacji naukowej i technicznej wymaga obecnie potraktowania priorytetowego, choć jest – jak już wspomniano – nie doceniana na szczeblach władzy. Trzeba o tym mówić – zarówno o projektach i teoriach, jak i o praktyce czy przykładach wdrożeń. Trzeba tę wiedzę rozpowszechniać i z pewnością organizacja tego typu spotkań służy temu doskonale. Więcej nawet – ze względu na krótki czas sesji (zaledwie jeden dzień) uczestnicy wyszli z niej z pewnym niedosytem – wiele spraw pominięto, inne zapewne potraktowano dość powierzchownie. Stan informacji naukowej w Polsce mógł (a nawet powinien) być tematem większego (także w sensie czasowym) przedsięwzięcia – forum o charakterze integracyjnym, podczas którego omówiono by tę problematykę wszechstronnie i wyczerpująco. Taka szansa nie została nam dana. O integracji (i to raczej przedstawicieli, nie stowarzyszeń) można było mówić dopiero przy kończącym forum, żołnierskim poczęstunku.

Dr Małgorzata Kisilowska jest pracownikiem naukowym Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW

Jubileusz Biblioteki Pedagogicznej w Pruszkowie

EWA CZERNIAK

Dnia 3 grudnia 1999 r. w Szkole Podstawowej nr 2 w Pruszkowie, odbyło się w ramach obchodów 40-lecia Biblioteki Pedagogicznej seminarium nt. „Rola bibliotek w dobie reformy oświaty”.

Uczestniczyli w nim zaproszeni goście: prezydenci Pruszkowa – Jan Starzyński i Piotr Błażejewski, naczelnik Wydziału Edukacji w Pruszkowie

– Zofia Wasiota, przedstawiciel MEN z Departamentu Kształcenia i Wychowania – Halina Kowalczyk, przedstawiciel Kuratorium Oświaty w Warszawie – Barbara Tomkiewicz, wizytator Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego – Małgorzata Korczak, wicedyrektor Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej w Warszawie – Mirosława Majewska, redaktor naczelny „Poradnika Bibliotekarza” – Jadwiga Chruścińska, dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej w Warszawie – Robert Miszczuk, gość spe-

cyjny, koordynator bibliotek szkolnych w Kolding (Dania) – Hans Radsted oraz dyrektorzy szkół pruszkowskich i nauczyciele bibliotekarze.

W trakcie seminarium wystąpili:

1. **Katarzyna Baczyńska** (nauczyciel bibliotekarz), przedstawiając historię Biblioteki do 1992 r.;
2. **Ewa Czerniak** (kierownik Biblioteki), omawiając pracę i rolę Biblioteki Pedagogicznej po 1992 r., kiedy to stała się ona Oddziałem Pedagogicznym Biblioteki Szkolnej SP nr 2;
3. **Mirosława Majewska** (wicedyrektor CEBID w Warszawie), przedstawiając system kształcenia bibliotekarzy w Polsce. Referentka podkreśliła rolę dobrze przygotowanego do pracy bibliotekarza, który powinien być obeznany ze wszystkimi dziedzinami wiedzy i ustawicznie się kształcić;
4. **Hans Radsted** z Danii, obrazowo przedstawił funkcjonowanie i finansowanie bibliotek w Danii, na przykładzie Kolding, miasta, w którym żyje i pracuje. Wypowiedź ta została zarejestrowana na kasecie wideo i warto byłoby zapoznać z jej treścią szersze grono zainteresowanych osób (władze gminne, bibliotekarzy, dyrektorów szkół).

W czasie trwania seminarium Anna Lipiec, nauczyciel bibliotekarz, która pracowała w Bibliotece Pedagogicznej ponad 30 lat, podzieliła się z zebranymi swoimi refleksjami na temat działalności Biblioteki, jej tworzenia się, pozyskiwania funduszy na zbiory, licznych przeprowadzek i trudności.

Bardzo ciekawie opowiedziała również o Kole Przyjaciół Książki, które założyła w maju 1987 r. i które

działa aktywnie do chwili obecnej. Koło Przyjaciół Książki prowadzi różnorodne formy pracy:

- lekcje biblioteczne połączone z grami i zabawami, konkursami;
- konkursy, np. na najlepszy ekslibris, na najpiękniejszą zakładkę do książki;
- pisanie recenzji książek dla dzieci i młodzieży;
- imprezy w czytelni Biblioteki, tj. wigilia, wieczór baśni dla dzieci z osiedla;
- wycieczki do drukarni, księgarń, muzeów i wiele innych.

Podczas spotkania jubileuszowego były oczywiście okolicznościowe przemówienia, a biblioteka otrzymała drobne upominki od przybyłych gości.

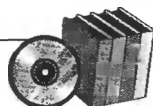
Wiceminister Edukacji Narodowej **Irena Dzierżogowska** przesłała list gratulacyjny z okazji 40-lecia Biblioteki Pedagogicznej w Pruszkowie, który odczytała na sesji Halina Kowalczyk z MEN-u.

Zaproszeni goście obejrzeli wystawę najstarszych książek znajdujących się w zbiorach biblioteki oraz zdjęć z różnych imprez organizowanych przez bibliotekę, np. konkursów czytelniczych, konferencji metodycznych, spotkań autorskich, giełdy szkół ponadpodstawowych itp.

Po tak bogatym programie merytorycznym wszyscy uczestnicy sesji wnieśli toast jubileuszową lampką szampana i posilili się daniami przygotowanymi przez nauczycieli bibliotekarzy Szkoły Podstawowej nr 2 w Pruszkowie. W trakcie poczęstunku odbywały się dyskusje na temat roli bibliotek w chwili obecnej. Myślę, że rozmowy te przyniosą duże korzyści dla tych placówek, a co za tym idzie również dla czytelników.

Ewa Czerniak jest nauczycielem bibliotekarzem SP nr 2 w Pruszkowie

KSIĄŻKA

Świat książki dziecięcej

HELENA GUTOWSKA

■ Bibliotekarskie pasje Marii Kownackiej

Marię Kownacką (1894-1982) znamy jako pisarkę, autorkę *Plastusiowego pamiętnika*, *Rogasia z Doliny Rostki*, *Kajtkowych przygód*, *Głosu przyrody*, wielu utworów scenicznych, baśni, legend, opowiadań i wierszy dla dzieci. Z artykułów i opracowań dowiadujemy się przede wszystkim o pracy pisarskiej M. Kownackiej, o jej zainteresowaniach, źródłach tematów podejmowanych w książkach, o działalności pedagogicznej i społecznej. Niewiele natomiast możemy przeczytać o jej pracy bibliotekarskiej, chociaż pracowała w tym zawodzie 25 lat, uzyskując w nim spore osiągnięcia.

Do pracy w bibliotece trafiła trochę za sprawą zrzędzenia losu, bez odpowiedniego przygotowania i bez zamiaru wiązania się z zawodem bibliotekarza.

W latach 1912-1915 oraz 1918-1919 pracowała jako nauczycielka (najpierw w Dębowej Górze, następnie w Krzywdzie) w szkołach, które sama zorganizowała dla dzieci wiejskich. Ucząc dzieci, rozwijała swoje zainteresowania i umiejętności pedagogiczne. Dla swoich uczniów zaczęła pisać pierwsze utwory: krótkie opowiadania, baśnie, wiersze, obrazki sceniczne. Szerzenie oświaty stało się dla M. Kownackiej celem i sensem życia. Pracowała z ogromnym zapałem, często ponad siły, prowadząc samodzielnie, bez żadnej pomocy i bez wynagrodzenia szkołę, świetlicę, kursy dla dorosłych, ogród doświadczalny, latem zajęcia dla dzieci przedszkolnych. Nadmierny wysiłek doprowadził do ciężkiej choroby gardła, która utrudniała wykonywanie zawodu nauczycielskiego. Lekarze zalecali zmianę pracy dla poratowania zdrowia. Były też inne przyuczyny osobiste.

Po przyjeździe do Warszawy M. Kownacka poszukuje pracy, pozwalającej na samodzielne utrzymanie się, możliwości dokształcania i rozwój zdolności twórczych. Znalazła ją w Głównym Urzędzie Ziemskim, gdzie 15 września 1919 r. zostaje przyjęta na stanowisko sekretarza prasowego w Wydziale Prasowym.

Jak pisze Maria Kownacka w swoich wspomnieniach, „Tu dziwnym zbiegiem okoliczności ekonomista Zenon Pietkiewicz, wnuk Adama Pługa – poleca mi robić przegląd prasy, co jest dla mnie dobrą zaprawą pisarską”. Początkowo Z. Pietkiewicz kontrolował przeglądy prasy przygotowywane dla preza F. Stefczyka, dyskutował z M. Kownacką, a po miesiącu pozostawił jej całkowitą samodzielność. W tymże czasie w Ministerstwie Reform Rolnych zakłada bibliotekę znana pisarka Maria Dąbrowska. Zabrała się do pracy z wielkim zapałem, wybierając sobie do pomocy Marię Kownacką. Był to dla niej prawdziwy uśmiech losu. Bliski kontakt z doświadczoną autorką, możliwość wymiany myśli na temat literatury i warsztatu twórczego, stanowiły dla Kownackiej wsparcie duchowe, były źródłem inspiracji twórczych.

Początki nowej pracy były trudne, bowiem tworzenia biblioteki podjęły się osoby bez odpowiedniego przygotowania. Borykały się z arkanami bibliotekarstwa obcymi dla nich obu. Braki w wiedzy i umiejętnościach zastępowały inteligencją i twórczym podejściem. Wspomagała je swym doświadczeniem Wanda Kocieli-Dąbrowska, bratowa Marii, zwana papieżem bibliotekarzy. Uczyla je sposobu katalogowania, inwentaryzacji, prowadzenia kart czytelnika i porządkowania księgozbioru, który pochodził z zakupów, z darowizn i innych źródeł. Biblioteka przyjęła m.in. cenne dzieła z byłego Ministerstwa Rolnictwa i Wyżywienia w Berlinie.

Do obowiązków w bibliotece M. Kownacka dochodzi z zapałem, tak jak poprzednio do działalności pedagogicznej. Tworzenie biblioteki stało się jej celem i pasją. Pracując, uzupełnia swoje wykształcenie, kończy wieczorowe kursy bibliotekarskie, prowadzone przez Związek Bibliotekarzy Polskich i zdobywa zawód bibliotekarza. Następnie kończy wyższe kursy dla nauczycieli rzemiosł.

W 1922 r. Maria Dąbrowska rezygnuje z prowadzenia biblioteki w Ministerstwie Reform Rolnych, aby móc całkowicie poświęcić się pracy pisarskiej. Może z całym spokojem przekazać bibliotekę samodzielnej już i mającej odpowiednie kwalifikacje bibliotekarce Marii Kownackiej. Nadzór nad biblioteką przejmuje Stanisław Stempowski – znany bibliograf, pisarz, działacz społeczny. Kownacka przyjęła go nieufnie, bez entuzjazmu.

W I tomie *Dzienników* M. Dąbrowskiej czytamy: „Moje biurowe panienki: Marysia Kownacka, Krysia Gąsiorowska i Tola Wołoszynowska były bardzo ze mną zżyte, nie mogły w żaden sposób pogodzić się z moim odejściem, a wtargnięcie pana Stempowskiego budziło w nich nienawiść i obrazę. Marysia

Kownacka wywołała mnie na korytarz i oświadczyła, że ten pan Stempowski to dziwadło, zaczął od tego, że skrytykował jej charakter pisma w inwentarzu bibliotecznym. Marysia była bardzo dumna z istotnie pięknie prowadzonego inwentarza. Nie wiem, jak my to wytrzymamy – orzekła. To jakieś dziwadło – powtórzyła. Kochana sympatyczna Marysia Kownacka nie przypuszczała wówczas, że już za kilka tygodni świata nie będzie za panem Stempowskim widziała, a stopniowo zaprzyjaźni się z nim...”

Prowadzona przez Marię Kownacką pod kierunkiem Stanisława Stempowskiego biblioteka Ministerstwa Reform Rolnych oceniana była jako wzorowa i zobowiązana do przyjmowania studentów i praktykantów, którzy zdobywali umiejętności w zawdzie bibliotekarza. W pracy z młodymi praktykantami Kownacka wykorzystywała także swoje doświadczenie pedagogiczne.

Biblioteka MRR gromadziła książki z wielu dziedzin, przede wszystkim pozycje naukowe i popularnonaukowe związane z rolnictwem, ogrodnictwem, pszczelarstwem, nowoczesnymi metodami uprawy roślin i hodowli zwierząt, książki przyrodnicze, a także beletrystykę. Prenumerowano także wiele czasopism, które należało racjonalnie wykorzystywać w samokształceniu pracowników. Kownacka zauważyła, że wypożyczanie poszczególnych numerów czasopism czytelnikom powodowało zamęt, utrudniający kompletowanie roczników. Biblioteka wprowadziła więc system polegający przede wszystkim na założeniu kartoteki dla każdego wydziału, zbieraniu zamówień na prenumeratę, wykonaniu teczek z zamówionymi czasopismami i wklejonymi kartami wypożyczeń, ustaleniu osób odpowiedzialnych za zawartość teczek i przestrzeganiu dni wymiany. Opracowany został odpowiedni regulamin dla czytelników czasopism. System obiegu czasopism wg pomysłu Kownackiej został zaaprobowany przez Poradnię Biblioteczną i był wykorzystywany w wielu instytucjach i zakładach przemysłowych w Polsce. W 1930 r. Kownacka ogłosiła drukiem w „Przeglądzie Organizacji” artykuł pt. *Obieg czasopism na przykładzie Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych*. Zainteresował się nią Międzynarodowy Instytut Rolniczy w Rzymie.

W 1932 r. nastąpiło połączenie Ministerstwa Reform Rolnych i Ministerstwa Rolnictwa, co wymagało scalenia dwóch bibliotek. Biblioteka MRiRR z doskonale opracowanym katalogiem działowym i jego wyczerpującą bibliografią, prowadzona pieczołowicie i systematycznie w ciągu szeregu lat wzbogaciła się o nowe, cenne pozycje. Gromadziła książki naukowe, popularnonaukowe, słowniki, roczniki czasopism, „dokumenty chwili”, prawodawstwo wszystkich zaborów związane z polityką agrarną, dzięki czemu stała się niezastąpionym narzędziem w pracy nad przebudową ustroju rolnego w Polsce.

We wrześniu 1939 r. biblioteka MRiRR liczyła 25 tys. tomów. Podczas bombardowania Warszawy przez Niemców książki były przenoszone do piwnic

i ukrywane przed nalotami. Niestety, nie zdołano zapobiec zniszczeniu biblioteki. Cały księgozbiór spłonął w ciągu jednego dnia razem z gmachem Ministerstwa Rolnictwa. Ocalało jedynie kilka książek wypożyczonych przez Kownacką.

Pracownicy biblioteki boleśnie przeżywają jej stratę. Maria Kownacka pisze: „Płonie biblioteka, praca prawie 20 lat mojego życia. Wtedy, pod wpływem głębokiego wstrząsu nerwowego, jakiego doznałam, przyrzekłam sobie więcej do bibliotekarstwa nie wrócić”.

Po zakończeniu wojny, długiej tułaczce i ciężkiej chorobie, w czerwcu 1945 r. Kownacka postanawia jednak wrócić do biblioteki i zaczyna ją organizować od początku po raz trzeci. Po II wojnie światowej Kownacka samodzielnie kieruje pracą biblioteki, na nowo gromadzi i opracowuje zbiory, ubolewa, że niektórych pozycji nie można zdobyć, stale coś zmienia i ulepsza, aby biblioteka stanowiła warsztat pracy i tworzyła warunki do samokształcenia dla pracowników Ministerstwa Rolnictwa.

Przez 25 lat Kownacka łączyła pracę zawodową w bibliotece z twórczością literacką i działalnością społeczną w Towarzystwie Przyjaciół Dzieci, Lidze Ochrony Przyrody, w dziedzinie kultury, w środowisku zamieszkania na warszawskim Żoliborzu. Była pracownikiem bardzo odpowiedzialnym, solidnym, dokładnym, wymagającym. Nawet podczas urlopu chciała wiedzieć, co się dzieje w bibliotece, więc pracownicy wysyłali jej listy ze sprawozdaniami z zakupów, wypożyczeń i innych wykonywanych zadań. Wprowadzała usprawnienia i innowacje w celu lepszego funkcjonowania biblioteki. Za pracę zawodową otrzymała w 1938 r. Brązowy Medal i Srebrny Krzyż Zasługi.

Po II wojnie światowej Kownacka jest już sławną pisarką dla dzieci. W latach 40. i 50. pisze i wydaje coraz więcej książek, współpracuje z czasopismami dziecięcymi („Płomyczek”, „Płomyk”), z Polskim Radiem, z wieloma teatrami dziecięcymi, organizacjami społecznymi, przedszkolami, szkołami. Wydawnictwa zabiegają o nowe książki, a wydawane ponownie trzeba uzupełniać i poprawiać. Pisarka odczuwa dotkliwie brak czasu na realizację planów

literackich, na prowadzenie badań etnograficznych i przyrodniczych, na gromadzenie i studiowanie materiałów, na wyjazdy, spotkania, kontakty z czytelnikami. Praca w bibliotece, która przez lata dawała Kownackiej wiele satysfakcji i która sprzyjała jej samokształceniu, zaczyna ograniczać jej swobodę i możliwości twórcze. Przyjaciele (Janina Porazińska, Stanisław Stempowski) i wydawcy namawiają Kownacką do przejścia na wcześniejszą emeryturę i zajęcia się pisarstwem. Tłumaczą jej, że w pracy literackiej jest niezastąpiona, zaś w bibliotece można zatrudnić inną osobę.

Decyzja o odejściu z biblioteki i przekazaniu jej komuś innemu była trudna. Początkowo Kownacka zwróciła się z prośbą do Ministra Rolnictwa o zniżkę godzin w bibliotece, z przeznaczeniem ich na pracę twórczą, wreszcie w 1950 r. wystąpiła o emeryturę, uzasadniając swą decyzję niepomyślnymi wynikami badań lekarskich oraz pragnieniem poświęcenia się pracy pisarskiej.

Praca zawodowa w bibliotece była czymś bardzo ważnym w życiu Marii Kownackiej i wywarła niemały wpływ na jej życie, zainteresowania i twórczość literacką. W bibliotece znalazła pisarkę świetne warunki do samokształcenia i rozwoju intelektualnego. Poznani tam literaci: Maria Dąbrowska i Stanisław Stempowski wspierali jej wysiłki twórcze. Dzięki umiejętnościom bibliotekarskim Kownacka mogła stworzyć swoje archiwum pisarskie, w którym znajdują się uporządkowane rękopisy utworów, recenzje, korespondencja. Prywatny księgozbiór uporządkowała i skatalogowała zgodnie z zasadami sztuki bibliotekarskiej.

Do końca życia pisarka współpracowała z wieloma bibliotekami, chętnie przyjmowała zaproszenia na spotkania z czytelnikami, organizowane w bibliotekach. Na spotkaniach z bibliotekarzami dzieliła się swymi doświadczeniami zawodowymi, krytycznie oceniała niedomagania organizacyjne spotykane w bibliotekach, cieszyła się osiągnięciami w czytelnictwie, interesowała się różnymi formami popularyzacji książki.

Helena Gutowska jest pracownikiem
Izby Pamięci Marii Kownackiej w Warszawie

BIBLIOTEKA NARODOWA Salon Pisarzy

Poezja humoru i zadumy

Tuż po zakończeniu Międzynarodowych Targów Książki, w środę 24 maja br. gościem – gospodarzem kolejnego spotkania w Bibliotece Narodowej był ks. Jan Twardowski. Na ile był to gość oczekiwany niech pokaże fakt, że w sporej sali Auditorium nie zmieścili się wszyscy, którzy chcieli posłuchać poety, a wpisywanie autografów zajęło autorowi niemało czasu.

Spotkanie rozpoczęło się (i zakończyło) akcentem muzycznym – piosenkami do słów poety. Zebrani mieli okazję wysłuchać kilkunastu wierszy recytowanych przez Martę Dutkiewicz, a także czytanych przez samego autora. Pojawiło się kilka tekstów najnowszych, które właśnie w Bibliotece Narodowej miały swoją premierę.

O twórczości księdza Jana opowiadała badaczka jego poezji, dr Aleksandra Iwanowska z Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego. Cytowała wcześniejsze wypowiedzi autora o istocie jego wierszy („prostota, zwiezłość, humor” czyli – „mniej to znaczy więcej”) oraz wiele listów od młodszych i starszych, wiernych czytelników. Wszystkie one jasno pokazywały, że najbardziej cenimy w tej poezji humor, dystans autora do samego siebie, dziecięce zadziwienie wobec tajemnicy życia, próby zrozumienia istoty miłości. Odnajdujemy w niej własne poszukiwania odpowiedzi na najważniejsze i najtrudniejsze pytania.

Z księdzem Twardowskim rozmawiał także ks. dr Waldemar Wojdecki, autor wydanych niedawno *Rozmów pod modrzewiem*. A po wyjściu z sali na zebranych czekała jeszcze wystawa zdjęć Mariana Schmidta, wybranych z książki jego autorstwa pt. *Niecodzienne rozmowy z księdzem Janem Twardowskim*. Fotografie te to zarówno portrety poety, jak i pejzaże czy architektura, która z jego wierszami się kojarzy. Chętni mogli także kupić najnowsze wydania twórczości księdza Jana i zdążyć do kolejki po autograf.

MAŁGORZATA KISIŁOWSKA

RECENZJE

Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!

Jadwiga Czarnecka: Katalog przedmiotowy na podstawie opisów z „Przewodnika Bibliograficznego”. Poradnik. Wyd. 2 popr. i uzup. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2000 – 216 s. Instytut Książki i Czytelnictwa.

Automatyzacja bibliotek publicznych przyczyniła się do wzrostu zainteresowania językiem hasel przedmiotowych. Stąd też duże powodzenie poradnika (to już drugie wydanie) informującego o podstawach teoretycznych i metodyce tworzenia opisów przedmiotowych, zamieszczanych w „Przewodniku Bibliograficznym”. Informacje te mają ułatwić zrozumienie istoty wyszukiwania przedmiotowego w odpowiednim zbiorze informacyjno-wyszukiawczym: katalogu kartkowym, kartotece i w bazie danych. W niniejszym wydaniu zrezygnowano z rozdziału dotyczącego tworzenia katalogu przedmiotowego kartkowego oraz poszukiwań w tym katalogu, wychodząc z założenia, że biblioteki rezygnują już z utrzymywania katalogu kartkowego na rzecz analogicznej bazy komputerowej.

Poradnik przeznaczony jest głównie dla bibliotek publicznych, ale może być również wykorzystywany w innego typu bibliotekach, dysponujących zbiorami o charakterze uniwersalnym.

Zdzisław Dobrowolski, Jerzy Franke: W labiryncie Internetu. Poradnik nawigacji dla bibliotekarza. Warszawa: Wyd. SBP, 2000 – 288 s.; il. Nauka. Dydaktyka. Praktyka. 37.

Kolejna (trzecia już) książka na temat Internetu, tym razem poświęcona jego bibliotekarskiej domenie. Publikacja omawia najważniejsze – z bibliotekarskiego punktu widzenia – witryny Internetu: elektroniczne kolekcje, katalogi zasobów bibliotecznych w Internecie, katalogi centralne, wirtualne, witryny stowarzyszeń i instytucji bibliotekarskich, internetowy rynek książki, czasopisma online, sieciowe źródła normalizacji, internetowe muzea i galerie. Czytelników tej niezwykle pożytecznej lektury zainteresuje z pewnością rozdział dotyczący serwisów informacyjnych Internetu, czyli nauki łowienia informacji w sieci. Treści trzech podstawowych rozdziałów wzbogacają: słowniczek terminów oraz spis zalecanych lektur.

W dobie przyłączania bibliotek do Internetu – jest to lektura wartościowa i niezbędna w każdej placówce bibliotecznej.

JADWIGA CHRUSCIŃSKA

BOGDAN KLUKOWSKI

45 Targi Książki w Warszawie

Co by nie mówić o Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie, to trzeba jednak przyznać, że przydał się polskiej książce. Przez dziesięciolecie był oknem na świat twórczości literackiej i w ogóle książki, był też oknem, prawda że nie do końca otwartym, ale dającym możliwość wychynięcia w świat polskim autorom. Wygląda na to, że ten „obcy pałac”, noszący początkowo do dziś nie do końca ukryte imię Józefa Stalina, pozostanie na następne lata miejscem, w którym odbywają się międzynarodowe i krajowe targi książki. Nie tylko zresztą książki, gdyż kalendarz i tzw. portfel zamówień zarząd obiektu ma wypełniony zazwyczaj na dwa lata naprzód.

Zatem już tradycyjnie, w tym roku między 18 a 22 maja, odbyły się już po raz 45 w Warszawie Międzynarodowe Targi Książki. Organizowane są od 1956 r., początkowo jako dział Międzynarodowych Targów Poznańskich i od tego czasu pałac nie wypuszcza MTK ze swoich sal. Pierwsze edycje targów trwały znacznie dłużej, bo 8 dni i wówczas odwiedzało je ok. 60 tys. osób.

Organizatorem targów jest niemal od początku Ars Polona. W tym roku centrala wystąpiła już jako firma prywatna. Nie wiadomo, czy to za przyczyną nie do końca określonych zadań po prywatyzacji, czy też mniejszego potencjału finansowego, czy wreszcie zdenerwowania wystawców, którzy już nie mogą znieść tłoku i duchoty na terenach targowych, przy równoczesnym podniesieniu kosztów wynajmu powierzchni wystawowej, zmniejszyła się liczba wystawców (805 w stosunku do 818 w roku ubiegłym) i liczba krajów, z których pochodzą wydawcy zagraniczni (26 w stosunku do 35). By jednak nie wyciągać pochopnych wniosków trzeba stwierdzić, że rok ubiegły pod względem tych dwóch wskaźników był najlepszym w całej historii targów.

45 warszawskie MTK w statystyce

Wystawcy	805
Stoiska	325
Kraje	26
Zwiedzający	42 000
Prezentowane książki	45 620
w tym nowości	4 300
Akredytowani dziennikarze	920
Akredytowani bibliotekarze	1 500

Wydawcy dążą do ciągłego uatrakcyjniania programu, przyciągają na stoiska widownie przez zapraszanie poczytnych i znanych autorów. Na polskich stoiskach gościli m.in. Czesław Miłosz, Gustaw Herling-Grudziński, Leszek Kołakowski, Sławomir Mrozek i Wiesław Myśliwski, tradycyjnie już od kilku lat przyjeżdża do Polski William Wharton, zapewne niedługo zadomowi się także w naszym kraju autor popularnych czytań Paulo Coelho.

Gościem honorowym targów był w tym roku **Izrael**, co zaowocowało znacznie większym niż zazwyczaj stoiskiem z literaturą hebrajską i obecnością grupy pisarzy z Izraela, a wśród nich Miriam Akavii i Renaty Jabłońskiej oraz innych twórców związanych z Polską, miejscem swojego urodzenia lub swoich przodków, bądź zainteresowanych profesjonalnie polską literaturą.

Zresztą bibliotekarzom nie tylko te, ale i inne nazwiska nie są obce, na dodatek pierwszy dzień targów przeznaczony jest, jak to się mówi w Europie, dla profesjonalistów, by mogli sobie spokojnie obejrzeć stoiska, porozmawiać z wydawcami i autorami.

Może więc lepiej pomówmy chwilę o ogólnej atmosferze. Zwiedzająca publiczność składa się z kilku grup zainteresowań. Pierwszą stanowią całe rodziny, które tu przychodzą, by pobyc w atmosferze świątecznego spotkania z książką i z popularnymi autorami. Ci spokojnie przechodzą przez zatłoczone korytarze, oglądając książki i całe stoiska powoli i w skupieniu. Druga grupa to zwiedzający samotnie, często osoby znane z pierwszych stron gazet, z młodzieżowej estrady i teatru. Samotnicy żeglują majestatycznie po falach łowców wszystkiego, co można zdobyć za darmo lub kupić po promocyjnych cenach. I to jest trzecia grupa, przydająca koloru zwiedzającym.

Dobrze, że do Warszawy przyjeżdżają znani wydawcy, którzy patrzą na nasz kraj jako na potencjalny rynek książki, gdzie można po prostu inwestować i zarabiać. Prezesi i dyrektorzy zarządzający francuskiej grupy medialnej Hachette, niemieckiego Bertelsmanna, angielskiego Longmanna i innych znanych firm z całego świata przyglądają się naszym wydawcom i ich publikacjom, dobierają potencjalnych partnerów i decydują się na kolejne fuzje lub na wykup małych oficyn wydawniczych, co umożliwi im osadzenie się w Polsce na stałe.

Do zwyczaju praktykowanego na wszystkich targach książki należy obecność agentów literackich z niestrudzoną Linette Owen, która pracuje w Polsce od blisko dziesięciu lat. I wreszcie równie tradycyjna obecność dyrektorów targów książki w innych krajach. Szczególnym zainte-

resowaniem dziennikarzy i ludzi z polskiej branży wydawniczej i księgarskiej cieszyła się obecność byłego i aktualnego dyrektora targów książki we Frankfurcie: Petera Weidhaasa i Lorenzo Rudolfa. Ten pierwszy prezentował swoją książkę wspomnieniową *Mój gniew wpisany w kurz*.

regatów, drugi zaś chciał się dopatrzeć sensu i porządku w naszych działaniach przygotowujących prezentację polskiej książki i kultury już za kilka miesięcy w roli gościa honorowego na największych w świecie i niezmiernie prestiżowych targach we Frankfurcie nad Menem. Czy nam się uda, okaże się niebawem.

BIBLIOTEKA • ŚRODOWISKO

Wakacje z biblioteką

URSZULA KUŚ

Wakacje to czas wolności, słońca, radości i piękna. Prawdziwy wypoczynek łączy się z mądrze i rozsądnie spędzonym dniem. Winien również nosić cechy twórczej aktywności, trudu, by dla młodych stanowił okres pełnego wzrastania i rozwijania osobowości. Wychodząc naprzeciw tak rozumianej potrzebie letniego wypoczynku Biblioteka dla Dzieci i Młodzieży w Oświęcimiu jako jedna z nielicznych instytucji zajmujących się kulturą i wychowaniem w mieście zorganizowała wakacje wszystkim potencjalnym czytelnikom.

W okresie kiedy biblioteki szkolne nie funkcjonują, a ich personel nabiera sił przed nowym zbliżającym się rokiem, dla pracowników biblioteki publicznej dla dzieci był to czas wyłożonej pracy kulturalno-oświatowej. Biblioteka dziecięca, służąc permanentną pomocą w realizacji zadań szkoły, w przygotowaniu i udostępnianiu księgozbioru w związku z reformą oświaty (nowy zestaw lektur, opracowanie programu edukacyjnego dla rodziców) nie zapomniała wszakże o czytelnikach, którzy (co tu ukrywać) większość swojego wolnego czasu spędzali w mieście.

Wakacje są okresem sprzyjającym wędrownikom, spacerom, poznawaniu najbliższego otoczenia i okolic. W takim właśnie okresie biblioteka zorganizowała wycieczkę edukacyjno-krajoznawczą do najciekawszych miejsc naszego miasta – wbrew pozorom – nieznanym. Dzięki życzliwości i bezinteresownej pomocy przewodnika beskidzkiego Leszka Żaka uczestnicy mieli okazję poznać 800-letnią historię Oświęcimia i powędrować śladami sławnych ludzi, którzy wnieśli ogromny wkład w rozwój miasta (Andrzej Patrycy Nidecki, Szymon Syreniusz, Jan z Oświęcimia Sacranus oraz patron miejskiej biblioteki Łukasz Górnicki). Zwiedzając miasto dzieci mogły zobaczyć zbiory historyczno-etnograficzne Oświęcimskiego Centrum Kultury na zamku, odkryć tajemnice najstarszej wieży oraz przeżyć atmosferę nieznanym im dotąd lochów mieszczących się pod malowniczym zamkiem nad Sołą.

W ramach spotkań z kilkunastoosobową grupą czytelników (w tym z młodzieżą z Międzyszkolnej Świetlicy Terapeutycznej) miały miejsce m.in. warsztaty dziennikarskie z redaktorem „Dziennika Polskiego” Zbigniewem Bartusiem. Uczestników wycieczki zachęcono tym samym do wzięcia udziału w konkursie na wykonanie folderu „Śladami sławnych oświęcimian”. W efekcie wakacyjnych wędrowek młodzież wykonała 5 folderów, które obecnie można zobaczyć na wystawie poświęconej miastu pod nazwą „Oświęcim – dzieje miasta i okolic” prezentowanej w Bibliotece dla Dzieci i Młodzieży.

Dla czytelników spędzających wakacje w pobliżu szkoły cyklicznie organizowano konkursy „Krzyżówka na złą pogodę”. Choć zaplanowane terminy zwykle przypadły na pogodne dni, ogłoszone konkursy cieszyły się sporym zainteresowaniem wśród młodszych i starszych dzieci. Zakres tematyczny, określenie stopnia trudności przygotowano w oparciu o materiały metodyczne znajdujące się w zbiorach biblioteki. Wykorzystano również „łamiągłówek” działające dziecięcych czasopism pochodzących z prenumeraty oraz darów: „5-10-15”, „Miś”, „Świe-rszczyk”, „Mały Gość Niedzielny”, „Łamiągłówek Religijny”, „Droga”, „Victor”. Zestawy ćwiczeń łamiągłówek dostosowano do poszczególnych grup wiekowych czytelników: klas III-IV, V-VI, VII-VIII. Przygotowano również pytania ze znajomości lektur dotychczasowego programu szkolnego – na poziomie edukacji szkoły podstawowej. Wszystkie prace zostały nagrodzone. Doceniono tym samym wkład i dobre chęci uczestniczenia w konkursie. Wartość nagród – na miarę możliwości biblioteki – uzależniona została od stosownego zaprezentowania wiedzy i wykonania zadanych poleceń. W czasie trwania konkursu zaferowano dzieciom księgozbiór podręczny czytelnicy, z którego mogły korzystać bez ograniczeń czasowych.

Praca umysłowa nad rozwiązywaniem krzyżówek stanowi niewątpliwie dla dziecka sprawdzian wiedzy z różnych dziedzin życia, w tym także znajomości literatury polskiej i obcej, zapamiętania wiadomości zdobytych w czasie roku szkolnego oraz wyszukiwania informacji na dany temat. Niestabnąca popularność tego rodzaju rozrywki wynika z faktu, iż spełnia ona nie tylko rolę gimnastyki umysłu, ale też przynosi radość, odczucie zadowolenia z wyteżonej pracy umysłowej. Ponadto mobilizuje siły, zmusza do pokonywania trudności. Mając na uwadze pozytywne płynące z tego rodzaju zabawy zaproponowano dzieciom zagadki, wykreślanki, rebusy, panoramiczne krzyżówki. Dla najmłodszych również zredagowano proste pytania wyrabiające spostrzegawczość i mobilizujące do „ruszenia głowy”.

Od pierwszych dni sierpnia 1999 r. intensywnie pracował 13-osobowy biblioteczny recytatorsko-wokalny zespół „Woluminki”. Jego członkowie wywo-

dają się spośród czytelników najczęściej odwiedzających swoją bibliotekę – dzieci, które okazują chęć aktywnego spędzania wolnego czasu, kochają recytacje, piosenki, lubią występować publicznie. Zespół „Woluminki” w systematycznie odmładzanym składzie istnieje od momentu powstania Biblioteki dla Dzieci i Młodzieży, a więc od września 1993 r. Pierwsza 15-osobowa grupa przez blisko 4 lata przygotowywała i prezentowała wiele programów artystycznych zarówno dla środowiska, jak i gości z kraju i z zagranicy, by tym samym promować bibliotekę i swoje miasto. „Woluminki” niejednokrotnie stworzyły niepowtarzalne kreacje ulubionych bohaterów. W okresie minionych wakacji biblioteczny zespół przygotował program „Pewna Mama Czarodziejka” poświęcony Joannie Papużińskiej z okazji wizyty pisarki w bibliotece oraz wręczenia jej przez władze miasta Medalu Miasta Oświęcimia.

Biblioteka dla Dzieci i Młodzieży w Oświęcimiu poprzez wielorakie i atrakcyjne formy pracy podejmuje permanentne starania utrzymania bliskiego, bezpośredniego kontaktu z czytelnikami, szczególnie w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Uczestnikami wakacyjnych imprez bibliotecznych były również dzieci nieczytające i niepiszące. Zajęcia z najmłodszymi odbywały się w „kąciku małucha”. Sugestywne zaproszenie do wspólnego działania z wykorzystaniem różnych środków wyrazu: rozmowy, tańca, śpiewu, malowania, charakterystyki potwierdza tezę, iż „zabawa to najbardziej typowa forma aktywności dzieci młodszych”. Inspirowane letnim słońcem, bijną przyrodą, wspaniałym wypoczynkiem czwartkowe spotkania cieszyły się zainteresowaniem przedszkolaków i rodziców. Wzbogacane ponadto tekstem literackim, zachęcały do bliższego poznania zbiorów biblioteki i częstych odwiedzin.

Wszelakie działania oparte na książce, stawiające książkę w „uprzywilejowanej roli”, podejmowane w okresie wakacji zaowocowały pożytecznie spędzonym czasem. Stworzyły ponadto potrzebę poszerzenia wiedzy, zainteresowań i stałego uczestniczenia w życiu biblioteki.

Urszula Kuś pracuje w Bibliotece dla Dzieci i Młodzieży w Oświęcimiu

---

Koło Przyjaciół 7 RBP w dzielnicy Łódź-Górna

IZABELA NAGÓRSKA

W oparciu o Regulamin Koła Przyjaciół Bibliotek Powszechnych i Zarządzenie nr 48 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 15 kwietnia 1961 r., jako jedno z pierwszych w Łodzi powstało 3 listopada 1961 r. Koło Przyjaciół 7 RBP przy ul. Rzgowskiej 33 w dzielnicy Łódź-Górna. Pierwszy przewodniczący, Władysław Madej – księgowy pełnił swą funkcję 15

lat. Drugi przewodniczący, Eugeniusz Wójch – technik konstruktor urządzeń jako przewodniczący Koła działał od grudnia 1971 r. do końca 1990 r., zrzekając się tej funkcji na pół roku przed śmiercią. Wygłosił 49 odczytów i przeprowadził 9 dyskusji o książce. Po jego rezygnacji, wybrano 26 stycznia 1990 r. na przewodniczącą mgr inż. Izabelę Kobus, która ma na swoim koncie 16 prelekcji relacjonujących jej liczne podróże.

W pierwszych 10 latach działalności Koła rozprowadzono ok. 600 biletów na ciekawe przedsta-

wienia teatralne, odbyły się wycieczki do Miejskiej Biblioteki Publicznej, do Muzeum Sztuki, Muzeum Włókiennictwa, Mauzoleum na Radogoszczu, Nieborowa, Niepokalanowa, Żelazowej Woli, a także po zabytkach Łodzi. Członkowie Koła brali udział w różnych pracach technicznych i popularyzatorskich „siódemki” oraz w donoszeniu książek czytelnikom starym i chorym.

Z czasem działalność Koła ograniczyła się do organizowania comiesięcznych zebrań z odczytami i dyskusjami oraz okolicznościowych imprez, jak np. 35-lecia działalności Koła, uroczystości XX, XXV i XXX-lecia Biblioteki, pożegnania odchodzących na emeryturę kolejnych kierowniczek 7 RBP – Jadwigi Chmielewskiej i Teresy Gujszczak.

Liczba członków zamykała się w latach 1962-65 od 159 do 149, w latach 1979-81 od 107 do 91 osób. Ostatnie lata zaznaczyły się dużym spadkiem liczby członków. Obecnie płacą składki 32 osoby.

W pierwszym 20-leciu świadczenia finansowe członków przyczyniły się do zakupienia stolików, zegara ściennego, płyt, choinki plastikowej. Zamówiono również u artysty warszawskiego Zbigniewa Dolańskiego ekslibris „7-ki”. Doszły do tego różne usługi w związku z przejściem Biblioteki na wolny dostęp do półek. Obecnie jednak działalność Koła zamyka się w regularnym organizowaniu rocznie 10 prelekcji i dyskusji członków Koła oraz zaproszonych gości. I tak np. należy odnotować m.in. 16 odczytów przewodniczącej Izabeli Kobus, 18 odczytów studenta historii sztuki Łukasza Grzejszczaka, 23 prelekcje Izabeli Nagórskiej, 7 odczytów mgr inż. Bohdana Olszewskiego – autora 3 książek: *Łódź moje miasto – przewodnik po dawnej Łodzi*, *Od Piątku do Soboty – wędrówki po ziemi łódzkiej* oraz *Tum znaczy dom – wędrówki po ziemi łódzkiej*.

Izabela Nagórska jest emerytowanym kustosem WiMBP w Łodzi

Wirtualna podróż do Krakowa

MARIA MAJEWSKA

Znana krakowska grupa „Pod Budą” nieco przewrotnie śpiewa „nie przenoście nam stolicy do Krakowa”, bowiem jak dla członków zespołu, tak dla wielu Polaków miasto to pozostaje kulturalną stolicą kraju. Zaczynając od wczesnego dzieciństwa, a więc od Kraka i wawelskiego smoka, poprzez cały proces edukacji, Kraków jest w nim ciągle obecny. Życie każdego polskiego pokolenia ociera się o krakowskie przestrzenie literackie, muzyczne, teatralne, plastyczne... Dodając do tego historię i zabytki zaliczane do europejskiego dziedzictwa kulturowego, nie może dziwić fakt, że Kraków został wybrany na jedną z europejskich stolic przełomu wieków.

W 1995 r. decyzją Rady Ministrów Unii Europejskiej, Kraków znalazł się wśród miast, którym przyznano tytuł Europejskiej Stolicy Kultury na rok 2000. Niedługo potem postanowiono zorganizować w tym mieście **Festiwal Kraków '2000**, trwający całe pięć lat. Dotychczas w jego ramach zrealizowano takie przedsięwzięcia jak:

- *Rok Filmu i Teatru* Andrzeja Wajdy,
- *Rok Poezji* pod patronatem Wisławy Szymborskiej i Czesława Miłosza,
- *Rok Muzyki* Krzysztofa Pendereckiego.

Program Festiwalu zbudowano w oparciu o hasło: „MYŚL – DUCHOWOŚĆ – TWÓRCZOŚĆ”.

Fakt, że Festiwal Kraków 2000, zbliża się do swojego wielkiego finału, postanowiono zaakcentować również w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Morągu. Wszystko zaczęło się od pomysłu dyrektora placówki mgr Elżbiety RZEPKI i nawiązania kontaktu z biurem promocji miasta Krakowa. Pracownicy tej instytucji byli nieco zdziwieni zaan-

gażowaniem ludzi z małego miasteczka na północny Polski w sprawę Krakowa, ale hojnie zaopatrzyli morąską bibliotekę w materiały informacyjne i reklamowe. Dotarły więc do Morąga przewodniki, foldery, plakaty, ulotki festiwalowe. Nie sposób tu szczegółowo omawiać tych materiałów, trzeba jednak stwierdzić, że nasunęły one mnóstwo pomysłów i możliwości wyboru kierunków popularyzacji tematyki festiwalowej.

Następnym krokiem były poszukiwania w Internecie, tam uzyskano wiele ciekawych informacji, odnaleziono logo festiwalowe itp. Bardzo przydatna okazała się trójjęzyczna strona o Wawelu, zawierająca informacje o wystawach, pracach konserwatorskich, lekcjach muzealnych, wydawnictwach książkowych, a także interesujące zdjęcia lotnicze zamku i okolic.

Przygotowując cykl imprez o Krakowie, gromadzono również dokumenty multimedialne i audiowizualne, ponieważ planowane działania biblioteczne miały bazować na nowoczesnej technice przekazu informacji. W zbiorach MBP w Morągu znajdowały się już „Encyklopedia multimedialna PWN” oraz „Perłki Europy Środkowej – przewodnik po zabytkach kultury”. Korzystając z informacji internetowych sprowadzono jeszcze „Przewodnik multimedialny po Krakowie”. Przydały się też nagrania magnetowidowe audycji i filmów dokumentalnych, dotyczące Krakowa oraz nagrania dźwiękowe m.in. „O hejnale z Wieży Mariackiej”, „O Panu Twardowskim”, „O smoku wawelskim”, „Krakowiaki”.

Dalszy etap przygotowań obejmował opracowanie regulaminów konkursowych, konspektów zajęć, pomocy metodycznych i wystaw bibliotecznych. Wśród opracowanych we własnym zakresie materiałów znalazł się m.in. ilustrowany informator o Kra-

Fragment wystawy „Kraków – Gród Królewski”

kwie, dotyczący ważniejszych zabytków, pomników, obiektów kulturalnych. Podano w nim też adresy ważniejszych galerii, muzeów, kin, teatrów, kawiarni itp.

Z chwilą ceremonii otwarcia Festiwalu Kraków 2000 tj. 15 stycznia br. we wszystkich placówkach udostępniania MBP w Morągu gotowe były wystawy o tematyce krakowskiej. W Oddziale dla Dzieci ekspozycja nosiła tytuł „KRAKÓW – GRÓD KRÓLEWSKI”. Znalazły na niej miejsce baśnie i legendy krakowskie oraz książki o Krakowie. Na oprawę plastyczną złożyły się piękne ilustracje przedstawiające Wawel, Kopiec Kraka, królową Wandę, smoka wawelskiego, Pana Twardowskiego, Łajkonika i szopkę krakowską. Wykonano je przy użyciu skanera na podstawie encyklopedii obrazkowej dla najmłodszych. Ważnymi elementami wystawy były herb miasta i logo festiwalowe.

W Czytelni prezentowano wystawę „KRAKÓW JEST SERCEM POLSKI”. W części pierwszej „Z przeszłości Krakowa” zamieszczono materiały dotyczące królów polskich, dawnych kronikarzy, wybitnych Polaków. Część druga „Skarby kultury polskiej” poświęcono zabytkom i eksponatom muzealnym. Część trzecia zatytułowana „Kraków literacki i artystyczny” dotyczyła najwybitniejszych twórców kultury, od malarzy poprzez muzyków i literatów, po aktorów i reżyserów.

Zamyśl wystawy w Wypożyczalni dla Dorosłych był taki, by pokazać obiekty zabytkowe na trasie Drogi Królewskiej, a więc kolejno Kościół św. Floriana, Barbakan, Bramę Floriańską, kamienice na Floriańskiej, Bazylikę Mariacką, Sukiennice, Pomnik Adama Mickiewicza, Rynek Główny, Wieżę Ratuszową, Wawel. Fotografie przedstawiające zabytki prezentowano w oszlonych antyramach na przestrzeni kilkunastu metrów, co przy zwiedzaniu wystawy pozwalało na odtworzenie w wyobraźni spaceru po Krakowie.

W połowie stycznia br. wszystko było gotowe, by zaprosić dzieci i młodzież morąską na biblioteczną wyprawę do Krakowa. Do placówek oświatowych miasta i gminy Morąg przekazano zaproszenia na

zajęcia czytelnicze z okazji Festiwalu Kraków '2000. Uczniów klas I-III i starsze grupy przedszkolne zaproszono na imprezę „ZACZAROWANĄ DOROŻKĄ PO KRAKOWIE”. Na początku zajęć wyjaśniano dzieciom cel i tytuł spotkania, nawiązując do twórczości patrona naszej biblioteki K. I. Gałczyńskiego. Następną część poświęcano baśniom i legendom krakowskim. Dzieci słuchały opowieści o legendarnym Krakowie, potem oglądały inscenizację kukielkową „Smok ze smoczjej jamy”. Później w pracowni komputerowej „wędrowały” po królewskim mieście, korzystając z multimediiów. Warto tu podzielić się obserwacją, że najmłodsi czytelnicy „nie boją się” komputerów, a w multimedialnym świecie czują się po prostu jak w krainie czarów. Technika nie jest dla nich problemem, dzieci bez obawy sobie „klikają”, a to co się dzieje na ekranie monitora przyjmują z dużym zaciekawieniem. Kolejną część zajęć, poświęconą krakowskim zwyczajom i tradycjom, w naturalny sposób pozwalała na wprowadzenie elementów zabawy ruchowej; dzieci oglądały krakowskie stroje i szopki, słuchały hejnału i tańczyły krakowiaka. Pod koniec imprezy zapraszano je do udziału w konkursie plastycznym. Ogółem „ZACZAROWANĄ DOROŻKĄ PO KRAKOWIE” wędrowały 33 grupy przedszkolne i szkolne, a uczestników tej „wycieczki” było aż 1018.

Starszym uczniom zaproponowano „KRAKÓW-KULTURA-ZABYTKI-HISTORIA”. Najważniejszą częścią spotkań była prezentacja Krakowa historycznego i współczesnego. W trakcie zajęć nie zapomiano o artystach, którzy kształtowali kulturalne oblicze miasta, od Jana Matejki i Stanisława Wyspiańskiego po Tadeusza Kantora, Wisławę Szymborską, Krzysztofa Pendereckiego, Andrzeja Wajdę. Oprócz przekazywania wiedzy o Krakowie, chodziło o doskonałe umiętności młodych ludzi w zakresie wyszukiwania informacji w źródłach tradycyjnych i elektronicznych. Uczestnicy korzystali z multimediiów, Internetu oraz z przewodników turystycznych, albumów fotograficznych, antologii cytatów. Największą atrakcją była komputerowa wędrowka z *Przewodnikiem multimedialnym po*

Krakowie. Umożliwiły ją interaktywny plan miasta i muzeum wirtualne. Strony przewodnika są tak zbudowane, że pozwalają poruszać się po mieście, zaglądać do pomieszczeń muzealnych, przybliżać i powiększać eksponaty. Celem zajęć było też zainteresowanie młodzieży tematyką krakowską i przygotowanie jej do samodzielnej pracy przy rozwiązywaniu zadań konkursowych. Ogółem zrealizowano 19 wirtualnych podróży do Krakowa, a uczestniczyło w nich 560 uczniów ze szkół miasta i gminy Morąg.

Konkurs „OLBRZYMY I SMOKI” przeznaczony był dla dzieci w wieku do 10 lat. Uczestnicy mieli wykonać dowolną techniką (rysunek, akwarela, wyklejanka, wycinanka, kukielka, makieta itd.) pracę plastyczną na temat wybranej krakowskiej baśni lub legendy. Ogółem wpłynęło 191 prac, a w konkursie uczestniczyło 29 przedszkolaków, 17 pierwszaków, 54 drugoklasistów, 55 uczniów klas trzecich oraz 29 dzieci ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego. Tematycznie najwięcej prac konkursowych dotyczyło legendy o smoku wawelskim (145), następnie legend o królownie Wandzie, o Lajkoniku, o Panu Twardowskim, o Kościele Mariackim, o hejnale. Komisja konkursowa przyznała 12 nagród głównych i 6 wyróżnień. Wyjątkowo piękne i bardzo różnorodne były prace dzieci ze SOSW, m. in. wykonały one wspaniałego, zielonego smoka, który później stał się maskotką na podsumowaniu konkursu. Wszyscy uczestnicy SOSW dostali nagrody specjalne dyrektora MBP w Morągu. Krakowskie baśnie i legendy ilustrowane przez morąskie dzieciaki zaprezentowano mieszkańcom miasta na wystawie pokonkursowej. Znalazły się na niej różnobarwne smoki malowane i wyklejane, smoki z gliny i z bibuły oraz smocze jamy, a między nimi hasające Lajkoniki, królowna Wanda i król Krak oraz Pan Twardowski. Słowem cały legendarny Kraków.

Konkurs „KRAKÓW, Rok 2000 – EUROPEJSKA STOLICA KULTURY” adresowany był do starszych uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadpodstawowych. Udział w konkursie polegał na przygotowaniu odpowiedzi pisemnych na pytania testowe. Kupon konkursowy składał się z trzech części, z których każda zawierała siedem pytań. Część pierwsza „Dawno temu w Krakowie” to pytania dotyczące ważnych wydarzeń i postaci w dziejach Polski, związanych z Krakowem. W części drugiej „Warto zwiedzić w Krakowie” umieszczono pytania o najbardziej znaczące obiekty zabytkowe, a więc Kościół Mariacki, Bramę Floriańska, Sukiennice, kopce krakowskie, Wawel, Planty. Część trzecią „Warto wiedzieć o Krakowie” poświęcono nauce i kulturze – pytano uczestników o Akademię Krakowską, muzea, kabarety, artystów, tradycje szopek krakowskich. Pytania konkursowe przygotowano na podstawie ogólnodostępnych wydawnictw informacyjnych i prasowych m.in. „Świata Wiedzy”, „Victoria” oraz Internetu. Wcześniej

wszystkie biblioteki publiczne i szkoły miasta i gminy Morąg zaopatrzone w literaturę konkursową. Ogółem w konkursie „KRAKÓW, Rok 2000 – EUROPEJSKA STOLICA KULTURY” uczestniczyło 458 osób, w tym 81 uczniów gimnazjów, 177 uczniów szkół podstawowych i 200 uczniów szkół ponadpodstawowych. Po sprawdzeniu prac konkursowych komisja stwierdziła, że 132 uczestników uzyskało maksymalną liczbę punktów. Wszystkie osoby, które wzorowo rozwiązały test konkursowy, zakwalifikowały się do losowania nagród. Kilku uczestników przygotowało prace konkursowe w rozszerzonej formie opisowej, a jeden z nich w swojej pracy zamieścił nawet kolorowe ilustracje.

Podsumowanie „krakowskich” konkursów odbyło się 15 marca 2000 r. Czytelnia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Morągu nie mogła pomieścić wszystkich uczestników i ich szkolnych opiekunów. Razem spotkały się najmłodsze dzieci i młodzież, w tym również wychowankowie SOSW. Temat konkursów pozwolił na przygotowanie imprezy bibliotecznej o charakterze integracyjnym. Najpierw wystąpiły dzieci z Przedszkola nr 6 w Morągu. Przebrane w krakowskie stroje, w towarzystwie Lajkonika i wawelskiego smoka, przedstawiły w śpiewnotanecznym korowodzie legendarne dzieje Krakowa. Refren piosenki o Lajkoniku „rozhuśtał” nawet starszą młodzież, wszyscy wykłaskiwali rytm, doceniając artystyczną prezentację maluchów. Krakowiak w wykonaniu przedszkolaków wywołał spontaniczny aplauz całej widowni. Po zakończeniu występu wręczono nagrody laureatom konkursu plastycznego „OLBRZYMY I SMOKI”. Dzieci otrzymały nagrody rzeczowe: maskotki, gry, piłki, zabawki oraz dyplomy z kolorowym smokiem i napisem „Kocham Kraków”.

Potem podsumowano kolejny konkurs „KRAKÓW – EUROPEJSKA STOLICA KULTURY”. Szczególne napięcie towarzyszyło losowaniu wycieczki do Krakowa, ponieważ uczestniczyły w nim 132 osoby, a miejsc na wycieczkę było tylko cztery. Dyrektor biblioteki mgr Elżbieta RZEPKA zapewniła młodzież, że będzie czynić starania, by umożliwić wyjazd do Krakowa większej liczbie uczestników. Następnie rozlosowano 20 nagród książkowych. Czas przygotowania nagród oraz listy zwycięzców konkursu wypełnił występ kwartetu wokalnego „Trzynastka”. Piękne poetyckie teksty piosenek, wykonywane z towarzyszeniem gitary, wyciszyły emocje związane z losowaniem nagród. Potem ci, którym sprzyjało szczęście odebrali nagrody, a wszyscy uczestnicy oraz ich opiekunowie, gratulacje za doskonałą wiedzę o historii i współczesności królewskiego grodu oraz podziękowania za udział w konkursie. Dla najbardziej aktywnych szkół przygotowano pamiątkowe dyplomy.

Wycieczki stały się już tradycyjnie nagrodami głównymi w konkursach organizowanych przez MBP w Morągu. Bibliotekarze wielokrotnie zabierali laureatów m.in. właśnie do Krakowa. Uczest-

* Od red. Tekst konkursu zamieszczamy na s. 31 „Poradnika” nr 7-8/2000.

niczyło w nich od kilku do kilkunastu osób. Jak liczne grono jedzie na wycieczkę, zależy głównie od tego ile środków finansowych uda się zgromadzić na ten cel. Tym razem też będziemy szukać sponsorów, ponieważ dla laureatów konkursu, którzy zwiedzali miasto tylko poprzez książki, telewizję, multimedia i Internet, osobisty udział w przedsięwzięciach festiwalowych takich jak „Legends Krakowa – Wianki '2000” czy Festiwal Teatrów Ulicznych, będzie najwspanialszą nagrodą.

Relacje z przebiegu i podsumowania konkursów ukazały się w lokalnej prasie:

– *Najlepsi pojedą do Krakowa* w „Gazecie Morąskiej”,

– *Krakowskie podsumowanie* w „Wędrowcu – tygodniku ziemi morąskiej”,

– *Morąski Kraków '2000* w „Faktach”

oraz na stronie internetowej MBP w Morągu www.wbp.olsztyn.pl/~mbpmorag/.

Podsumowując należy powiedzieć, że wielce pomocne okazały się środki techniczne (komputery, drukarka, skaner). Doskonale służyły one bibliotekarzom i czytelnikom, przyspieszając proces uzys-

kiwania informacji, ułatwiając wykonywanie wielu prac od strony technicznej (m.in. regulaminy, zaproszenia, dyplomy, korespondencja), jednak bez zapalu, inwencji i zaangażowania ze strony całego zespołu bibliotekarzy zorganizowanie cyklu imprez bibliotecznych o tak dużym zasięgu nie byłoby możliwe. Temat „Kraków '2000” przyciągnął bowiem do biblioteki ponad 2000 osób, od przedszkolaków po najstarszą młodzież szkolną miasta i gminy Morąg.

Adresy przydatnych stron internetowych

www.cyf-kr.edu.pl/KRAKOW – Kraków,
www.krakow.pl – Kraków,
www.krakow2000.pl – Biuro Kraków 2000,
www.uj.edu.pl – Uniwersytet Jagielloński,
www.bj.uj.edu.pl – Biblioteka Jagiellońska,
www.krak.gazeta.pl – Gazeta Wyborcza w Krakowie,
www.cyf-kr.pl/wawel/index.html – Wawel,
www.manggha.krakow.pl – Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha.

WARSZTATY CZYTELNICZE

KRAKÓW ROK 2000 Europejska Stolica Kultury

*Kraków! To on sam, jak polski lud, stary
Kobyska polskiej chwaty, gniazdo polskiej wiary*
Seweryn Goszczyński

Kraków słynie z legend, zabytków i wspaniałego otoczenia, zachwyca nie tylko Polaków.

Dnia 15 stycznia 2000 r. cała Europa świętowała **DZIEŃ KRAKOWA**. Miasto otrzymało bowiem tytuł Europejskiej Stolicy Kultury.

Wycieczka do Krakowa to nie tylko wspaniała rozrywka. To także ciekawa lekcja historii. Wybierz się na wędrowkę po Krakowie uczestnicząc w konkursie. Sprawdź co wiesz o historii i dniu dzisiejszym Krakowa. Jeśli odpowiedź na pytania sprawi Ci kłopot, skorzystaj ze zbiorów biblioteki publicznej lub szkolnej w Twojej miejscowości.

Kraków – historia i dzień dzisiejszy

A. DAWNO TEMU W KRAKOWIE

1. „Kronika Polski” doprowadzona do 1202 r. zawiera m.in. cykl legend krakowskich o Władzie, Kraku i smoku wawelskim. Który z kronikarzy jest jej autorem?
  - a) Gall Anonim
  - b) Jan Długosz
  - c) Wincenty Kadłubek

2. W Krakowie pochodź Lajkonika, czyli Konika Zwierzynieckiego odbywa się co roku w oktawę Bożego Ciała. Z jakim wydarzeniem według legendy wiąże się ten zwyczaj?
  - a) obrona miasta przed Tatarami
  - b) bitwa pod Grunwaldem
  - c) powstanie kościuszkowskie
3. 20 stycznia 1320 r. po raz pierwszy koronacja władcy Polski odbyła się w Katedrze Wawelskiej. Który z władców był wtedy koronowany?
  - a) Mieszko I
  - b) Bolesław Chrobry
  - c) Władysław Łokietek
4. Włoska księżniczka Bona Sforza w 1518 r. została polską królową dzięki małżeństwu z polskim władcą. Czyją była żoną?
  - a) Władysława Jagiełły
  - b) Zygmunta Starego
  - c) Zygmunta Augusta
5. Na krakowskim rynku książę pruski złożył hold lenny królowi polskiemu Zygmuntowi I Staremu. Podaj datę holdu pruskiego.

KONKURS MBP W MORĄGU

- a) 24.01.1507
- b) 15.02.1519
- c) 10.04.1525

6. Na przełomie XVI i XVII wieku stolicę Polski przeniesiono z Krakowa do Warszawy. Który z królów elekcyjnych o tym zdecydował?

- a) Henryk Walezy
- b) Zygmunt III Waza
- c) Jan III Sobieski

7. Podaj datę przysięgi Tadeusza Kościuszki w Krakowie?

- a) 24.03.1794
- b) 29.11.1830
- c) 22.01.1863

B. WARTO ZWIEDZIĆ W KRAKOWIE

1. Kościół ten stanął na rynku w Krakowie w 1221 r. W latach 1447-1489 budowano tam ołtarz Wita Stwosza. Podaj nazwę kościoła.

- a) Kościół Benedyktynów
- b) Kościół Królowej Polski
- c) Kościół Mariacki

2. W XIII w. Kraków otoczono murami obronnymi i zbudowano bramy: Grodzką, Szewską i Floriańską. Która z nich była zawsze reprezentacyjną bramą miasta?

.....

3. Już król Bolesław Wstydlivy zobowiązał się do zbudowania miejsca dla targów w Krakowie. Król Kazimierz Wielki rozbudował i zmodernizował je. Podaj właściwą nazwę.

- a) Sowiniec
- b) Sukiennice
- c) Szopki

4. Na Wawelu, na wieżach katedry, zawieszonych jest 10 dzwonów. Który jest największy i najstarszy?

- a) Kardynał
- b) Maciek
- c) Zygmunt

5. W panoramie Krakowa widocznych jest kilka kopców. Wymień przynajmniej dwa z nich:

.....

.....

6. W której z krakowskich nekropolii spoczywają prochy królów polskich, bohaterów narodowych i znakomitych poetów?

- a) cmentarz Rakowicki
- b) Skalka
- c) Wawel

7. Z początkiem XIX w. na miejscu murów miejskich i fos powstały PLANTY. Wyjaśnij czym one są:

- a) krakowski disneyland
- b) wesołe miasteczko
- c) zieleńce publiczne

C. WARTO WIEDZIEĆ O KRAKOWIE

1. 12 maja 1364 r. król Kazimierz Wielki założył w Krakowie uniwersytet, po jego śmierci działalność Akademii Krakowskiej nieco przygasła. Który z władców w 1400 r. odnowił fundację uniwersytecką?

- a) Władysław Jagiello
- b) Władysław Warneńczyk
- c) Kazimierz Jagiellończyk

2. Myśl o założeniu Muzeum Narodowego w Krakowie powstała w połowie XIX w. Gdzie zostało ulokowane muzeum?

- a) Bronowice
- b) Sukiennice
- c) Wieża Ratuszowa

3. W Kościele Mariackim w 1900 r. odbył się ślub Lucjana Rydla z Jadwigą Mikołajczykówną. Ich wesele weszło na zawsze do literatury polskiej. Kto był autorem *Wesela*?

- a) Stanisław Przybyszewski
- b) Lucjan Rydel
- c) Stanisław Wyspiański

4. „Jama Michalikowa” i „Piwnica pod Baranami” to znane krakowskie:

- a) kawiarnie
- b) kina
- c) kabarety

5. W 1994 r. powstało w Krakowie Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”. Z czyjej inicjatywy zostało powołane?

- a) Elżbiety i Krzysztofa Pendereckich
- b) Maryli Rodowicz i Krzysztofa Jasińskiego
- c) Andrzeja Wajdy i Krystyny Zachwałowicz

6. Każdego roku w Rynku Głównym w Krakowie, na początku grudnia, odbywa się konkurs i wystawa. Podaj co przedstawiają uczestnicy konkursu?

- a) strojne choinki
- b) stroje karnawałowe
- c) szopki

7. Kto jest autorem cytatu: „Nasz Kraków to jak namiot wodza wśród obozu, To jak ołtarz ofiarny w ojczyźnie świątyni, Skąd płyną do nas hasła, rozkazy i siły, Gdzie każdy swoje śluby narodowe czyni”?

- a) Jan Długosz
- b) Kornel Ujejski
- c) Stanisław Wyspiański

Odpowiedzi konkursowe

- A. 1c, 2a, 3c, 4b, 5c, 6b, 7a.
- B. 1c, 2 Brama Floriańska, 3b, 4c, 5 kopce Krakusa, Wandy, Kościuski, Piłsudskiego, 6c, 7c.
- C. 1a, 2b, 3c, 4a lub c, 5c, 6c, 7b.

A jednak człowiek!

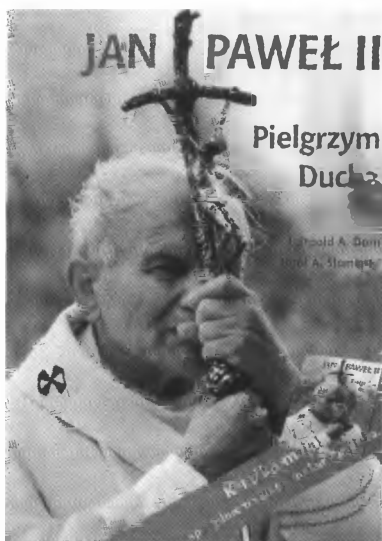
Montaż poetycki poświęcony twórczości Jana Pawła II

JOANNA PASZEK
KRYSTYNA PASZEK

Wyszedł z ubogiej rodziny i z ubogiego kraju i stał się jednym z największych autorytetów moralnych XX w. Jego kariera zaczęła się od nieszczęść, wśród których dominowała śmierć najbliższych. W dzieciątym roku życia stracił matkę, w trzynastym brata i nie jest to koniec Jego tragicznych doświadczeń. Wojna i upadek państwa polskiego w 1939 r. oraz śmierć ojca na początku 1941 r. to kolejne trudne wydarzenia, które kształtowały stosunek Karola Wojtyły do każdego człowieka.

Już w dzieciństwie pisał utwory literackie i uczestniczył w życiu teatralnym. Występował w przedstawieniach organizowanych na scenie Domu Katolickiego w Wadowicach i teatru szkolnego, gdzie był nie tylko aktorem, ale także pomocnikiem reżysera.

Debiutował w 1933 r. na łamach „Dzwoneczka”, dodatku do krakowskiego Tygodnika „Dzwon Niedzielny”. Najprawdopodobniej pierwszym zbiorem poetyckich utworów Jana Pawła II były *Ballady beskidzkie*.

Jesienią 1938 r. rozpoczął studia polonistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, co miało niebagatelny wpływ na intensyfikację Jego twórczości literackiej. Rok później ukończył zbiór utworów poetyckich *Księga słowiańska*.

Młodzieńcze wiersze Karola Wojtyły zawierają wiele elementów słowiańskości: czarne bruzdy „miodopszennej” roli, zielone drzewa i „pszeniczny” kraj, a przede wszystkim sobótkowe zwyczaje. W późniejszych dziełach autor wybiera trzy podstawowe, klasyczne wartości: piękno, prawdę i dobro.

Pierwszym opublikowanym po II wojnie światowej utworem literackim była *Pieśń o Bogu ukrytym*. Kolejne teksty poetyckie ogłaszał na łamach krakowskich pism katolickich „Tygodnika Powszechnego” i „Znaku”. Po 1956 r. ośrodkiem zainteresowania poety staje się jednostka żyjąca w społeczeństwie. Liryka powojenna Jana Pawła II stanowi dość jednolity świat artystyczny – poetyka niewiele się zmienia, pojawiają się nowe tematy, motywy, idee.

Recytator I

Uwielbiaj, duszo moja, chwałę Pana twego,
Ojca wielkiej Poezji – tak bardzo dobrego.

On młodość moja rytmem cudnym obwarował,
On pieśń mą na dębowym kowadle ukował.

Rozebzmij, duszo moja, chwałą Pana twego,
Sprawcy Wiedzy anielskiej – Sprawcy łaskawego
(*Magnificat*)

Recytator II

Oto spełniam po brzegi winogrodu kielich
przy uczcie Twej niebiańskiej – rozmodlony
sługa –
wdzięcznością, żeś mi młodość dziwnie
rozanielił,
żeś z lipowego pniaka kształt jedny wystrugał.
Tyś jest najcudowniejszy, wszechmogący
Świątkarz –
pełno jest brzoź na drodze mojej, pełno
dębów –
Otom jest niwa wieśnia, podsłoneczna grządka,
otom jest młodociana grań tatrzańskich zrębów.

Błogosławiej Twój posiew Wschodem i
Zachodem –
Obsiewaj, Gospodarzu, niwę Twą sownicę,
Łanem niech będzie żytнім, smreczynowym
grodem
Młodość rozkolebana tęsknotą i życiem.
(j. w.)

Recytator III

W jednym spojrzeniu dziecięcym
skupionym w łagodnej Hostii
spotkałem się z Ojcem Niebieskim,
który patrzył z niezmierną miłością.

Przed głębią tego spojrzenia,
w którym ujrany był świat,
zadrżały oczy moje
jak odsłonięty kwiat.

Syn mówił: Oto się spełnia
pragnienie naszej miłości,
że oczy ludzkie patrzą
nie odmienione światłością.

O blask! O Stwórcze spojrzenie,
z którego niezmiernie obficie
stworzenie się nowe wyłania,
nowe światy powstają w ukryciu.

(Pieśń o słońcu niewyczerpanym)

Recytator IV

Jakże odwdzięczę morzu, że fale jego ciche
wychodzą, aby szukać moich codziennych
zbląkań?

Jakże odwdzięczę słońcu, że zachód mnie nie
odpycha,
że wieczór i poranek niedługa dzieli rozłąką?

Cóż Ci oddam za tę bliskość,
którą w takim rozniecasz bezmiarze,
jak ogniska,
jak serca w równowadze –

Cóż Ci oddam za tę poufalość,
którą w dziecięcym spojrzeniu
nawiazujesz, a kończysz chwałą
nieosmuconą w odcieniu –

Cóż Ci oddam za tę bezbronność,
która nie skąpi mi dnia –
przecież Ci, Panie, nie wolno
ufać takiemu jak ja.

Jakże odwdzięczę morzu, że fale jego ciche
wychodzą, aby szukać moich codziennych
zbląkań?

Jakże odwdzięczę słońcu, że zachód mnie nie
odpycha,
że wieczór i poranek niedługa dzieli rozłąką?

(j. w.)

Recytator V

Żaden człowiek nie ma ścieżek gotowych.
Rodzimy się jak gąszcz,
który może zapłonąć podobnie jak krzak
Mojżesza
lub może uschnąć.

Ścieżki trzeba przecierać wciąż, bo mogą
zarosnąć na nowo,
przecierać je trzeba tak długo, aż staną się
proste
prostotą i dojrzałością wszystkich chwil:
oto każda chwila się otwiera całym czasem,
staje jakby cała ponad sobą,
znajdujesz w niej ziarno wieczności.

(Siostra)

Recytator VI

Często stamtąd długo na mnie patrzy
Spojrzeniami przykuwając mi twarz –

Czy ty wiesz, czy ty wiesz, mój bracie,
jak miłuje nas Ojciec nasz?

Ale głębi owych słów nikt nie zna,
ale przyczyn najdalszych nikt nie wie,
jaka męka to była bezbrzeżna
ta samotność na krzyżowym drzewie.

Lecz nie krew, która w drzewie rozkwitła,
jak rozkwita każdy trud w jutrzejszym chlebie –
tylko to odepchnięcie od Ojca,
to odtrącenie...

Za te słowa: Czemuś mnie opuścił,
Ojcze, Ojcze – za mej Matki płacz –
Ja na wargach Twoich odkupiłem
dwa najprostsze słowa: Ojcze nasz.

(Pieśń o słońcu niewyczerpanym)

Recytator VII

Te biedne moje oczy, gdy stwarzałeś,
czerpiąc z toni w otwartą dłoń,
o tym wiecznym spojrzeniu myślałeś,
zachwyconym w niezmierną toń
i mówiłeś:

uniżę się bracie, uniżę,
nie osamotnię nigdy twoich oczu,
naprzód ukryję się w krzyżu,
potem chlebem w dojrzałym zbożu.

Więc myślę:

dlatego tak się unizas,
by nie osamotnić w kosmosie
moich ramion dalekich od krzyża
i mych oczu oddanych tęsknocie.

(j. w.)

Recytator VIII

Jeśli miłość największa w prostocie,
a pragnienie najprostsze w tęsknocie,
więc nie dziw, że pragnął Bóg,
aby najprości Go przyjęli,
ci, którzy dusze mają z bieli,
a dla miłości swej nie znają słów.

Sam, gdy nas umiłował,
prostotą nas oczarował,
biedą, biedą, i siankiem –
Wtedy Matka Dziecię brała,
na rękach Go kołysała
i otulała Mu stopy w sukmankę.

O cud, cud, cud!
kiedy Boga osłaniam człowieczeństwem,
osłonięty od Niego miłością,
osłonięty męczeństwem.

(j. w.)

Recytator IX

Jeżeli zaś nasze dni wypełniają uczynki zwyczajne,
w których ciągle samo wewnątrz czynu nieodstępny
przesłania gest,
to jednak żywimy tę pewność, że kiedyś gest ów
odpadnie,
a zostanie w uczynkach naszych tylko to, co
naprawdę jest.

(Dla towarzyszków drogi)

Recytator X

Nazwiska nie wymieniam. Zwiąż z jakimkolwiek „ja”
to wszystko, co się otwiera i zamyka pod
technieniem ust,
to wszystko, co czasem umiera w klimacie serca,
co chodzi za człowiekiem po całych dniach,
co światło w noc przemienia i ciepło w mróz –
to wszystko. Żyją ludzie i rodzą się pokolenia
niosąc wraz z sobą ramiona, gwoździe i dziwny
uraz.

Wciąż się od Ciebie odsuwa, a nie oddziela się
ziemia
– więc rośnie w prostych myślach i niespodzianych
konturach.

Tak nie dorastać do ludzi, nie dorastać do różnych
ludzi,
których prawda zawisa nade mną jak konar
smutnego drzewa.
A przecież wciąż próbuję i nieraz nawet się trudzę,
i jeden profil rozumiem – ten właśnie, który
opiewam.

(*Myśli człowieka*)

Recytator I

Uwielbiam, duszo moja, chwałę Pana twego,
Ojca wielkiej Poezji – tak bardzo dobrego (...)

Za poezję, Go uwielb – za radość i boleść!
– Radość władania ziemią, błękitem i złotem,
że się we słowa wciela rozkosz, żar pokoleń,
że zbierasz tę dojrzałość leżącą pokotem.

(*Magnificat*)

Recytator II

Bądź błogosławiony, Ojcze, za smutek anioła,
za walkę pieśni z kłamstwem, bój natchniony
duszy –

i miłość słowa wszelką zniwecz w nas i połam
i kształt, co jako człowiek głupi się napuszył.

Chodzę po Twych gościńcach – słowiański trubadur
– przy sobótkach gram dziewczom, pasterzom wśród
owiec,

– ale pieśń rozmodloną, pieśń wielką jak padół
rzucam przed tron dębowy Jedynemu Tobie.

Błogosławionaś, pieśni pomiędzy pieśniami!
Błogosławione siejby mej duszy i światła!
Uwielbiam, duszo moja, Tego, co aksamit
na moje rzucił barki i władczy atlas.

(*J. w.*)

Recytator III

Błogosławiony Świątkarz, Słowianin i prorok –
Bądź mi miłościw – śpiewam, jak natchniony celnik
– Uwielbiam, duszo moja, pieśnią i pokorą
Pana Twojego, hymnem: Święty, Święty, Święty!

Oto się pieśń jednoczy: Poezji – Poezji!
– ziarno tęskni, jak dusza cierpiąca niedosyt –
by były me gościńce w cieniu dębów brzeziny,
i były bogumile młodzieńcze pokosy.

Słowiańska Księgo tęsknot! U kresu się rozdzwoi,
jak chórów zmartwychwstałych mosiężna
muzyka,
pieśnią świętą, dziewiczą, poezją pokłonną
i hymnem człowieczeństwa – Bożym Magnificat.

(*J. w.*)

BIBLIOGRAFIA

Wojtyła Karol: *Poezje*. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1998.

Joanna Paszek jest uczennicą kl. IV Społecznego Liceum Ogólnokształcącego w Kluczborku Krystyna Paszek jest kierownikiem Filii PBW w Kluczborku
--

Andrzej Wajda – życie i twórczość

Scenariusz wystawy

Celem wystawy jest przybliżenie czytelnikom postaci reżysera, zaznajomienie z jego twórczością filmową i teatralną, przedstawienie „odkrytych” przez niego aktorów – gwiazd polskiego kina, ukazanie jego światowych osiągnięć. Kolejność podanych wydawnictw i cytatów jest zgodna z zamierzonym układem logicznym wystawy.

EWA DOLATA-MAKUCH

I. BIOGRAFIA

Andrzej Wajda urodził się 6 marca 1926 r. w Suwałkach. W czasie wojny był łącznikiem AK. W latach 1946-49 studiował w krakowskiej ASP, ukończył Wydział Reżyserii PWSF w Łodzi (1953). W czasie studiów reżyserskich zrealizował etiudy:

„Zły chłopiec” wg A. Czechowa, „Ceramika ilżecka” i „Kiedy ty śpisz” – filmy dokumentalne. Po ukończeniu szkoły rozpoczął pracę w WFF w Łodzi – był asystentem A. Forda. Samodzielnie realizuje filmy od 1955 r. W latach 1972-83 był kierownikiem artystycznym zespołu filmowego „X”, opiekunem młodych reżyserów tworzących nurt tzw. kina moralnego niepokoju. W latach 1978-83 prezesował Stowarzyszeniu Filmowców Polskich, w latach 1978-81 także Polskiej Federacji Dyskusyjnych Klubów Filmowych. Współpracuje z teatrami w kraju (m.in.

Stary Teatr w Krakowie, Teatr Ateneum i Teatr Powszechny w Warszawie) i za granicą. W 1988 r. powołany został przez L. Wałęsę w skład Komitetu Obywatelskiego przy przewodniczącym NSZZ „Solidarność”, do 1994 r. przewodniczył Radzie Kultury przy prezydencie RP. W latach 1989-91 senator RP. Od 1994 r. jest członkiem Polskiej Akademii Umiejętności. Jest zdobywcą wielu nagród w Polsce i na świecie oraz doktoratów honoris causa kilku uniwersytetów.

(*Nowa encyklopedia powszechna* PWN T. 6. Warszawa 1997 s. 632; S. Janicki: *Film polski od A do Z*. Warszawa 1977 s. 255).

1. Fotos Andrzeja Wajdy (reprodukcja fotografii zamieszczonej w dwutygodniku „Viva” – 2000, nr 4 s. 19)
2. **Mruklik Barbara:** *Andrzej Wajda / Barbara Mruklik*. – Warszawa: Wydawn. Artystyczne i Filmowe, 1969
3. **Stawni Polacy: artyści / red. tomu Joanna Knaflewska**. – Poznań: Podsiadlik-Raniowski i S-ka, 1999. – s. 50-51: Andrzej Wajda
4. **Wajda Andrzej:** *Wajda mówi o sobie: wywiady i teksty / Andrzej Wajda*: wstęp, wybór i oprac. Wanda Wertenstein. – Kraków: Wydawn. Literackie, 1991

II. ZAWÓD – REŻYSER

*Reżyser musi mieć duszę poety
i wolę kaprala*
(A. Wajda)

A. Film

1. **Wajda Andrzej:** *Powtórka z całości / Andrzej Wajda*. – [Wyd. 1 i.e. 2 krajowe]. – Warszawa: „Zebra”, 1989
2. **Wajda Andrzej:** *Podwójne spojrzenie / Andrzej Wajda*. – Warszawa: Prószyński i S-ka, 1998
3. Wajda – filmy / wstęp Adam Michnik : fotosy z filmów Renata Pajchel. Po latach... Andrzej Wajda : wybór recenzji Jerzy Płażewski. – T. 1-2. – Warszawa: Wydawn. Artystyczne i Filmowe, 1996
4. *Nie żałuję, że robiłem te filmy... / Andrzej Wajda*: rozm. zepr. Magdalena Lebecka // *Kresy*. – 1997, nr 3, s. 62-70
5. **Jackiewicz Aleksander:** *Moja filmoteka : kino polskie / Aleksander Jackiewicz*. – Warszawa: Wydawn. Artystyczne i Filmowe, 1983. – s. 19-66: Pokolenie „szkoły polskiej” – Wajda
6. **Nurczyńska-Fidelska Ewelina:** *Polska klasyka literacka według Andrzeja Wajdy / Ewelina Nurczyńska-Fidelska*. – Katowice: „Śląsk”, 1998
7. **Citko Katarzyna:** *Tradycja, kultura, egzystencja w „Brzezynie” i „Pannach z Wilka” Andrzeja Wajdy / Katarzyna Citko*. – Kraków: „Impuls”, 1998
8. **Miller Marek:** *Zagrajcie mi to pięknie: „Pan Tadeusz” według Andrzeja Wajdy / Marek Miller*. – Warszawa: Prószyński i S-ka, 1999

9. Filmografia – wykaz filmów zrealizowanych przez A. Wajdę (do opracowania wykorzystano: *Leksykon polskich filmów fabularnych I* pod red. Jana Słodowskiego. – Warszawa: Wydawn. „Wiedza i Życie”, 1996 : *Filmografia / Beata Kosińska-Krippner // „Kwartalnik Filmowy”*. – nr 15/16. – (1996/1997) s. 352-367)

10. Fotosy z filmów:

*Kieślowski robił filmy o człowieku,
ja zawsze o narodzie*
(A. Wajda)

- „Pokolenie”
- „Kanal”
- „Popiół i diament”
- „Samson”
- „Popioły”
- „Wszystko na sprzedaż”
- „Brzezina”
- „Krajobraz po bitwie”
- „Wesele”
- „Ziemia obiecana”
- „Smuga cienia”
- „Człowiek z marmuru”
- „Wielki Tydzień”
- „Panny z Wilka”
- „Człowiek z żelaza”
- „Danton”
- „Korczak”
- „Pierścionek z orłem w koronie”
- „Pan Tadeusz”

(Fotosy z filmów zaczerpnięto z następujących pozycji: *Leksykon polskich filmów fabularnych*. Red. J. Słodowski. Warszawa 1996; S. Kuszewski: *Współczesny film polski*. Warszawa 1977; S. Janicki: *Film polski od A do Z*. Warszawa 1977; S. Janicki: *Film polski wczoraj i dziś*. Warszawa 1982; J. Słodowski, J. Tabecki: *Filmy z czterdziestolecia*. Warszawa 1985; A. Jackiewicz: *Moja filmoteka: kino polskie*. Warszawa 1983; M. Miller: *Zagrajcie mi to pięknie: „Pan Tadeusz” według Andrzeja Wajdy*. Warszawa 1999).

B. Teatr

1. **Karpiński Maciej:** *Teatr Andrzeja Wajdy / Maciej Karpiński*. – Warszawa: Wydawn. Artystyczne i Filmowe, 1991
2. **Karpiński Maciej:** *Andrzej Wajda – teatr / Maciej Karpiński*. – Warszawa: Wydawn. Artystyczne i Filmowe, 1980
3. **Grodzicki August:** *Reżyserzy polskiego teatru / August Grodzicki*. – Warszawa: Wydawn. Interpress, 1979. – s. 173-183: Andrzej Wajda
4. Wykaz sztuk scenicznych wyreżyserowanych przez A. Wajdę (opracowano na podstawie ww. pozycji oraz książki M. Fik: *Trzydzieści pięć sezonów: teatry dramatyczne w Polsce w latach 1944-1979*. Warszawa 1981)
5. Fotosy z przedstawień:

- „Hamlet”
- „Wesele”
- „Play Strindberg”
- „Biesy”
- „Noc listopadowa”
- „Sprawa Dantona”
- „Emigranci”
- „Gdy rozum śpi”
- „Rozmowy z katem”
- „Zbrodnia i kara”

(Fotosy zaczerpnięto z pozycji jw.)

III. AKTORZY WAJDY

Ładnie mi grajcie dzieci
(A. Wajda)

1. *Gwiazdy w zbliżeniu: portrety aktorów i reżyserów polskich* / pod red. Jacka Lutomskiego : aut. tekstów Barbara Hollender, Janusz R. Kowalczyk; [współaut.] Bożena Janicka [i inni]. – Warszawa: Presspublica, 1995

Zbigniew Cybulski

2. *Afanasjew Jerzy: Okno Zbyszka Cybulskiego : brulion z życia aktora filmowego XX w.* / Jerzy Afanasjew. – Wyd. 3. – Łódź: Wydawn. Łódzkie, 1987
3. *Zbyszek Cybulski we wspomnieniach* / zebrала i oprac. Mariola Pryzwan. – Warszawa: Em-Ka, 1994

Daniel Olbrychski

4. *Olbrychski Daniel: Anioły wokół głowy* / Daniel Olbrychski : współpraca Przemysław Ćwikliński, Jacek Ziarno. – Warszawa: Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”, 1992
5. *Olbrychski Daniel: Parę lat z głowy.* – Warszawa: Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”, 1997

Wojciech Pszoniak

6. *Karpiński Maciej: Wojciech Pszoniak* / Maciej Karpiński. – Warszawa: Wydawn. Artystyczne i Filmowe, 1976

Andrzej Seweryn

7. *Seweryn Andrzej: Zagrać Seweryna* / Andrzej Seweryn : rozm. przepr. Bohdan Gadomski // „Kultura”. – 1981, nr 12, s. 13

Krystyna Janda

8. *Janda Krystyna: Gwiazdy mają czerwone pazury* / Bożena Janicka, Krystyna Janda. – Warszawa: „WAB”, 1998
9. *Janda Krystyna: Tylko się nie pchaj* / Krystyna Janda opowiada o sobie Bożenie Janickiej. – Warszawa: Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”, 1992

Trzeba dać właściwym aktorom odpowiedni tekst i przyglądać się co z nim robią. Jeśli są dobrzy w ogóle nie ma już nic do roboty.
(A. Wajda)

IV. NAGRODY

1. *Zagraniczne nagrody Wajdy* (kserokopia wykażu zamieszczonego w miesięczniku „Film”. – 2000, nr 2, s. 6)
2. *Hendrykowski Marek: Historia filmowego Oscara* / Marek Hendrykowski. – Warszawa: Wydawn. Artystyczne i Filmowe, 1988
3. *Fototy z filmów nominowanych do Oscara:*

- „Ziemia obiecana”
  - „Panny z Wilka”
  - „Człowiek z żelaza”
- (Fototy zaczerpnięto z książek takich jak w dziale II A poz. 10)

4. Artykuły okolicznościowe z prasy:

- *Popiół i diament. Oscar dla Andrzeja Wajdy jest spóźniony o ćwierćwiecze* / Wiesław Kot // „Wprost”. – 2000, nr 5, s. 86-89
- *Polska w kadrze. Oscar dla Andrzeja Wajdy* / Zdzisław Pietrasik // „Polityka”. – 2000, nr 5, s. 15
- *Okno szeroko otwarte* / Wojciech Marek Darski // „Tygodnik Solidarność”. – 2000, nr 4, s. 12

Wajda jest jednym z najbardziej szanowanych filmowców naszych czasów, człowiekiem, który dał publiczności na całym świecie artystyczne spojrzenie na historię, demokrację i wolność

(Robert Rehme – przewodniczący Akademii Filmowej)

FILMOGRAFIA

- 1950 Kiedy ty śpisz (dok.)
- 1950 Zły chłopiec
- 1951 Ceramika itżecka (dok.)
- 1955 Idę do słońca (dok.)
- 1955 Pokolenie
- 1956 Kanał
- 1958 Popiół i diament
- 1959 Lotna
- 1960 Niewinni czarodzieje
- 1961 Samson
- 1961 Powiatowa lady Makbet (Jugosławia)
- 1962 Miłość dwudziestolatków (Francja – Włochy – RFN – Japonia)
- 1965 Popioły
- 1967 Bramy raj (Jugosławia – W. Brytania)
- 1968 Przekładaniec (fab. dla TV)
- 1968 Wszystko na sprzedaż
- 1969 Polowanie na muchy
- 1970 Brzezina
- 1970 Krajobraz po bitwie
- 1971 Piłat i inni (RFN)
- 1972 Wesele
- 1974 Ziemia obiecana
- 1976 Smuga cienia (Polska – W. Brytania)
- 1976 Człowiek z marmuru
- 1977 Umarła klasa (fab. dla TV)
- 1978 Zaproszenie do wnętrza (dok.) (Polska – RFN)
- 1978 Bez znieczulenia
- 1979 Panny z Wilka
- 1979 Pogoda domu niechaj będzie z tobą... (dok. dla TV)
- 1980 Dyrygent
- 1980 Z biegiem lat, z biegiem dni (serial dla TV)
- 1981 Człowiek z żelaza
- 1982 Danton (Polska – Francja)
- 1983 Miłość w Niemczech (RFN – Francja)
- 1986 Kronika wypadków miłosnych
- 1987 Biesy (Francja)
- 1990 Korczak (Polska – Francja – RFN – W. Brytania)
- 1993 Pierścionek z orłem w koronie (Polska – W. Brytania – Francja – Niemcy)
- 1994 Nastasja (Japonia)
- 1995 Wielki Tydzień
- 1996 Panna Nikt
- 1999 Pan Tadeusz

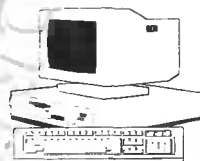
- 1959 „Kapelusz pelen deszczu” M. Gazzo – T. Wybrzeże Gdańsk
- 1960 „Hamlet” W. Szekspir – T. Wybrzeże Gdańsk
- 1961 „Dwoje na huśtawce” W. Gibson – T. Ateneum Warszawa
- 1963 „Wesele” S. Wyspiański – Stary T. Kraków
- 1963 „Demony” J. Whitinga – T. Ateneum Warszawa, Aldwych Theatre Londyn
- 1969 „Play Strindberg” F. Dürrenmatt – T. Współczesny Warszawa
- 1969 „Makbet” W. Szekspir – T. TV
- 1971 „Biesy” F. Dostojewski – Stary T. Kraków
- 1972 „Jak brat bratu” D. Rabe – T. Sowremiennik Moskwa
- 1974 „Biesy” F. Dostojewski – Repertory Theater New Haven
- 1974 „Noc listopadowa” S. Wyspiański – Stary T. Kraków
- 1975 „Sprawa Dantona” S. Przybyszewska – T. Powszechny Warszawa
- 1976 „Sprawa Dantona” S. Przybyszewska – Belgrad
- 1976 „Gdy rozum śpi” A. Buero Vallejo – T. na Woli Warszawa
- 1976 „Emigranci” S. Mrozek – Stary T. Kraków
- 1977 „Białe małżeństwo” T. Różewicz – Repertory Theatre New Haven
- 1977 „Nastasja Filipowna” wg „Idioty” F. Dostojewskiego – Stary T. Kraków
- 1978 „Sprawa Dantona” S. Przybyszewska – Sofia
- 1978 „Rozmowy z katem” K. Moczarskiego – T. Powszechny Warszawa
- 1978 „Noc listopadowa” S. Wyspiański – T. TV
- 1978 „Z biegiem lat, z biegiem dni” (wg „Dom otwarty” M. Bałuckiego; „Sezonowa miłość” G. Zapolskiej; „W sieci”, „Karykatury”, „Ostatnie spotkanie” – J. A. Kisielewskiego; „Dramat Kaliny” Z. Kaweckiego; „Śmierć Felicjana Dulskiego” G. Zapolskiej; „Łuk” J. Kaden-Bandrowskiego) – Stary T. Kraków
- 1979 „Noc listopadowa” S. Wyspiański – Weimar
- 1980 „Oni” S. I. Witkiewicz – Nanterre (Francja)
- 1981 „Hamlet” W. Szekspir – Stary T. Kraków
- 1982 „Sprawa Dantona” S. Przybyszewska – Wenecja
- 1984 „Zbrodnia i kara” F. Dostojewski – Stary T. Kraków
- 1986 „Zbrodnia i kara” F. Dostojewski – Schaubühne Berlin Zach.
- 1988 „Dybuk” Sz. An-ski – Stary T. Kraków, Tell-Awiw – Jaffa
- 1988 „Panna Julia” A. Strindberg – T. Powszechny Warszawa
- 1989 „Hamlet” W. Szekspir – Stary T. Kraków
- 1989 „Nastasja Filipowna” F. Dostojewski – Tokio
- 1991 „Wesele” S. Wyspiański – Stary T. Kraków
- 1993 „Wesele” S. Wyspiański – Salzburg
- 1995 „Mishima”, cztery współczesne sztuki No Yukio Mishima – Stary T. Kraków
- 1996 „Improwizacje wrocławskie” Y. Moliere, J. Girardoux, T. Różewicz – T. Polski Wrocław
- 1998 „Kłątwa” S. Wyspiański – Stary T. Kraków
- 1998 „Stomkowy kapelusz” E. Labiche – Stary T. Kraków
- 1999 „Bigda idzie!” J. Kaden Bandrowski – T. TV

Ewa Dolata-Makuch jest nauczycielem bibliotekarzem w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Opolu – Filia w Kluczborku

INTERNET W BIBLIOTECE (6)

SEWERYN DOBRZELEWSKI

Wyszukiwanie plików w anonimowych FTP

Sieć Internet oferuje nam niezliczoną ilość informacji, programów użytkowych i bibliotek przechowywanych w plikach. Aby umieścić interesujący nas plik na komputerze, na którym aktualnie pracujemy używamy usługi FTP (File Transfer Protocol). Wszystko działa dobrze i sprawnie, jeśli wiemy dokładnie gdzie taki plik się znajduje (nazwa hosta i katalog, w którym jest umieszczony plik). Problem pojawia się wtedy, gdy chcemy sobie ściągnąć plik, lecz zupełnie nie wiemy gdzie go szukać. Oczywiście możemy łączyć się po kolei ze wszystkimi znanymi nam serwerami, przeglądać ich katalogi i jeśli będziemy mieli ogromne szczęście, trafimy na to co nas interesuje.

Aby pomóc nam w tego typu wyszukiwaniach sieć Internet oferuje nam usługę nazwaną ARCHIE.

Archie to olbrzymia baza danych, zawierająca informacje o publicznie dostępnych w sieci plikach. Korzystając z usług archie otrzymujemy informację o lokalizacji w sieci interesującego nas pliku (znając jego nazwę albo część nazwy), a następnie – przy użyciu FTP – kopiujemy plik na swój komputer.

Dostęp do serwerów archie jest możliwy na cztery sposoby:

- I. Telnet;
- II. E-mail;
- III. WWW;
- IV. Oprogramowanie realizujące funkcje klienta.

I. Korzystanie z usług archie za pomocą telnetu

Telnet umożliwi nam podłączenie się (zalogowanie) do innego komputera w sieci, tak jakbyśmy pracowali na tym odległym komputerze. Ze względu na odległości i przepustowość sieci wybieramy serwer znajdujący się najbliżej nas.

Przeszukiwanie Archie - Microsoft Internet Explorer

Edycja Wydruk Przegląd Ułubione Pomoc

Wstecz Domyślnie Zatrzymaj Odśwież Start Szukaj Ułubione Drukuj Czcionki Pocztę Edytuj

Adres: <http://archie.icm.edu.pl/>

Serwer Archie

Wyrażenie:

Rodzaj wyrażenia: wyraz
 ciąg znaków (substring)
 wyrażenie regularne

Wielkie i małe litery: rozróżnia
 nie rozróżnia

[English version](#) | [Przeszukiwanie złożone](#)

Wyniki Archie - Microsoft Internet Explorer

Edycja Wydruk Przegląd Ułubione Pomoc

Wstecz Domyślnie Zatrzymaj Odśwież Start Szukaj Ułubione Drukuj Czcionki Pocztę Edytuj

Adres: http://archie.icm.edu.pl/archie_pl.cgi

Kolejne przeszukiwanie: [złożone](#) | [proste](#)

Wyrażenie:

Liczba trafień na tej stronie wynosi 100

(1) <ftp.cyf1-kr.edu.pl>

1 /pub/cyfronet/dial	-rw-rw-r--	97442	21:00:00 17 Sep 1996 GMT	arj.exe
----------------------	------------	-------	--------------------------	-------------------------

(2) <rose.man.poznan.pl>

2 /pub/msdos/pack/arj	-rw-r--r--	115808	21:00:00 05 May 1995 GMT	arj.exe
-----------------------	------------	--------	--------------------------	-------------------------

(3) <sunsite.icm.edu.pl>

3 /vol/wojsyl3/tex/tools/arj	-r--r--r--	104614	21:00:00 22 Sep 1992 GMT	arj.exe
------------------------------	------------	--------	--------------------------	-------------------------

[Skopiuj do archiwum](#) [edytuj](#) [html](#)

Najbardziej popularne adresy serwerów:

archie.au	139.130.4.6	Australia
archie.edvz.uni-linz.ac.at	140.78.3.8	Austria
archie.univie.ac.at	131.130.1.23	Austria
archie.cs.mcgill.ca	132.206.51.250	Kanada
archie.uqam.ca	132.208.250.10	Kanada
archie.funet.fi	128.214.6.102	Finlandia
archie.univ-rennes1.fr	129.20.128.38	Francja
archie.th-darmstadt.de	130.83.128.118	Niemcy
archie.ac.il	132.65.16.18	Izrael
archie.unipi.it	131.114.21.10	Włochy
archie.wide.ad.jp	133.4.3.6	Japonia
archie.hama.nm.kr	128.134.1.1	Korea
archie.sogang.ac.kr	163.239.1.11	Korea
archie.uninett.no	128.39.2.20	Norwegia
archie.icm.edu.pl	148.81.209.5	Polska
archie.rediris.es	130.206.1.2	Hiszpania
archie.luth.se	130.240.12.30	Szwecja
archie.switch.ch	130.59.1.40	Szwajcaria
archie.ncu.edu.tw	192.83.166.12	Tajwan
archie.doc.ic.ac.uk	146.169.11.3	Wielka Brytania
archie.hensa.ac.uk	129.12.21.25	Wielka Brytania
archie.unl.edu	129.93.1.14	USA (NE)
archie.internic.net	198.49.45.10	USA (NJ)
archie.rutgers.edu	128.6.18.15	USA (NJ)
archie.ans.net	147.225.1.10	USA (NY)
archie.sura.net	128.167.254.179	USA (MD)

Po wydaniu polecenia, np. **telnet 130.83.128.118** na ekranie pojawi się pytanie o nasz identyfikator użytkownika (login name). Dla większości serwerów będzie to **archie**. Po zgłoszeniu się znaku zachęty systemu (najczęściej **archie>**) możemy zacząć wyszukiwanie.

Zanim jednak to zrobimy dobrze byłoby ustawić kilka parametrów dotyczących komunikacji z **archie** (polecenia **set**). Pierwszym elementem jest ustalenie języka konwersacji – służy do tego komenda: **set language english** (język angielski) – niestety serwery **archie** nie potrafią porozumiewać się w języku polskim. Następnie ustawiamy sposób sortowania wyświetlanych wyników na ekranie: **set sortby hostname**, **set sortby time**, **set sortby size**, **set sortby filename**, **set sortby none** (sortowanie według nazwy hosta, czasu, rozmiaru, nazwy zbioru, bez sortowania). Jeżeli nasz terminal nie posiada funkcji przewijania ekranu, dobrze jest wydać polecenie: **set pager** – które umożliwi zatrzymanie zawartości ekranu po każdej stronie. Polecenie **set maxhits 10** określi nam liczbę wyników (trafień) jakie pokaże nam **archie** – w tym przypadku 10. Ostatnim elementem jaki dobrze byłoby określić jest tryb wyszukiwania:

- set search sub** – wyszukiwanie dowolnego ciągu znaków;
- set search subcase** – jw. z rozróżnianiem małych i dużych liter;
- set search exact** – wyszukiwanie dokładnie takiej nazwy pliku jak w zapytaniu;
- set search regex** – wyszukiwanie zgodnie z regułami regularnych wyrażeń UNIX.

Po tych ustawieniach możemy przejść do zasadniczej części wyszukiwania:

Do wyszukiwania w systemie **archie** służą komendy: **prog** [nazwa pliku], **find** [nazwa pliku], których możemy używać zamiennie. Powiedzmy, że szukamy pliku o nazwie **arj.exe**. Po znaku zachęty systemu wydajemy polecenie: **find arj.exe** i po kilku sekundach powinniśmy na ekranie otrzymać coś takiego:

1. Host ftp.ask.uni-karlsruhe.de (129.13.200.33)
Last updated 15:20 3 Feb 1999
Location: /pub/sw
FILE -rw-r--r-- 117004 23:00 29 Aug 1995 arj.exe
2. Host ftp.fu-berlin.de (160.45.10.6)
Last updated 15:21 30 Jan 1999
Location: /fu-berlin
FILE -rwxr-xr-x 115808 23:00 8 Sep 1997 arj.exe
Location: /kp18/ZEDAT
FILE -rwxr-xr-x 115808 23:00 8 Sep 1997 arj.exe

Spróbujmy rozszyfrować, co oznaczają poszczególne informacje. W punkcie pierwszym **archie** wyświetlił nam adres serwera „ftp.ask.uni-karlsruhe.de” o numerze IP: 129.13.200.33. Kolejna linia zawiera informacje o dacie aktualizacji (3 lutego 1999). Wiersz oznaczony Location to informacja o ścieżce dostępu do katalogu. W ostatniej linii mamy nazwę pliku wraz z jego atrybutami.

Innym miejscem gdzie znajduje się plik: **arj.exe** jest serwer ftp.fu-berlin.de numerze IP 160.45.10.6 (patrz pkt. 2). Zwróćmy uwagę, iż ta lokalizacja zawiera dwa różne katalogi z poszukiwanym plikiem. Łącząc się z serwerem **archie** za pomocą **telnetu**, zawsze możemy wydać polecenie „**help**”, które pomoże nam odszukać prawidłową składnię poleceń.

Aby zakończyć sesję z archie należy wydać polecenie **bye** albo **quit**.

II. Korzystanie z archie za pośrednictwem poczty elektronicznej

Jeśli nie mamy czasu lub ochoty siedzieć przed komputerem i korzystać z telnetu, do poszukiwań możemy użyć poczty elektronicznej. Wszelkie listy wysyłamy na następujący adres: **Archie@** [nazwa serwera archie].

W treści listu umieszczamy wszystkie polecenia, jakie wydawalibyśmy siedząc przy terminalu telnetowym, dodając na początku lub na końcu polecenie: **path** [adres w poczcie elektronicznej], aby serwer archie wiedział gdzie ma przysłać odpowiedź. Po jakimś czasie powinniśmy otrzymać list z wykazem serwerów, na których jest umieszczony poszukiwany przez nas plik. Przykładowa zawartość listu wysłanego na adres: **archie@archie.th-darmstadt.de** (serwer w Niemczech) mogłaby wyglądać następująco:

```
path sdozbrze@students.lis.uw.edu.pl      # informacja o moim adresie zwrotnym
set language english                     # język komunikacji angielski
set sortby hostname                       # sortowanie według serwerów
set maxhits 10                            # tylko 10 wyników poszukiwania
set search exact                           # wyszukiwanie dokładnej nazwy pliku
find arj.exe                               # polecenie znajdź plik arj.exe
```

III. Archie na stronach WWW

Jeżeli połączymy się z adresem <http://archie.icm.edu.pl>, na naszych ekranach pojawi się strona WWW służąca do wyszukiwania plików. W pole „wyrażenie” wpisujemy szukaną nazwę i klikamy przycisk „Szukaj serwera FTP”. Po odnalezieniu wyniki poszukiwań przedstawiają się następująco (rys. 2). Klikając na jeden z odnalezionych plików, możemy rozpocząć kopiowanie go na swój komputer.

IV. Oprogramowanie realizujące funkcje klienta

Ostatnią możliwością korzystania z usług archie jest oprogramowanie archie-klient. Jest bardzo dużo tego typu programów na różne systemy operacyjne – UNIX, VMS, X-Windows, Mac czy też Windows na PC. Oferują one również dodatkowe funkcje ułatwiające i precyzujące wyszukiwanie oraz posiadające wbudowanego klienta FTP, umożliwiającego natychmiastowe ściągnięcie odnalezionego pliku.

Seweryn Dobrzelewski jest pracownikiem naukowym w Instytucie Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW

Z żałobnej karty

DANUTA ORŁOWSKA
(1928-1999)

Z wielkim smutkiem i żalem przyjęliśmy wiadomość, że 25 XII 1999 r. odeszła na zawsze z bibliotekarskiego grona nasza nieodżałowana koleżanka,

długoletnia i zasłużona pracownica Biblioteki Publicznej w Piasecznie – Danuta Orłowska.

Przez 30 lat pracy w Bibliotece, 20 lat pełniła funkcję kierownika Filii w Zalesiu Dolnym. Po przejściu na emeryturę nie rozstała się z Biblioteką, do końca była z nią związana i tu na stanowisku pracy dopadła ją choroba. Przez te wszystkie lata pracy zdobyła sobie zaufanie czytelników, mając wśród nich duży autorytet. Zawsze z wielkim zaangażowaniem dbała o odpowiedni dobór księgozbioru do swojej Biblioteki dla czytelników. Kochała książki i kochała swoją pracę. Tą miłością zaraziła również swoją córkę Izabelę Orłowską-Szeremietiew, która po matce objęła funkcję kierownika Filii w Zalesiu Dolnym.

Pani Danusia nie tylko pracowała z książką, ona je również pisała. Jest autorką wielu książek dla młodzieży. Najbardziej znane to: *Ballada dla Anny Marii* (1974), *Sukcesy i porażki Anny Marii* (1976), *Monika i Mariusz* (1975, 1991), *Nie śpij, bo Cię okradną* (1982). Pisała również wiersze i teksty piosenek. W 1967 r. nawiązała współpracę literacką z Redakcją „Przyrody Polskiej”, zamieszczając tam swoje wiersze. Jeden z nich pt. *Kret* został szybko wycofany, gdyż dopatrzono się w nim podtekstów politycznych. Jej piosenki harcerskie pisane w kooperacji muzycznej z Mieczysławem Mazurkiem

były prezentowane na konkursie kompozytorsko-autorskim Komendy Chorągwi Mazowieckiej ZHP oraz w plebiscycie Rozgłośni Warszawsko-Mazowieckiej „Piosenka czujaj”.

Przez swoje twórcze działanie, aktywną postawę i zaangażowanie wniosła duży wkład w rozwój Biblioteki i jej pozytywny wizerunek w środowisku lokalnym. Za swoje osiągnięcia była wielokrotnie nagradzana i wyróżniana.

Została pochowana na cmentarzu parafialnym w Piasecznie. Podczas mszy żałobnej kościół w Zalesiu Dolnym był wypełniony żegnającymi ją. Uzmysliło to nam wszystkim jak wielu miała oddanych przyjaciół. Zawsze skromna, ale pogodna i uśmiechnięta, lubiana była przez wszystkich i taka pozostanie na zawsze w naszych sercach i w naszej pamięci.

Tak trudno myśleć o niej w czasie przeszłym.

ANNA MOKRZYCKA

§ Prawo biblioteczne

Kwalifikacje zawodowe bibliotekarzy

Wykonaniem delegacji *art. 29 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach* było określenie w drodze rozporządzenia *Ministra Kultury i Sztuki z dnia 9 marca 1999 r. wymagań kwalifikacyjnych uprawniających do zajmowania określonych stanowisk w bibliotekach oraz trybu stwierdzania tych kwalifikacji (Dz. U. Nr 41, poz. 419)*.

W załączniku nr 1 do rozporządzenia wyróżniono trzy typy pracowników bibliotek: *bibliotekarzy dyplomowanych, pracowników służby bibliotecznej i specjalistów innych zawodów związanych z działalnością biblioteczną*. W załączniku nr 2 został określony *wykaz szkół wyższych, szkół i innych form kształcenia, których ukończenie uznaje się za wykształcenie bibliotekarskie i przygotowanie pedagogiczne*. Rozporządzenie miało określić kwalifikacje pracowników zatrudnionych we wszystkich typach bibliotek. Rozporządzenie nie objęło jednak *bibliotekarzy na stanowiskach nauczycielskich, zatrudnionych w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych, pracowników bibliotek i pracowników dokumentacji i informacji naukowej, zatrudnionych w szkołach wyższych*. Kwalifikacje tych grup pracowników bibliotek określa Minister Edukacji Narodowej.

Do zajmowania stanowisk pracowników służby bibliotecznej wymagane są następujące kwalifikacje:

- na stanowisku młodszego bibliotekarza może być zatrudniony pracownik z wykształceniem średnim oraz przeszkoleniem specjalistycznym (po ukończeniu praktyce zawodowej, po kursie dla nowo zatrudnionych bibliotekarzy),

- do zajmowania stanowiska bibliotekarza jako niezbędne minimum obowiązuje wykształcenie średnie bibliotekarskie określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia, ust. 1,

- ukończenie pomaturalnego studium bibliotekarskiego, określonego w zał. nr 2, ust 2 jest warunkiem minimum zatrudnienia na stanowisku starszego bibliotekarza,

- wykształcenie wyższe bibliotekarskie lub równorzędne jest warunkiem *sine qua non* do zajmowania stanowiska kustosa i starszego kustosa. Za wykształcenie wyższe bibliotekarskie uznaje się ukończenie: studiów wyższych magisterskich lub studium podyplomowego z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, studiów innego kierunku ze specjalnością bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, wyższych zawodowych studiów (licencjackich) bibliotekarskich i innych wymienionych w zał. 2 do rozporządzenia lit. A ust. 3.

Ukończenie studiów wyższych i złożenie egzaminu bibliotekarskiego lub egzaminu z informacji i dokumentacji naukowej, wymienionych w zał. nr 1, w tabelach 1 i 3,

oznacza *złożenie egzaminu dla bibliotekarzy dyplomowanych lub egzaminu dla dyplomowanych dokumentalistów*. Stanowiska te tworzone są w bibliotekach naukowych oraz w bibliotekach ośrodków informacji jednostek badawczo-rozwojowych.

Na stanowiskach, nawet hierarchicznie najwyższych, kustosa i starszego kustosa, zatrudnia się także pracowników mających ukończone studia wyższe kierunków niebibliotecznych, odpowiadających profilowi biblioteki czy wykonywanej specjalności. W bibliotekach publicznych potrzebni są pracownicy z wykształceniem filologicznym, historycznym, pedagogicznym, socjologicznym, ekonomicznym, menedżerskim i wielu innych kierunków. Pracownicy mający przygotowanie z różnych dziedzin wiedzy są niezbędni w bibliotekach ze względu na zróżnicowane profile gromadzonych i udostępnianych zbiorów oraz coraz powszechniejszą działalność edukacyjną, informacyjną i kulturotwórczą bibliotek.

Za utrzymaniem w rozporządzeniu MKiS zatrudnienia na najwyższych stanowiskach pracowników służby bibliotecznej z wykształceniem różnych kierunków wypowiedzieli się liczni przedstawiciele środowiska bibliotekarskiego.

O kwalifikacjach zawodowych decyduje staż pracy w bibliotekach i ośrodkach informacji naukowej, w innych instytucjach wymienionych w § 4 rozporządzenia. Określone w tabelach staże pracy są wymaganiami minimum dla poszczególnych stanowisk.

Wymagania kwalifikacyjne stwierdza pracodawca na podstawie dyplomów, świadectw lub zaświadczeń oraz świadectw pracy, on też decyduje o awansach pracowników spełniających warunki do zajmowania wyższych stanowisk w wyniku ukończenia studiów pomaturalnych, wyższych czy uzyskania dłuższego stażu pracy.

Nie podziela się opinii niektórych pracodawców, którzy twierdzą, że studia np. na kierunku historii *nie odpowiadają stawianym wymogom dla pracowników służby bibliotecznej i że w świetle przepisów rozporządzenia właściwym wykształceniem są wyższe studia bibliotekarskie*.

Wymagania w zakresie wykształcenia określone w rozporządzeniu Ministra Kultury i Sztuki dowodzą, że na stanowiskach służby bibliotecznej powinni być zatrudniani pracownicy z wykształceniem bibliotekoznawczym jak również innych kierunków studiów.

Ze stanowiskami pracowników służby bibliotecznej skorelowane są stawki wynagrodzenia zasadniczego, ustalone w *rozporządzeniu Ministra Kultury i Sztuki z dnia 23 kwietnia 1997 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników instytucji kultury prowadzących gospodarkę finansową, na zasadach ustalonych dla zakładów budżetowych (Dz. U. Nr 46, poz. 446 zmiana: Dz. U. z 2000 r. Nr 49)*.

Po zmianie zasad finansowania bibliotek publicznych od 1 stycznia 2000 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie ma podstaw do ustalania nowych stawek zaseregowania płacowego dla samorządowych instytucji kul-

tury nie należących do sfery budżetowej. Dlatego też biblioteki będą ustalały we własnym zakresie i na własny użytek stawki wynagrodzeń pracowników w regulaminach wynagradzania lub w zakładowych układach zbiorowych pracy. Stawki te nie mogą być niższe od określonych we właściwych przepisach państwowych (rozporządzenie MKiS, inne przepisy o wynagrodzeniach), mogą być w sposób niemal nieograniczony – wyższe.

Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w bibliotece szkolnej i pedagogicznej ustala rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 października 1991 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia (Dz. U. Nr 98, poz. 433, z 1994 r., Nr 5, poz. 19, z 1999 r., Nr 109, poz. 521). Przepisy te są bardzo rozbudowane i zainteresowane osoby powinny zapoznać się z całym tekstem dokumentu.

Generalnie kwalifikacje do zajmowania stanowisk w bibliotekach pedagogicznych, szkół pomaturalnych, policealnych, średnich ogólnokształcących, średnich zawodowych mają osoby:

1. które ukończyły studia magisterskie na kierunku (specjalności) zgodnym lub zbliżonym z rodzajem prowadzonych zajęć i mają przygotowanie pedagogiczne;

2. legitymują się dyplomami studiów magisterskich innych, niż wymienione w pkt. 1 kierunku (specjalności), które ponadto ukończyły studia doktoranckie lub podyplomowe z zakresu prowadzonych zajęć bibliotekarskich i mają przygotowanie pedagogiczne.

Do zajmowania stanowisk nauczycieli bibliotekarzy w gimnazjach jest uprawniona osoba, która ma kwalifikacje:

1. wymienione w pkt. 1 i 2;

2. legitymuje się ukończeniem wyższych studiów zawodowych na kierunku (specjalności) zgodnym (lub zbliżonym) z rodzajem prowadzonych zajęć i ma przygotowanie pedagogiczne;

3. legitymuje się ukończeniem studiów wyższych zawodowych na innym kierunku i ponadto ukończyła studia podyplomowe uzupełniające albo kurs prowadzony przez zakład doskonalenia nauczycieli i ma przygotowanie pedagogiczne.

Do zajmowania stanowisk nauczycieli bibliotekarzy w bibliotekach szkół podstawowych i zasadniczych kwalifikują się osoby, które mają wykształcenie wyższe magisterskie, wyższe zawodowe (jak wyżej) lub legitymują się dyplomem kolegium nauczycielskiego, studium nauczycielskiego na kierunku (specjalności) zgodnej z rodzajem zajęć bibliotekarskich. Jeżeli mają wykształcenie innego kierunku (specjalności), zobowiązane są do ukończenia kursu prowadzonego przez zakład kształcenia nauczycieli.

Kwalifikacje do prowadzenia zajęć bibliotekarskich w bibliotekach szkolnych posiada również osoba, która legitymuje się: świadectwem dojrzałości liceum bibliotekarskiego lub ukończeniem policealnego (pomaturalnego) studium bibliotekarskiego, a ponadto przygotowaniem pedagogicznym.

Odrębnie zostały określone wymogi w zakresie wykształcenia dla celów ustalenia stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, mianowicie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 marca 1997 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli (Dz. U. Nr 29, poz. 160; 1998 Nr 39, poz. 229; 1999 Nr 27, poz. 248; 2000 Nr 12, poz. 141). Osoby zainteresowane powinny zapoznać się z tymi regulacjami.

Na pytanie, czy ukończenie policealnego (pomaturalnego) studium kulturalno-oświatowego i bibliotekarskiego lub policealnego (pomaturalnego) studium zawodowego o kierunku bibliotekarskim jest równorzędne z ukończeniem studium nauczycielskiego, do celów zaszerogowania płacowego, odpowiedź jest twierdząca. Mianowicie § 2 ust. 1, pkt 7 rozporządzenia stanowi: Przez poziom wykształcenia dla celów ustalenia stawki wynagrodzenia zasadniczego, określonego w tabeli, należy rozumieć studium nauczycielskie, ukończenie policealnego studium bibliotekarskiego lub policealnego studium zawodowego o kierunku bibliotekarskim, o ile warunkiem przyjęcia na to studium było posiadanie świadectwa dojrzałości.

Ostatnie zagadnienie dotyczy urlopów dla pracowników podnoszących swoje kwalifikacje na studiach podyplomowych. Wymiar urlopu szkoleniowego na udział w obowiązkowych zajęciach w ciągu całego okresu trwania nauki na studiach podyplomowych zaocznych dla pracownika skierowanego przez zakład wynosi do 28 dni roboczych.

Pracownikowi skierowanemu na wieczorowe studia podyplomowe przysługuje zwolnienie z części dnia pracy nie przekraczające 5 godzin tygodniowo, jeżeli czas pracy nie pozwala na punktualne przybycie na zajęcia. Wymiar urlopu szkoleniowego, przeznaczanego na przygotowanie się i przystąpienie do egzaminów końcowych na wieczorowych i zaocznych studiach podyplomowych wynosi do 6 dni roboczych i ustalany jest przez zakład pracy w zależności od czasu trwania egzaminów.

Pracownikowi podejmującemu naukę na studiach podyplomowych bez skierowania może być udzielony urlop bezpłatny i zwolnienie z części dnia pracy bez zachowania prawa do wynagrodzenia w wymiarze ustalonym na zasadach porozumienia między zakładem pracy i pracownikiem.

Sprawy urlopów i inne świadczenia zakładów pracy na rzecz pracowników podnoszących kwalifikacje zostały określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 12 października 1993 r. w sprawie zasad i warunków podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego dorosłych (Dz. U. Nr 103, poz. 472, z późn. zmianami).

W informacji znajdującej odpowiedzi na pytanie przedstawione w listach do redakcji państwo: Wanda Smuła z Bolestawca, Serafina Domańska z Kucin, Agnieszka Kaczmarek ze Zduńskiej Woli, Urszula Wolek z Rybna, Barbara Mańkowska z Rudki i Alicja Kumanięcka z Wrocławia, Maria Rostek ze Stalowej Woli, Mirosława Kucharska z Tomaszowa Lub., Maria Pytlak z Katowic, Bożena Wójcik-Wasilewska z Kętrzyna.

KRYSTYNA KUŹMIŃSKA

Czytelnicy piszą...

Sprawozdanie z „Chotomalii”

Informacja skierowana do autorów w nr 1/2000 „Poradnika Bibliotekarza” sprawiła, że poczułam się jakby „wywołana” i w związku z tym pragnę wyjaśnić oraz usprawiedliwić się z zaistniałego faktu.

Od ponad 15 lat współpracuję z „PB” i nigdy nie zdarzyło mi się wysłać takich samych artykułów do

dwóch redakcji. Od 1994 r., kiedy to Miejska Biblioteka Publiczna w Oświęcimiu i jej filia dla Dzieci i Młodzieży (której jestem pomysłodawczynią i współtwórczynią) organizuje międzynarodowe konferencje i sesje naukowe z cyklu „Zmierzch stulecia dziecka”, przygotowywałam artykuły mające formę sprawozdań z tych spotkań dla „Poradnika Bibliotekarza”. Do innych czasopism informacje były opracowywane przez osoby pracujące w tych redakcjach.

Podobnie miało być w przypadku sprawozdania z „Chotomalii”. Stało się jednak inaczej, co postaram się wyjaśnić. Zaraz po uroczystościach jubileuszowych wysłałam obszernie sprawozdanie do Szanownej Redakcji (za zamieszczenie serdecznie dziękuję). Tymczasem „Guliwer” przeżywał swój trudny okres „być, albo nie być”. Istnienie pisma stało pod znakiem zapytania. W związku z tym poproszona zostałam o przysłanie materiałów z „Chotomalii”. Tak też uczyniłam, chociaż do „Guliwera” była to znacznie krótsza wersja. Wysłałam z myślą, że będzie to tylko materiał do opracowania informacji. Stało się inaczej, a ja jako osoba, która przez kilka lat była członkiem zespołu redakcyjnego regionalnego pisma fachowego czuję się fatalnie i bardzo serdecznie Państwu przepraszam.

Jako bibliotekarka pragnę dzielić się z innymi swoimi doświadczeniami, pomysłami. To jest głównym powodem skłaniającym mnie do pisania, nie wzbogacanie swojej bibliografii. W kontekście tej sytuacji najbardziej pocieszającym jest fakt, iż dwie biblioteki po lekturze „PB” zwróciły się z prośbą o kontakt z panią Chotomską.

Z poważaniem
Stanisława Niedziela

MBP w Brodnicy nagrodzona medalem Bibliotheca Magna Perennisque

W imieniu czytelników, bibliotekarek i mieszkańców Brodnicy serdecznie dziękuję za przyznany 8 maja 2000 r. medal BIBLIOTHECA MAGNA PERENNISQUE. Jest to najwyższe uznanie dla wielu pokoleń mieszkańców grodu nad Drwęcą, aktywnie uczestniczących w rozwoju czytelnictwa i bibliotek. Tradycje te sięgają XIX wieku, kiedy to aktywną działalność środowiskową prowadziło Towarzystwo Czytelników Ludowych. Wysiłki te były wspomagane m.in. przez Ignacego Łyskowskiego, zasłużonego działacza gospodarczego i społeczno-

-kulturalnego. Po 1945 r. do otrzymania tytułu MAGNA przyczyniła się ofiarna praca bibliotekarek m.in.:

- kol. Wandy Chachulskiej (kierowała Biblioteką w latach 1954-1981),
- kol. Teresy Hartki (dyrektora w latach 1981-1985),
- kol. Bogumiły Ćwiklińskiej, Teresy Dembek, Teresy Kasprzewskiej, Kornelii Krykant, Barbary Łukaszuk, Krystyny Małeckiej i Barbary Wąsiewskiej (od 30. do 40. lat aktywnej pracy w Bibliotece).

Tytuł MAGNA to podziękowanie dla brodnickich władz samorządowych, które bardzo dbały i dalej troszczą się o zakup nowości książkowych, komputeryzację i modernizację placówek bibliotecznych oraz godziwe wynagrodzenia dla bibliotekarzy.

PERENNISQUE to również słowa podziękowań dla brodnickich mediów – tych z przeszłości, jak również obecnych: „Czasu Brodnicy”, „Gazety Pomorskiej”, „Nowości”, Telewizji Kablowej Brodnica, Telewizji Kablowej Eltronik i TV Bydgoszcz.

BIBLIOTHECA MAGNA PERENNISQUE to również ogromne zobowiązanie do dalszej wzorowej pracy w służbie czytelnika i książki. To obowiązek wyboru super nowoczesnej drogi o progu XXI w., w której skutecznie pomagają Brodnicy – Biblioteka Narodowa w Warszawie oraz Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Książnica Miejska w Toruniu. To również troska o to, ażeby nie tylko brodnicka placówka była godna tego miana, ale również gminne biblioteki publiczne i ich filie na terenie powiatu brodnickiego.

Szczególnie gorące słowa podziękowań kieruję do kol. Karoli Skowrońskiej i do kol. Janusza Ambrożego – członków Zarządu Głównego SBP, którzy podczas obchodów Wojewódzkiego Dnia Bibliotekarza (24 maja 2000 r.) wręczyli przedstawicielom Brodnicy to zaszczytne wyróżnienie.

Z poważaniem
dr Jadwiga Wojciechowska

INFORMACJE • KOMUNIKATY • DONIESIENIA

Dzień Bibliotekarza w Łodzi

● W sali konferencyjnej WiMBP w Łodzi odbyło się 31 maja 2000 r. uroczyste spotkanie z okazji Dnia Bibliotekarza. Zorganizowali ją: dyrektor WiMBP, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich – Zarząd Okręgu w Łodzi, Wydział Kultury i Ochrony Zabytków Urzędu Miasta Łodzi. Zgodnie z dotychczasową tradycją wręczono w czasie spotkania honorową nagrodę „Złoty exlibris Książnicy Miejskiej w Łodzi” oraz odznaczenia, wyróżnienia i nagrody zasłużonym pracownikom bibliotek okręgu łódzkiego. Liczne zgromadzeni bibliotekarze z wielką uwagą wysłuchali wystąpienia dyrektora Biblioteki Narodowej, przewodniczącego Krajowej Rady Bibliotecznej – Michała Jagiełły o aktualnej sytuacji w kulturze i w bibliotekarstwie. (J. Ch.)

i na Dolnym Śląsku

● Tegoroczny Dzień Bibliotekarza i Bibliotek był kolejnym zorganizowanym przez Zarząd Okręgu SBP we Wrocławiu, przy współudziale Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej. Swoim zasięgiem objął bibliotekarzy z całego Dolnego Śląska. Uroczystości odbyły się 10 maja br. w siedzibie Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu.

Tegoroczne święto uświetnili swoją obecnością przedstawiciele władz państwowych i samorządowych: wicewojewoda dolnośląski – Andrzej Tatusko, dyrektor Wydziału Kultury i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego – Norbert Raba, zastępca dyrektora Wydziału Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego – Barbara

Harasz; dyrektorzy bibliotek naukowych, samorządowych i szkolnych, przedstawiciele prasy, radia i telewizji. Uroczystość otworzyła wiceprzewodnicząca ZO Jolanta Słowik. Wykład okolicznościowy wygłosił Jan Wołosz – pełnomocnik dyrektora Biblioteki Narodowej ds. współpracy z bibliotekami publicznymi, który przedstawił aktualną sytuację bibliotek po wprowadzeniu reformy administracyjnej, zwracając szczególną uwagę na brak spójności pomiędzy ustawą o bibliotekach a zasadami finansowania instytucji kultury.

Następnie wręczono odznaczenia państwowe zasłużonym bibliotekarzom. Złoty Krzyż Zasługi (po raz drugi) otrzymała Witolda Waloszczyk z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Nowej Rudzie. Wręczono także 8 Srebrnych Krzyży Zasługi oraz 1 Brązowy Krzyż Zasługi, 38 bibliotekarzy uhonorowano Odznaką Zasłużonego Działacza Kultury. Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Oleśnicy została odznaczona Medalem BIBLIOTHECA MAGNA PERENNISQUE przyznany przez ZG SBP, wręczono również 2 Medale „W Dowód Uznania”, także przyznane przez ZG SBP. 7 bibliotekarzy uhonorowano nagrodami pieniężnymi, przyznanymi przez prezydenta Wrocławia, a 10 osób nagrodami Zarządu Województwa Dolnośląskiego.

Część oficjalną zakończył uroczysty toast, następnie miało miejsce mile spotkanie towarzyskie.

(Alicja Leszczyńska)

Stulecie urodzin Jana Brzechwy

● Rozpoczynają się już w bibliotekach obchody setnej rocznicy urodzin Jana Brzechwy (rocznica w sierpniu). Z tej okazji Dzielnicowa Biblioteka Publiczna Łódź-Śródmieście im. Andrzeja Struga zorganizowała 12.06.2000 r. sesję popularyzacyjną. W programie: dr Grzegorz Leszczyński, „Jan Brzechwa, czarodziej słowa”; mgr Bogumiła Rzymaska, kier. literacki TL „Pinokio”, „Pana Brzechwy przygody teatralne”; Maria Sawicka i Małgorzata Wolańska TL „Arlekin”, „Powtórka z Brzechwy”. Sesja poświęcona Janowi Brzechwie uświetniła jubileusz łódzkich bibliotek publicznych: 55-lecie I Rejonowej Biblioteki Publicznej, 50-lecie Działu Księgozbioru Dzielnicowej Biblioteki, 45-lecie VII Rejonowej Biblioteki i 25-lecie XII Rejonowej Biblioteki Publicznej.

Wspaniałym łódzkim bibliotekom – jubilatkom redakcja „Poradnika Bibliotekarza” składa serdeczne gratulacje!

(J. Ch.)

Dni szwedzkie '2000 w Katowicach

● Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach zorganizowała w dniach 6-8.06.2000 r. cykl imprez w ramach organizowanych przez Towarzystwo Polsko-Szwedzkie Oddział w Katowicach „Dni szwedzkich '2000”. Program był bogaty i każdy z uczestników mógł znaleźć coś dla siebie. Dużym zainteresowaniem cieszyły się wystawy „Spotkaj się z dziećmi” (czynna do 15.06.), „Szwedzka literatura dla dzieci” (przygotowana przez E. Towarnicką) i „Szwedzki strój ludowy”, prelekcje nt. Szwecji, prezentacja filmów dokumentalnych ekipy TVP Katowice, a także wykłady o szwedzkiej literaturze dla dzieci wygłaszane przez Elżbietę Towarnicką. Dzieci uczestniczyły w rozstrzygnięciu konkursu „Cudowna podróż do Szwecji” i oglądali filmy. Te interesującą imprezę zorganizowano przy współudziale Filii nr 14, 20 oraz nr 32 MBP w Katowicach.

(J. Ch.)

Archiwum Stefana Dembego w Bibliotece Narodowej

● W Bibliotece Narodowej powstaje Archiwum Stefana Dembego – pierwszego dyrektora Książnicy. Decyzję w tej

sprawie podjął obecny jej dyrektor – Michał Jagiełło. Celem „Archiwum” jest zgromadzenie w jednym miejscu rozproszonych materiałów bibliotecznych ze spuścizny Dembego. W „Archiwum” znajdzie swoje miejsce część księgozbioru St. Dembego – książki i broszury posiadające szczególne znaki własności, dedykacje oraz rękopisy. Archiwum będzie przechowywane i udostępniane w Zakładzie Dokumentacji Księgozawczej Biblioteki Narodowej.

„Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej” zmienia swoją formułę

● „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej” – czasopismo kwartalne z czterdziestoma dwoma latami tradycji, od numeru 3/150/1999 wzbogaca swoje treści i uatrakcyjnia szatę edytorską, a redakcja powiększa swój dotychczasowy trzyosobowy skład o kolejnych pracowników. Do „Biuletynu” zostały wprowadzone nowe rubryki oraz czytelniejsze rozwiązania typograficzne. Stali autorzy będą redagowali strony: „Informatorium”, „Witryna elektroniczna” i „Galeria Przyjaciół Biblioteki Narodowej” – cykl o osobach i instytucjach wspomagających Bibliotekę w jej działaniach. „Biuletyn” nadal będzie informował swoich czytelników o statutowej działalności Biblioteki Narodowej, a także (co nie jest bez znaczenia) prezentował i promował Książnicę Narodową na zewnątrz.

(J. Ch.)

Multimedia – Biblioteka – Informacja

● Nauczyciele Pomaturalnego Studium Bibliotekarskiego Zaocznego CEBID i bibliotekarze bibliotek publicznych po raz kolejny spotkali się 18-19 maja br. w WBP w Białymstoku na ogólnopolskiej konferencji pt. „Multimedia – Biblioteka – Informacja”. Celem dwudniowej narady było określenie roli i znaczenia mediów w bibliotece, przygotowanie uczestników do ich odbioru oraz powszechnego stosowania.

W pierwszym dniu konferencji: Książka i inne formy przekazu treści w środowisku edukacyjnym (prof. dr hab. M. Drzewiecki), Multimedialności przekazu odbioru a kultura słowa i kształt wiedzy o świecie (prof. dr hab. Anna Sitarska), Multimedia w bibliotekach Stanów Zjednoczonych (prof. Robert Miller – tłum. dr Jadwiga Woźniak).

W drugim dniu – warsztaty w pracowni komputerowej Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Białymstoku. Technologie informacyjne w pracy bibliotek (mgr Zdzisław Babicz), Edukacyjne zasoby Internetu (mgr Anna Krawczuk), Prezentacje multimedialne (mgr Dariusz Grygrowski), Multimedia w zbiorach bibliotecznych – uwagi do projektu normy opisu bibliograficznego dokumentów elektronicznych (mgr Bożena Bartoszewicz-Fabińska).

(Ewa Kubisz)

Polski plakat wojskowy w CBW

● „POLAND FIRST TO FIGHT. Polski plakat wojskowy” jest pierwszą w historii wystawą prezentującą ok. 200 unikatowych plakatów o tematyce wojskowej XX w. Wiele z nich jest wystawianych po raz pierwszy.

Prezentowane obiekty nawiązują do najważniejszych wydarzeń z historii naszego kraju. Wśród nich przeważają plakaty obrazujące walkę narodu polskiego o odzyskanie niepodległości, Legiony Polskie, odbudowę sił zbrojnych Rzeczypospolitej, wojnę polsko-bolszewicką 1920 r., tragiczne losy żołnierza polskiego podczas II wojny światowej, a także barwy służby powojennej.

Wśród ekspozycji prace znanych artystów, m.in.: Edmunda Bartłomiejczyka, Władysława Teodora Bendy, Zygmunta

Kamińskiego, Wojciecha Kossaka, Kamila Mackiewicza, Marka Żuławskiego, Stanisława Miedzy-Tomaszewskiego, Tadeusza Trepkowskiego czy Włodzimierza Zakrzewskiego. Otwarcie wystawy 8.06.2000 r. w Centralnej Bibliotece Wojskowej.

Muzeum najmniejszych książek świata

● Muzeum najmniejszych książek świata Zygmunta Szkocnego istnieje od 1970 r. i mieści się w domu autora w Katowicach, przy ul. Traktorzystów 5. Pierwszą książkę (ręcznie pisaną, o wymiarach 15×20 mm, dotyczącą III powstania śląskiego) zrobił Szkocny jeszcze będąc uczniem szkoły średniej w 1934 r. Od tego momentu zaczął też tworzyć najmniejszą bibliotekę świata. Do dziś liczy już ona 103 woluminy, z których część została przekazana wybitnym osobistościom międzynarodowego życia politycznego lub kulturalnego oraz polskim i zagranicznym placówkom kulturalnym.

Książki pisane są ręcznie, na papierze welurowym, piórkciem technicznym. Autor własnoręcznie je zszywa i oprawia oraz przygotowuje dla każdej specjalnie zdobiony postument (jego wygląd wiąże się ściśle z tematem książki). Miniatury zawierają m.in. biografie sławnych ludzi, laureatów Nagrody Nobla, prace okolicznościowe związane z różnymi wydarzeniami historycznymi.

(Małgorzata Kisilowska)

Największa książka świata w Warszawie

● Do Polski trafi 30 egzemplarzy największej i jednocześnie najdroższej książki świata. Waży ona 30 kg i liczy 480 stron. Jest to *Sumo* Helmuta Newtona. Książka ukazała się nakładem oficyny Taschen – znanej z edycji albumów

o sztuce i publikacji artystycznych. Cały nakład ma wynieść 10 tys. egzemplarzy.

Ta monstrialna książka jest eksponowana w dwóch warszawskich księgarniach: Centrum Handlowym Janki i Empiku. Kosztuje tylko... 7000 zł.

ZAPROSILI NAS...

- Polskie Towarzystwo Wydawców Książek na spotkanie z okazji wręczenia nagród i wyróżnień w 40 Konkursie „Najpiękniejsze książki roku 1999”. Warszawa, Pałac Kultury i Nauki 19.05.2000 r.
- Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” Oddział Warszawski i Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego na prezentację wydawnictwa pt. „Leksykon kultury polskiej poza krajem od roku 1939”. Dzieło prezentują: ks. prof. dr hab. Roman Dzwonkowski, prof. dr hab. Wojciech Roszkowski. O planach na przyszłość opowiedzą główni redaktorzy: prof. dr hab. Krzysztof Dybciak, dr Krzysztof Kudelski. Dom Polonii 25.05.2000 r.
- Biblioteka Narodowa do *Salonu Pisarzy* na spotkanie z Jerzym Pomianowskim. 6.06.2000 r.
- Biblioteka Narodowa do *Salonu Wydawców* na spotkanie z Wydawnictwem „Przegląd Reader’s Digest”. 13.06.2000 r.
- Biblioteka Narodowa na spotkanie z Tomaszem Jasstrunem. 27.06.2000 r.
- Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich w Krakowie na ogólnopolską konferencję „Edukacja akademicka nauczycieli bibliotekarzy dla potrzeb zreformowanej szkoły”. 19-20.10.2000 r.
- Dyrektor Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łodzi, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich – Zarząd Okregu w Łodzi, Wydział Kultury i Ochrony Zabytków Urzędu Miasta Łodzi na uroczystość z okazji Dnia Bibliotekarza. 31.05.2000 r.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Józefa A. i Andrzeja S. Załuskich w Radomiu oraz Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Warszawie zapraszają na organizowaną w dniach **20-22 września br. konferencję nt. „Wojewódzkie i powiatowe biblioteki publiczne 2000”**. Spotkanie jest pomyślane jako kontynuacja rozpoczętego w ubiegłym roku cyklu konferencji poświęconych bibliotekom powiatowym (w roku bieżącym temat rozszerzony o biblioteki wojewódzkie).

W trakcie obrad proponujemy omówienie zagadnień z zakresu uwarunkowań prawnych funkcjonowania bibliotek publicznych, roli bibliotek w środowiskach lokalnych, komputeryzacji bibliotek, tworzenia systemów informacyjnych, współpracy pomiędzy bibliotekami poszczególnych szczebli wchodzącymi w skład krajowej sieci bibliotecznej.

Konferencja odbędzie się w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym Lasów Państwowych w Jedlni Letnisko (Puszcza Kozińska).

W programie przewidziana jest wycieczka „Szlakiem Jana Kochanowskiego” (Sycyna, Czarnolas, Zwolen) oraz ognisko.

Koszt udziału w konferencji wynosi 390 zł (bez noclegów).

Ceny noclegów za jedną dobę: Hotel „Dębowy”, pokój jednoosobowy – 100 zł, miejsce w pokoju dwu- i trzyosobowym – 65 zł (wszystkie pokoje posiadają łazienki), Domek Myśliwski: miejsce w pokoju dwu- i trzyosobowym – 45 zł (jedna łazienka na segment dwupokojowy).

Uprzejmie prosimy o zgłaszanie udziału w konferencji do 15 sierpnia 2000 r. na adres: **Miejska Biblioteka Publiczna im. Józefa A. i Andrzeja S. Załuskich, ul. J. Piłsudskiego 12, 26-600 Radom**. Opłaty za udział w konferencji prosimy kierować na konto Biblioteki: **PBK S.A. Warszawa I Oddział Radom 11101473-8703-3000-1-22**. Opłaty będą również przyjmowane na miejscu, przed rozpoczęciem konferencji.

Szczegółowy program oraz informacje dotyczące spraw organizacyjnych prześlemy Państwu po otrzymaniu zgłoszenia.

Liczymy na Państwa udział w konferencji.

CENTRUM EDUKACJI BIBLIOTEKARSKIEJ, INFORMACYJNEJ I DOKUMENTACYJNEJ W WARSZAWIE

02-103 Warszawa, ul. Hankiewicza 1; tel./fax (0-22) 822-43-46

Ogólnopolski ośrodek dydaktyki bibliotekarskiej, informacyjnej i dokumentacyjnej prowadzący różnorodne formy kształcenia, doskonalenia bibliotekarzy, pracowników informacji, dokumentalistów i innych pracowników systemu książki, mediów oraz działalność programową, dydaktyczną i wydawniczą. Ścisłe współpracuje z Instytutem Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego.

CEBID prowadzi 14 filii: w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Toruniu i Zielonej Górze.

Pomaturalne Studium Bibliotekarskie Zaoczne

- Kierunek: bibliotekarstwo
- Forma kształcenia: zaoczna, 4 semestry nauczania
- Absolwent uzyskuje tytuł bibliotekarza
- Możliwość kontynuacji nauki na studiach licencjackich (3-letnich) w IINiSB UW, a dla najlepszych absolwentów – w formie intensywnych studiów indywidualnych
- Program: nowoczesne zarządzanie i kierowanie biblioteką, podstawowe procesy biblioteczne (zbiory tradycyjne i elektroniczne), komputeryzacja i automatyzacja biblioteki, źródła informacji i działalność informacyjna, działania biblioteki na rzecz środowiska, psychologia, pedagogika, literatura, czytelnictwo, warsztaty czytelnicze, książka dawna i współczesna
- Specjalizacja: bibliotekarstwo publiczne, szkolne, wiedza o mediach

Zasady i tryb rekrutacji w r. szkol. 2000/2001

- Nabór słuchaczy prowadzony jest w Warszawie i w 14 filiach
- Rekrutacja odbywa się na podstawie rozmowy kwalifikacyjnej
- Termin składania dokumentów – do 15 sierpnia 2000 r.
- Wymagane dokumenty: Świadectwo dojrzałości, podanie o przyjęcie do studium, ankieta ze skierowaniem instytucji zatrudniającej, dwie fotografie 37x52 mm bez nakrycia głowy
- Dowód wpłaty na koszty organizacyjno-administracyjne za 1 semestr (150 zł)

CEBID organizuje następujące kursy doskonalące w zawodzie:

- Dla absolwentów PSBZ i innych pomaturalnych szkół bibliotekarskich przygotowujące do zintensyfikowanych studiów licencjackich (indywidualnych) w IINiSB UW
- Dla pracowników kancelarii archiwalnej
- Komputerowe:
  1. Windows 95/98
  2. Internet
  3. MAK – tworzenie i obsługa baz danych
  4. Obsługa programów multimedialnych
  5. Tworzenie bibliograficznej bazy danych w oparciu o pakiet programowy MAK o formacie USMARC
  6. Ochrona i konserwacja zbiorów
  7. Selekcja zbiorów
  8. Aktualizacja systemu MAK
  9. Inne kursy organizowane na zapotrzebowanie instytucji

Ukazuje się od maja 1992 r.

Notes

wydawniczy

W każdym numerze:

- zapowiedzi wydawnicze
Centrum Informacji o Książce
- największy w kraju, liczący
około 1000 tytułów
zestaw nowości wydawniczych
- noty o nowych książkach
- bestsellery – cykliczna analiza
wyników sprzedaży
- publicystyka poświęcona
problemom ruchu wydawniczego
- kronika: co słyszeć w branży?
- problemy bibliotek
- nowe media

Adres redakcji: ul. Pereca 13/19 m 713, 00-849 Warszawa

www.notes-wydawniczy.pl

e-mail: redakcja@notes-wydawniczy.pl

**MIESIĘCZNIK
WYDAWCÓW,
KSIĘGARZY,
BIBLIOTEKARZY,
HURTOWNIKÓW**

**I WSZYSTKICH
ZAINTERESOWANYCH
RYNKIEM KSIĄŻKI**

oferujemy prenumeratę i reklamę

tel./fax (0-22) 624 84 24

Poradnik BIBLIOTEKARZA

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Ukazuje się od roku 1949

Komitet Redakcyjny: Elżbieta Barbara Zybert (przewodnicząca), Mirosława Majewska (sekretarz), Sylwia Błaszczuk, Wiesława Borkowska-Nichthaus, Andrzej Kempa, Bogdan Klukowski, Grażyna wandowicz, Robert Miszczuk, Anna Skubisz, Barbara Stępniewska

Redaktor naczelny: Jadwiga CHRUŚCIŃSKA tel. 822-43-49, 0604-132-264

Sekretarz redakcji: Małgorzata KISIŁOWSKA tel. 0602-343-267

Redaktor techniczny i opracowanie graficzne: Elżbieta MATUSIAK 827-52-96

Projekt graficzny okładki i piktogramów: Agata LIPNICKA

WYDAWNICTWO

Współpracują z redakcją: Jadwiga Andrzejewska, Lucjan Biliński, Grażyna Biliska, Lidia Błaszczuk, Seweryn Dobrzelewski, Ewa Gruda, Stefan Kubów, Krystyna Kuźmińska

Dyrektor Wydawnictwa — Janusz NOWICKI tel./fax 827-52-96
00-335 WARSZAWA, ul. Konopczyńskiego 5/7

Konto SBP: BIG Bank Gdański SA IV O/Warszawa Nr 11601120-4040-132

Papier offset. kl. III, 70 g. B1. Skład, łamanie, druk i oprawa: Warszawska Drukarnia Naukowa PAN,
00-656 Warszawa, ul. Śniadeckich 8, tel. 628-87-77, ISSN 0208-4333. Indeks 352624

Informujemy naszych Czytelników, że mogą korzystać z adresu poczty e-mail: sbp@sbp.pl

magazyn literacki

najlepsze źródło informacji
o literaturze i rynku książki

PRENUMERATA NA ROK 2000 tylko 45 zł za 10 numerów

Wpłaty prosimy dokonywać na konto:
Wydawnictwo Magazyn Literacki Sp. z o.o.,
00-844 Warszawa, ul. Grzybowska 77,
BPH SA Filia IV O/W-wa 10601060-320000440610

DO AUTORÓW

Redakcja uprzejmie prosi Autorów nadsyłających teksty do druku o podawanie następujących danych:

1. Imię i nazwisko
2. Data i miejsce urodzenia
3. Imiona rodziców
4. Adres zamieszkania
5. Adres urzędu skarbowego
6. Nr PESEL
7. Nr NIP
8. Miejsce pracy i funkcja
9. Numer konta bankowego

**KSIĄŻKI PRAKTYCZNE, POMOCNE, NIEZBĘDNE
W CODZIENNEJ PRACY BIBLIOTEKARZA**

Z. Dobrowolski, J. Franke

**W LABIRYNCIE INTERNETU
Poradnik nawigacji dla bibliotekarzy**

Internet jest jak wielki tort podzielony na kawałki. Jednym z nich jest jego część bibliotekarska. Książka ta poświęcona jest właśnie tej bibliotekarskiej domenie Internetu, która ma swoją specyfikę i własne problemy. Z rzadka są one omawiane w powszechnie dostępnych poradnikach, które koncentrują się na opisie Internetowych narzędzi i usług, a w ich wykazach ciekawych witryn adresy bibliotek, pojawiają się incydentalnie. Oczywiście bibliotekarski Internet tworzą nie tylko witryny bibliotek, ale również elektroniczne kolekcje, wirtualne księgarnie, internetowa prasa, przeglądy nowości wydawniczych oraz przewodniki po zasobach informacyjnych Sieci.

Książka składa się z trzech części. Część pierwsza opisuje architekturę i wybrane narzędzia Internetu oraz przejmowanie z Sieci opisów i tworzenie bibliotecznych intranetów. Część druga opisuje internetowe serwisy informacyjne.

Część trzecia jest przewodnikiem po podstawowych – z bibliotekarskiego punktu widzenia – witrynach Internetu.

Książkę kończy słowniczek terminów oraz spis zalecanych lektur. Charakter poradnikowy książki podkreśla ponad 250 „zrzutów ekranowych” ilustrujących omawiane treści.

Str. 280, cena 40 zł

E. Śliwińska

„INTERNET”

Skrypt dla studentów kierunków humanistycznych

Tytuł trochę mylący. To książka dla wszystkich **początkujących** internautów, zawiera mnóstwo ciekawych przykładów i ćwiczeń. Książka składa się z 7 rozdziałów, słownika terminów oraz 15 praktycznych aneksów. Od historii Internetu, podstaw budowy, aplikacji i narzędzi do dużej ilości ćwiczeń. Autorka hołduje słusznej zasadzie, że „ćwiczenia czynią mistrza...”. Jest to największy walor tej książki. Bogato ilustrowana (ponad 170 ilustracji). Str. 192, cena 30 zł

A. Radwański

**JAK KOMPUTERYZOWAĆ BIBLIOTEKĘ
Poradnik**

Książka ta jest odpowiedzią na często zgłaszane pytania „jak się za to zabrać?”. Komputeryzacja, wcześniej czy później trafi do wszystkich bibliotek i trzeba się do tego przygotować aby bez stresów i niepotrzebnych wydatków osiągnąć cel.

Autor prowadzi „za rączkę” czytelnika objaśniając bardzo przystępnie główne wątpliwości począwszy od pytania „Po co komputeryzować bibliotekę”, poprzez rozdział „Co trzeba wiedzieć” a następnie „Komputeryzacja na jeden komputer”, „Komputeryzację małej i średniej biblioteki”. Każdemu rozdziałowi towarzyszy reasumpcja najważniejszych spraw, które trzeba zapamiętać. Świetna książka znanego i sprawdzonego Autora. Polecamy ją wszystkim tym bibliotekarzom, którzy boją się komputeryzacji, tym którzy zaczęli ten proces oraz wszystkim uzupełniającym wiedzę na studiach. Str. 130, cena 25 zł

STRES, BEZROBOCIE, ROZWÓD **Poradnik bibliograficzny**

Praca zbiorowa pod red. E.B. Zybert

Życie nie szczędzi nam sytuacji trudnych. W naszym kraju od 10 lat trwa transformacja gospodarcza, która spowodowała, że lawinowo rosną czynniki stresotwórcze. Takie problemy jak bezrobocie, narkomania, rozwody, wzrost wymagań kwalifikacyjnych powodują ciągłe napięcia wśród tych, którzy z takimi sytuacjami spotykają się na co dzień. Dla wielu ludzi ucieczką od tych problemów jest alkohol. Są inne, lepsze sposoby minimalizowania takich napięć jak choćby dobra książka, która proponuje czytelnikowi zmianę sposobu myślenia, lepsze poznanie samego siebie, podpowie jak postępować, jak żyć.

Każdy rozdział pracy składa się z dwóch części: teoretycznej – omawiającej wpływ poszczególnych zjawisk na człowieka i rolę książki w terapii oraz praktycznej – zawierającej poradnik bibliograficzny z adnotowanym spisem literatury dot. danego tematu.

Jesteśmy przekonani, że to bardzo pożyteczna publikacja. Str. 144, cena 22 zł

MHOŚĆ, PRZYJAŹŃ, AGRESJA, ALKOHOLIZM **Problemy wieku młodzieńczego (i nie tylko)** **Poradnik bibliograficzny**

Praca zbiorowa pod red. E. B. Zybert

Jest to już drugi poradnik, którego zadaniem jest nieść pomoc w sytuacjach trudnych i tragicznych. Bardzo przydatna książka dla bibliotekarzy i pedagogów. Str. 176, cena 24 zł

KSIĄŻKI, KTÓRE POMAGAJĄ ŻYĆ **Rewalidacyjna i terapeutyczna funkcja książki** **w zakładach opieki zdrowotnej i społecznej**

(red. E. B. Zybert)

Książka będąca pokłosiem Ogólnopolskiego Seminarium w Ustroniu (czerwiec 1999) zawiera zestawienia bibliograficzne i artykuły problemowe dotyczące tego tematu (biblioterapia jako metoda psychicznego wsparcia, książki wspomagające leczenie, kształcenie studentów w tej specjalności, standardy międzynarodowe w tym zakresie). Str 116, cena 21 zł

CO NAM ZOSTAŁO Z TYCH LAT **80-lecie „Bibliotekarza”** **50-lecie „Poradnika Bibliotekarza”**

(red. J. Nowicki)

Niewiele mamy publikacji o naszym czasopiśmiennictwie. Jeśli chcecie poznać historię bibliotekarskiego piśmiennictwa, odbiór społeczny naszych czasopism a także dowiedzieć się trochę o „kuchni” redakcyjnej to kupcie tę książkę. Naprawdę warto!

Cena tylko 12 zł

Zamówienia pisemne prosimy kierować na adres:

Wydawnictwo SBP ul. Konopczyńskiego 5/7
00-335 WARSZAWA
tel. 827-52-96

lub

Dział Promocji i Kolportażu SBP
Al. Niepodległości 213
02-086 WARSZAWA
tel. 608-28-26

Zamówienia faksem – 608-28-23

Przedsiębiorstwo Wielobranżowe

INTERMEBLE - KSIĄŻNICA Sp. z o.o.

✉ 40-203 Katowice, Al. Roździeńskiego 188

☎ (032) 58-11-46

(032) 58-20-31 w.565

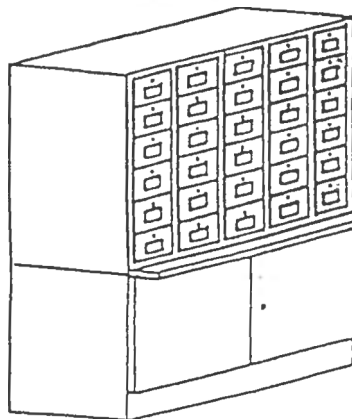
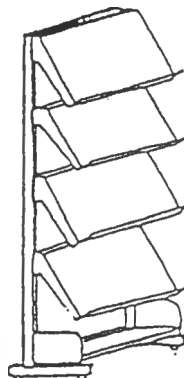
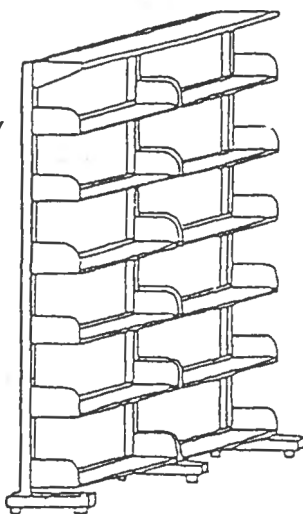
tel.kom. 0603-28-41-53

Producent mebli bibliotecznych i szkolnych oferuje do sprzedaży :

- meble metalowe
  - regały jednostronne i dwustronne
  - regały ekspozycyjne
  - regały magazynowe
  - wózki biblioteczne

Wyroby metalowe pokrywamy wysokogatunkowymi farbami proszkowymi w szerokiej gamie kolorystycznej

- meble drewniane
  - regały zwykłe
  - regały ekspozycyjne
  - stoliki
  - lamy biblioteczne
  - szafki katalogowe
- akcesoria biblioteczne
  - podpórki do książek
  - rozdzielacze

Wykonujemy meble wg indywidualnych zamówień

Wyposażamy kompleksowo biblioteki i szkoły

REALIZUJEMY natychmiast zamówienia na:

- **REGAŁY - metalowe i drewniane**
- **BLOKI KATALOGOWE**
- **WÓZKI BIBLIOTECZNE**
- **ZASTAWKI METALOWE**
- **SKRZYNKI NA KARTY**
- **INNY SPRZĘT BIBLIOTECZNY**

TAKŻE WEDŁUG DOKUMENTACJI ZAMAWIAJĄCEGO

ZAKŁADY DLA NIEWIDOMYCH W ŁASKACH
Warsztaty Szkolenia i Rehabilitacji Zawodowej
05-080 Izabelin
tel./fax (022) 752 23 26

PROSIMY O POMOC!

Pracownicy Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tarnobrzegu zwracają się z gorącą prośbą o pomoc finansową dla naszej Koleżanki

CELINY BŁASZKIEWICZ

chorej na przewlekłą białaczkę szpiku kostnego. Jedynym ratunkiem dla niej jest przeszczep szpiku kostnego. Koszty poszukiwania dawcy, leczenia, przeszczepu i rehabilitacji są bardzo wysokie.

Celina Błaszkwicz jest matką trójki dzieci w wieku 7, 5 i 3,5 roku.

W imieniu Celiny oraz naszym własnym serdecznie dziękujemy za życzliwość i wsparcie w tej szlachetnej akcji ratowania życia.

Pieniądże można wpłacać na konto:

FUNDACJA URSZULI JAWORSKIEJ
PKO B.P. XII Oddz. Warszawa
10201127-30140-270-1

Hasło: „Celina Błaszkwicz”

darowizna

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

poleca:

Fred C. Adams, Gregory P. Laughlin**EWOLUCJA WSZECHŚWIATA***(The Five Ages of the Universe: Inside the Physics of Eternity)*Wyd. 1 popularnonauk., ark. wyd. 15, brosz., 16,5x24 cm
ISBN 83-01-13203-5

Tematem książki jest ewolucja Wszechświata, a bohaterami galaktyki – gwiazdy i planety, których losy śledzimy od narodzin aż po nieuchronne (zgodnie z obecnym stanem wiedzy) unicestwienie. Autorzy prezentują syntetyczny obraz powstania Wszechświata (Wielki Wybuch) i śledzą jego ewolucję, aż po opis stanu obecnego. Na podstawie poznanych praw i procesów rządzących materią we Wszechświecie próbują stworzyć obraz przebiegu jego dalszego rozwoju, wybiegając w swoich rozważaniach w niewyobrażalną przyszłość – do wieku Wszechświata przekraczającego 10^{100} lat. Posługując się logarytmiczną skalą czasu, wprowadzają dekady kosmologiczne – pięć epok Wszechświata: dekadę ciemności, pierwotną, gwiazdową, degeneracji oraz czarnych dziur, poświęcają przy tym sporo uwagi rozważaniom na temat możliwości rozwoju cywilizacji w poszczególnych epokach. Jest to pasjonująca lektura dla wszystkich zainteresowanych kosmologią i astronomią, a także literaturą science fiction opartą na naukowych podstawach dla uczniów i nauczycieli szkół średnich, studentów, naukowców, inteligencji technicznej.

Leszek Berger**PŁAZY I GADY POLSKI****Klucz do oznaczania**Wyd. 1, podr. ak., s. 146, brosz., 16,5x24 cm
ISBN 83-01-13139-X
cena 23 zł

Książka dotyczy najważniejszych zagadnień związanych z rozmieszczeniem, systematyką i szeroko rozumianą biologią płazów i gadów krajowych. Autor znacznie więcej miejsca poświęca płazom niż gadom, ponieważ właściwości płazów są bardziej skomplikowane niż te, które obserwujemy u gadów. Książka zawiera klucz do oznaczania jaj, larw i osobników dorosłych płazów oraz klucz do oznaczania osobników gadów krajowych. Jest to pierwsza publikacja z kluczem do oznaczania zarówno gadów, jak i płazów. Książka ta wnosi istotny wkład do polskiej literatury herpetologicznej. Bogato ilustrowana, adresowana do wszystkich zainteresowanych herpetofauną – studentów biologii, zoologii, wykładowców oraz ekologów.

Adam Choiński**JEZIORA KULI ZIEMSKIEJ**Wyd. 1, podr. ak., wyd. 20, tw., 16,5x24 cm
ISBN 83-01-13120-9
cena 34 zł

Podręcznik limnologii regionalnej stanowiący zbiór wiadomości o jeziorach kuli ziemskiej. Omawia rozmieszczenie i zróżnicowanie typów jezior w zależności od ich położenia i genezy, opisuje morfometrię jezior (powierzchnia, głębokość, linia brzegowa), właściwości i dynamikę wód jeziornych. Porusza również zagadnienia związane z gospodarczym znaczeniem jezior (żeglowność, tworzenie zasobów naturalnych, turystyka, wycopyzynek). Książka przeznaczona dla studentów geografii i pokrewnych wydziałów przyrodniczych.

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10

Dział Sprzedaży: tel. (0-22) 695-43-21, fax (0-22) 826-71-63

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN S.A.

Dział Dystrybucji Wysyłkowej Prenumerat

00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10

tel. 0-800-120-145 (ogłoszenie bezpłatne w godz. 8-18)

Zapraszamy do naszych księgarni własnych i promocyjnych na terenie całego kraju,
w których można kupić wszystkie publikacje naszego Wydawnictwa